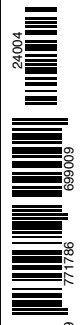

Színpad

1155 Ft

XX. évfolyam 4. szám 2024. december

Előadóművészetek technikája

**Országos Színházi Évadnyitó
Dohnányi Ernő Zenei Központ
Megnyílt a Víg Szalon**

25 ÉVE

A MAGYAR SZÍNHÁZAK ÉS KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK SZOLGÁLATÁBAN!

Új termék!

Egyedi rendezvénykonténerek tervezése és gyártása
fesztiválokra és akár tájelőadásokra!

Kik vagyunk?

A Színpad- és Emelőgéptechnika Kft 1998-as alapítása óta Magyarország és a Kárpát-medence egyik legismertebb színháztechnikai beszállítója.

A sok helyen csak "Színpadtechnikások" néven ismert csapatunk tapasztalt tervezőkből, projektvezetőkből és technikus kollégákból áll.

Az elmúlt 25 év referenciái alapján, az időszak legnagyobb színháztechnikai projektjeivel a hátunk mögött, régi és új megrendelőink is biztonságos és professzionális szolgáltatást várhatnak tőlünk.

Miben segíthetünk?

Fő tevékenységünk egyedi színháztechnikai gépek tervezése és gyártása. Beszállítói hálózatunknak és saját műhelyünknek köszönhetően az ország egész területére szállítunk **függönyöket, színpadokat, köteleket, bilincseket, súlyzárakat** és mindent ami színpadra való!

Szolgáltatásaink

Tervezés

Saját tervezőcsapatunknak köszönhetően, házon belül lehetőségünk van **új gépek, díszletelemek, vagy díszletmozgatások** tervezésére.

Javítások

Hibabejelentést követően gyorsan reagálunk, felmérjük a hibákat és (ha lehetőség van rá) akár a helyszínen azonnal javítjuk azokat.

Karbantartás

Országszerte már több mint **80 intézménynél** végzünk rendszeres karbantartást. **Rendszeres karbantartással** a színpadtechnikai eszközök és gépek biztonságosan üzemeltethetőek!

KAPCSOLAT

33

4 Kedves Olvasó! (GÖTZ ESZTER)

ÉVADNYITÁS

5 Országos Színházi Évadnyitón

Idén Szeged volt a házigazdája Országos Színházi Évadnyitónak, melyet augusztus 30-án a Szegedi Nemzeti Színházban rendeztek meg.

6 Előadó-művészeti színterek biztonságos üzemeltetése

A Nemzeti Cirkuszművészeti Központ, a Budapesti Cirkuszművészeti és Kortárs Tánc Főiskola, a Magyar Teátrumi Társaság, a Magyar Színháztechnikai Szövetség és az OISTAT Magyar Központ közreműködésével jött létre az a 30 órás képzés, amelynek célja az volt, hogy az előadó-művészeti szakemberek számára alapos ismereteket nyújtson a színházi, színházi biztonság technikai, műszaki és jogi aspektusairól.

GRATULÁLUNK

7 Várkonyi Zoltán-díj 2024: Illyés Ákos

ÚJ SZÍNHELYEK

10 Építészeti gondolatok a Dohnányi Ernő Zenei Központ megvalósítása kapcsán (SAS MARCELL)

A Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek új otthonát adó Dohnányi Ernő Zenei Központot 2024 őszén adták át.

13 A Kabóca Bábszínház új otthona

A veszprémi Kabóca Bábszínház 2023-ban kapott önálló játszóhelyet. Kocsis Pállal, a színház művészeti vezetőjével beszélgettünk az első évad tapasztalatairól.

16 Megnyílt a Vigszínház negyedik játszóhelye, a Vig Szalon (ILLYÉS ÁKOS)

HAZAI HÍREK

21 Hírek a hazai színházi világból

23 Emlékezés Hegyi Árpád Jutocsára (1955–2024) (MIKITA GÁBOR)

69 éves korában, szeptember 22-én elhunyt Hegyi Árpád Jutocsa, a Miskolci Nemzeti Színház és az Operaház korábbi igazgatója.

KÜLFÖLDI HÍREK

24 TAC 2025: Az OISTAT színházépítészeti pályázata

24 Bukaresti Szenográfiai Biennálé

25 INTER-NOISE 2024

25 Az Ayrton bemutatta a Veloce Profile IP65 lámpát

26 Szomszédolás. MEET 2024 rendezvénytechnikai kiállítás és konferencia Bécsben (BÖRRÖZ SÁNDOR)

29 PLASA Show 2024, London

30 Elvis újra. Az Elvis Evolution London új szuperprodukciója

LÁTVÁNYTERVEZÉS

33 „Soha nem lehet hátradőlni!” (JÁSZAY TAMÁS)

A Magyar Látvány-, Díszlet- és Jelmeztervező Művészek Társasága (MALÁT) kezdeményezésére indított interjú-sorozatunkban most Izsák Lili és Giliga Ilka tervezők osztják meg egymással és az olvasókkal a látványtervezésben szerzett tapasztalataikat, gondolataikat.

38 Mozgatók a kifutón (SZABÓ RÉKA DOROTTYA)

A Szegedi Design Napok 2024 és a Kövér Béla Bábszínház rendezvénysorozatának közös projektjeként megvalósult beszélgetős-mozgatók est keretein belül egészen rendhagyó, formájában innovatív eseményen vehettek részt az érdeklődők október 21-én Szegeden.

SZÍNHÁZÉPÍTÉSZET

41 A kamarazene oázisa: a kronbergi Casals Forum (ZÖLDI ANNA)

SZÍNHÁZTECHNIKA

44 „Minek nevezzetek?” avagy de szeretnék, de szeretnék a konstruktőrrel beszélni! (SIMON OTTÓ)

47 INTERTON Egyetem 2024 (BOGÁR ISTVÁN)

49 Profesionális hangzás bábszínházi környezetben. A Vaskakas Bábszínház és a QSC L-osztály (GERGICS ATTILA)

51 Beckhoff Technology Day 2024

PR

53 Műtárgyak kiállítása Kínában PC-alapú vezérlés segítségével kialakított modern múzeumi elrendezéssel

A Zhejiang Dafeng Industry kínai cég a Hangsou városában lévő nemzeti pavilon intelligens, behajtható falrendszerének szinkronizált mozgásában a Beckhoff vezérléstechnikája nyújtja a funkcionális biztonságot.

56 Új RCF és TT+ Audio hangrendszerek: egri Gárdonyi Géza Színház és veszprémi Gyárkert (KONCZ GÁBOR)

TECHNIKAI ÚJDONSÁGOK

58 Újdonságok a Pelyhe és Társa, az Audmax és a Chromasound kínálatából

SZÍNHÁZI GAZDASÁG

61 Populizmus a művészetben (DR. VENCZEL SÁNDOR)

KIÁLLÍTÁSOK, KÖNYVEK

63 Színházépítészeti és scenika a miskolci színházmúzeumban (MIKITA GÁBOR)

64 Nemzeti Színház – a nemzet színháza: 2018–2023 évadkönyv (G. E.)

65 László Ferenc: Operettország (GÖTZ ESZTER)

10

Kedves Olvasó!

Éppen két éve hunyt el Szabó-Jilek Iván, a *Színpad* alapító-főszerkesztője, aki élete utolsó napjáig a folyóirattal foglalatzkodott. Iván odaadó, figyelmes és értő munkáját nem lehet pótolni – folytatni azonban kötelesség. A SzínházTechnikai Szövetség 2023-ban engem bízott meg, hogy továbbvigyem azt, amit ő megálmodott, megvalósított és tizenhét éven át rendkívül magas színvonalon művelt. Igyekeztem jól gazdálkodni a rám bízott örökséggel, folytatni azt az utat, amit az alapító-főszerkesztő kijelölt: tájékoztatni a hazai színházi háttérszakmákat az őket érdeklő technikai és művészeti újdonságokról, bemutatni a frissen felújított vagy újonnan átadott előadóművészeti színhelyeket, közzétenni a színházi élet híreit, beszámolni a színházakban dolgozók eredményeiről, sikereiről és gondjairól, párbeszédet kezdeményezni az egyes színházi szakmák között.

Az olvasói visszajelzések alapján az elmúlt két évben ez sikerült, és bízom benne, hogy a folytatás is hasonló lesz. Persze a lapszerkesztés nem egyszemélyes műfaj; nagy segítséget nyújtanak a lap szerzői, a társszerkesztők, a folyóirat grafikai felelőse, és mindenekelőtt a SzínházTechnikai Szövetség elnöksége és titkársága, amit mindannyiunknak szívből köszönök.

A *Színpad* megszületése óta az egyetlen periodika Magyarországon, amely nemcsak a színházi élet „arcaira”, a színészek, rendezők munkásságára figyel, hanem megbecsüléssel fordul a tervezők, műhelyek, technikai és más színházi szakemberek teljesítménye felé. Egy olyan világot mutat be az olvasóinak, amelyről másutt nemigen tud tájékozódni – holott a színház mindig összeteljesítmény, alkotók és csöndes, de odaadó dolgozók közös eredménye. A világosítók, hangosítók, díszlet- és jelmeztervezők, a különböző színházi műhelyek, a színházépületet felügyelő szakemberek nélkül nem kerülhet előadás a közönség elé. És noha ők nem állnak estéről estére a vasfüggöny előtt, mégis rajtuk áll a színházak folyamatos működése.

2005-ben az első számot Szabó-Jilek Iván ezzel indította: „Kiknek és kikkel készíjtük negyedéves folyóiratunkat? Elsősorban a színházakban, a különféle előadóművészeti eseményeken és azokkal rokon területeken dolgozó műszakiak számára. Olvasóink és szerzőink között szeretnénk üdvözölni mindazokat, akik egy csapatban dolgoznak a színházban: rendezők, tervezők, produkciós és üzemeltetési igazgatók, műszakiak népes taborát. A színháztechnikai berendezéseket gyártó és forgalmazó cégek szakembereit, lehetőséget biztosítva számukra a publikálásra, hirdetésre, új információk közkinccsételére. Végül titkolt vágyunk a színházkedvelő emberekben – különösen a fiatalokban – felkelteni az érdeklődést szép, színes, bár nem mindig könnyű szakmánk iránt.”

A célunk ma is ugyanez: közösséget alkotni a színházakban dolgozók, valamint a gyártók, forgalmazók között, és megszólítani a fiatalokat, felmutatni nekik ennek a szakmának a szépségeit, kihívásait.

Nagy várakozással tekintünk a következő év elé, ugyanis 2025-ben ünnepeljük a folyóirat alapításának 20. évfordulóját. A jubileumi évfolyamra néhány meglepetéssel is készülünk: a folyóiratot megújult külsővel és több új rovattal szeretnénk gazdagítani.

A színház örök. Az elmúlt évek is bizonyították, hogy sem világvárvány, sem gazdasági krízis, sem a közeli háborús konfliktusok nem tudják elnémítani azt a művészetet, amely a közösen átélt pillanat élményét nyújtja a közönségnek. Bízunk abban, hogy a *Színpad* folyóirat a harmadik évtizedébe lépve továbbra is szolgálni tudja a hazai színházakat – és reméljük, hogy az olvasóknak is elnyeri a tetszését.

Götz Eszter

főszerkesztő

Színpad
Előadóművészetek technikája

XX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2024. DECEMBER

MAGYAR
SZÍNHÁZTECHNIKAI
SZÖVETSÉG

A Magyar SzínházTechnikai Szövetség
szaklapja

Megjelenik:

negyedévente

(március, június, szeptember, december hónap)

Kiadja:

a Magyar SzínházTechnikai Szövetség
(1138 Budapest, Madarász Viktor u. 43. fsz., www.msztsh.hu)

Felelős kiadó:

Lakatos Gergely, az MSZTSz elnöke

Alapító főszerkesztő (2005–2022):

Szabó-Jilek Iván

Főszerkesztő:

Götz Eszter

szinpad@msztsh.hu

Szerkesztik:

Böröcz Sándor, Lakatos Gergely, Simon Ottó

Szerkesztőség:

Magyar SzínházTechnikai Szövetség titkársága
1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fsz.

Tel./fax: 329-0841

Korrektor:

Sehoffer Zsuzsa

Tördelőszerkesztő:

Lusztig Tibor

Nyomdai munkák:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

Terjesztés:

előfizetéssel.

A Szövetség tagjai ingyen kapják.

Ár: 1155 Ft/példány

Előfizethető:

a szerkesztőség címen vagy a

www.msztsh.hu honlapon lévő megrendelőlapon.

A 2024. évi teljes évfolyam ára 4200 Ft.

A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Szerkesztőségünk a hirdetések és a PR-eikkek tartalmáért nem vállal felelősséget.

A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi a szerkesztőség véleményét.

ISSN 1786-6995 (nyomtatott)

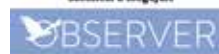
ISSN 2732-0073 (online)

Címlapon:

Jelenet az Órkény Színház Black Rider előadásából,
díszlet- és jelmeztervező: Izsák Lili

Fotó: Horváth Judit

Lapunkat rendszeresen
szemléli a megújult

www.observer.hu

A Színpad – Előadóművészetek
technikája megjelenését

a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

Nemzeti
Kulturális
Alap

Országos Színházi Évadnyitó

Idén Szeged volt a házigazdája az Országos Színházi Évadnyitónak, melyet augusztus 30-án a Szegedi Nemzeti Színházban rendeztek meg. A több mint száz résztvevőt fogadó szakmai konferenciát a Magyar Művészeti Akadémia és a Magyar Teátrumi Társaság szervezte, a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával.

A konferencia nyitóbeszédében **Binszki József**, Szeged alpolgármestere kiemelte a kultúra és a színházi közösségek fontosságát a város és az ország életében. Ezt követően **Barnák László**, a Szegedi Nemzeti Színház főigazgatója köszöntötte a résztvevőket. **Kiss János**, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke beszédében arra kérte a megjelenteket, gondolják át, hogyan lehetne jól kidolgozott, biztos alapokra helyezett, átlátható működésű, új kulturális taót bevezetni. **Vidnyánszky Attila**, a Magyar Teátrumi Társaság elnöke megdicsérte a nézőket, akik kitartanak a magyar színházak mellett, és azt mondta, a nézők rajongása arra kötelezi a színházeszínálókat, hogy minőségi előadásokat hozzanak létre.

A nap folyamán számos szakmai előadás és kerekasztal-beszélgetés zajlott. Az első szekcióban **dr. Fülöp Péter**, a kaposvári Csiky Gergely Színház ügyvezető igazgatója, a Magyar Teátrumi Társaság titkára foglalta össze a júniusban megrendezett Országos Színházi Találkozó tapasztalatait, majd **Kis Domonkos Márk**, a Déryné Program ügyvezetője mutatta be a KultUp programot. A biztonságos színházi működés témakörében **Fekete Péter**, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója tartott előadást, ezt egy kerekasztal-beszélgetés követte, amelyen a színházi szinterek biztonságos üzemeltetésének kérdését vitatták meg.

A második szekcióban a színházi háttérszakmák képzési és innovációs lehetőségeiről, valamint az előadó-művészeti törvény változásainak jogi és gazdasági hatásairól beszélgettek a szakértők. A délutáni szekciókban a színházra nevelés és a mecenatúra új útjainak témái kerültek előtérbe, majd a szabadtéri színházak működésének kihívásait tárgyalták.

A konferencia záró szekciójában **Hankó Balázs** kultúráért és innovációért felelős miniszter tartott plenáris előadást. Hangsúlyozta, hogy a kultúra nem csupán művészeti értékek hordozója, hanem alapvető közösségteremtő és nemzetmegtartó erő is. Ebben, mint kiemelte, meghatározó szerepük van a színházaknak. Kiemelte, hogy a magyarországi színházak nézőszáma a lakosság arányát tekintve Európában a harmadik helyen áll. Megerősítette mindazon programok fontosságát, amelyek korosztályokhoz vagy térségekhez kötődve segítik az értékteremtő színházi előadásokhoz való hozzáférést.

Kerekasztal-beszélgetés a színházak biztonságos működéséről

Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter előadása

A rendezvényt gálaműsor zárta, melynek keretében kiosztották a közönség és a szakma elismerését egyaránt tükröző Kaszás Attila-díjat. A díjat Pokorni Zoltán, Budapest XII. kerületének polgármestere és Szűcs Gábor, a Mozaik Művészegyesület elnöke alapította 2008-ban, a Magyar Kultúra Napján. Olyan művészeknek ítélik oda, akik szakmai teljesítményük mellett a közösség formálásáért, építéséért is tevőlegesen dolgoznak. A jelöléseket

minden évben a színházak társulata adja le, és ezek közül a közönség választja ki a díjra legérdemesebb művészt. Az elismerést ebben az évben **Balla Eszter** színművésznő, a 6SZÍN társulat jelöltje nyerte el – a díj történetében ő az első női kitüntetett. A gálán a Szegedi Nemzeti Színház és a Szegedi Kortárs Ballett tagjai, a Szegedi Szimfonikus Zenekar zenészei, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ művészei, valamint a frissen díjazott Balla Eszter lépett fel.

Előadó-művészeti színterek biztonságos üzemeltetése

A Nemzeti Cirkuszművészeti Központ Nonprofit Kft., a Budapest Cirkuszművészeti és Kortárs Tánc Főiskola, a Magyar Teátrumi Társaság, a Magyar Színháztechnikai Szövetség és az OISTAT Magyar Központ közreműködésével jött létre az a 30 órás képzés, amelynek célja az volt, hogy az előadó-művészeti szakemberek számára alapos ismereteket nyújtson a színpadi, színházi biztonság technikai, műszaki és jogi aspektusairól. A képzést a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatja.

2024. szeptember-október folyamán összesen tíz témakörben folyt az oktatás, többek között olyan neves előadók vezetésével, mint Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ igazgatója; Lakatos Gergely, a Magyar Színháztechnikai Szövetség elnöke; Tompai Zsuzsa, a József Attila Színház műszaki igazgatója, valamint Egyed Zoltán, az OISTAT Magyar Központ elnöke.

Az egyes témakörök az alábbiak voltak:

- ▶ Színpadi produkeió létrehozásának folyamatában az életvédelmileg kiemelt jelentőségű fázisok
- ▶ Előadó-művészeti produkeiók technológiája
- ▶ Tervezői felelősség, a díszlet- és jelmeztervezők művészi szabadsága, az érvényes jogszabályoktól való eltérések kezelése, a különleges játékterekben való mozgások, közlekedések oktatása, ismeretátadás, tervezői nyilatkozatok, díszletátadás, technikai próba lefolytatása és szükségessége
- ▶ Tűz- és munkavédelem
- ▶ Speciális színpad- és porondkellékek, eszközök munkavédelmi szabályai
- ▶ Kupola, zsinórpádlás, kötözélmélet, függesztés
- ▶ Katasztrófa, pánikhelyzetek, kiűritések
- ▶ Elsősegély jogszabályok és gyakorlati alkalmazás
- ▶ Az alkotó közösség közös felelőssége
- ▶ Nemzetközi kitekintés

A képzés felfrissítette és bővítette a már meglévő ismereteket, valamint segítséget nyújtott a vonatkozó jogszabályok értelmezésére a legmagasabb biztonsági normák betartása érdekében a színházi, színpadi produkeiók során. Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ ügyvezető igazgatója a képzés nyitónapján hangsúlyozta: hiánypótló tanfolyam indul, amely szemléletmódváltáson és a tudás szintézisére alapul. A cél az, hogy az előadó-művészeti színtereket a létező legbiztonságosabban és a lehető leghatékonyabban tudjuk üzemeltetni. „A mi feladatunk az, hogy ahol szükségét látjuk, tudatosan átgondolva javítsuk és fejlesszük ezen színterek működését. Ehhez sikerült megnyernünk a hazai legelismert-

Fekete Péter köszöntője a képzés nyitóeseményén

Lakatos Gergely, a Magyar Színháztechnikai Szövetség elnökének előadása

tebb szakemberek közreműködését” – tette hozzá Fekete Péter.

A képzést augusztus 30-án, az Országos Színházi Évadnyitó konferencián jelentette be dr. Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter, ezt követően a Budapest Cirkuszművészeti és Kortárs Tánc Főiskola hirdette meg az ország valamennyi előadó-művészeti szervezete részére. A képzésre 74 fő jelentkezett, amelyből körülbelül fele-fele arányban vesznek részt az online és jelenléti órákon. A képzés

blended, azaz vegyes formában került meghirdetésre, az egyes órákon lehetőség volt személyesen és online is jelen lenni. Az ország szinte valamennyi tájegységéről érkeztek hallgatók, összesen 48 szervezetből, melyek között nemzeti és kiemelt minősítésű vidéki és budapesti színházak, bábszínházak, független színházak, zeneművészeti szervezetek, közművelődési központok és cirkuszközvetítők voltak. A képzést sikeresen teljesítők a Budapest Cirkuszművészeti és Kortárs Tánc Főiskola által kibocsátott mikrotanúsítványt kaptak.

Várkonyi Zoltán-díj 2024: Illyés Ákos

A Vígszínház egykori főrendezője, legendás igazgatója, Várkonyi Zoltán emlékéét őrzi a Várkonyi Zoltán-emlékdíj, melyet özvegye, Szemere Vera alapított 1984-ben. Az elismerést minden évben az a műszaki vagy adminisztratív kolléga kapja, akit a Vígszínház munkatársai titkos szavazással megválasztanak. Idén a díjat Illyés Ákos főmérnök kapta, őt kérdeztük életútjáról és a Vígszínházhoz való, immár három évtizedes kötődéséről.

Hogyan lett színházi ember egy épületgépésznek készülő fiatalemberből?

1993–1994-ben zajlott a Vígszínház rekonstrukciója, én éppen ekkor végeztem az építőipari technikumban. Épületgépésznek tanultam, az volt az utolsó évem, és a színház akkori főmérnöke, Farkas László Lobo jóvoltából az évfolyamtársaimmal együtt végigjárhattuk az épülő színházat, egyfajta „gyárlátogatást” tettünk itt. Június közepe volt, és két héttel később már itt dolgoztam, ugyanis éppen épületgépész technikusai végzettséggel rendelkező embereket kerestek egy akkor nagyon korszerűnek számító épületfelügyeleti rendszer kezeléséhez, és a felvétel alapfeltétele volt, hogy informatikai ismeretekkel is kell rendelkezni. Édesapám programozó volt, így én már gyerekként is mágnesszalagok és lyukkártyák között nőtem föl. Ekkor még Magyarországon kevesen foglalkoztak ezzel a területtel, de nálunk otthon mindig komoly számítógépek voltak, 1980-ban, öt éves koromban már játszhattam velük, és édesapám folyamatosan tanított a használatukra. Ez a tudás 1994-ben, amikor végeztem, már olyan pluszt jelentett, ami előnybe helyezett.

Hány éves volt ekkor?

Tizenkilenc. Fantasztikusan hangzik, és tényleg az is volt. Valójában nem egyedül voltam, hanem hárman jöttünk ide az osztályunkból, mindhárman jól értettünk az informatikához, én akkor már kisebb programokat írtam, grafikai, videószerkesztő és más egyéb programokat biztonsággal használtam. Ma már mindenki csinál ilyesmit, de akkor ez még kuriózum volt.

Lehet mondani, hogy a színház elcsavarta a fejét?

Akkor még nem volt mély a szerelem, csupán úgy fogtam fel, hogy ez az első munkahelyem. De azóta is itt vagyok. A munkával párhuzamosan kezdtem informatikát tanulni a főiskolán, műszaki informatikus mérnökként végeztem. Az első években még csak heti 2-3 napot dolgoztunk, hárman váltottuk egymást, emiatt rugalmasan be tudtuk osztani a

Fotók: VÍGSZÍNHÁZ / GORDON ESZTER

szabadidőnket, tudtunk tanulni. Nekem ez a távoktatás jellegű főiskolával nagyon jól összehangolódott. Épületfelügyelettel kellett foglalkoznom, az összes gépészeti és néhány elektromos rendszerrel, a tűzvédelmi rendszerrel, egyedül a színház-épület lényegesen gazdagabban van felszerelve technikai eszközökkel, ez nekem nagyon érdekes világ volt. Az informatika a hobbim maradt, a színház viszont életformámmá vált. Közben teltek az évek, és nem akaródzott máshová mennem.

Tehát 15 évig az épületfelügyelettel foglalkozott?

Igen, de közben átvettem a színház informatikai feladatait is. Rendszergazdaként 1998-tól egyedül láttam el mindent, ami a színházban informatikával kapcsolatos feladatként adódott. Az elején ez még egy szerény feladatkör volt, mert az egész színházban csak 3-4 számítógépet használtunk, de most már több mint 200 eszköznél tartunk. Ezen a területen fejlődhetett a mérnöki problémamegoldó készségem, számtalan projektet kellett végigvezetnem, a jegyértékesítési rendszer bevezetésétől, az első honlapunk fejlesztésén keresztül, további komolyabb szerverek és rendszerek bevezetéséig. Aztán jött egy váltás az életemben: megházasodtam, és végig kellett gondolnom, hogy

milyen munkaidő-beosztás lenne ideális a család mellett, hiszen a munkám korán reggeltől késő estig, az előadás végéig tartott. Ez 2009-ben volt, pont akkor, amikor a színházban megüresedett a gondnoki pozíció. Úgyhogy kipróbáltam a gondnoki szerepet, de három hónapra rá a színház főmérnöke is nyugdíjba ment, és ez a terület nagyon vonzó volt számomra. Hozzáteszem, sokan nem tudják pontosan, mit csinál egy színházi főmérnök, én sem tudtam. Azt láttam, hogy a feladatai nagyrészt az épület üzemeltetésével kapcsolatosak, és ekkorra én ennek egy nagy szeletét már ismertem, tudtam, hogyan működnek a rendszerek, és azt is láttam, hogy 2009-ben már szinte nem volt színháztechnikai rendszer, amelyik ne használna volna az informatikát is. Tehát ezeket is meg kellett tanulnom. Az akkori igazgatók támogatták a feljebb lépésem, sőt el is küldtek a Színházművészeti Főiskola két éves műszaki vezetői képzőjére, az úgynevezett Schmidt-akadémiára.

Miért hívták Schmidt-akadémiának?

Mert Schmidt Jani bácsi volt a vezetője. Sajnos engem már nem ő tanított, pont akkor volt a nagy váltás. De Jani bácsi még aktív volt, és hozzánk nagyon sokáig járt szakértőként, sok közös munkánk volt.

A színházhoz való teljes elköteleződése melyik pillanathoz kötődik?

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy az első pillanathoz, amikor beléptem, de tény, hogy a Vígszínház egy tekintélyt parancsoló és gyönyörű épület, pláne az 1994-es felújítás óta. Szerintem csak büszke lehet az ember, hogy itt dolgozik, így nálam a kötődés folyamatosan vált egyre szorosabbá.

Csakhow közben az informatikai forradalom végigsöpört a világon. Nem vágyott arra, hogy ezen az ígéretes területen helyezkedjen el, és ne egy színházzal bajlódjon?

Számomra ez hosszú ideig dilemma volt, hogy mi vagyok igazából: IT mérnök, vagy színházi szakember? A színházi mérnök területe nagyon sokirányú,

és annyi kiváló szakembert ismerek! A Magyar SzínházTechnikai Szövetség elnökségébe is bekerültem három évre, sok kollégával kerültem kapcsolatba, és láttam, milyen kompetenciákkal, mekkora tudással, tapasztalattal rendelkeznek. Én viszonylag fiatalon, 34 évesen lettem főmérnök, szinte egyedül képviseltem ezt a korosztályt a szakmánkban. És nekem magamnak is furesának tűnt, hogy mit keresek ilyen nagy színházi emberek között. De komolyan vettem, soha nem éreztem az életkorom miatt bármiféle megkülönböztetést. A Vígszínházban pedig főmérnökként olyan színes és változatos feladatokkal találkoztam, amikkel soha azelőtt. Ma is azt gondolom, hogy az, ami nálunk nincs, az szinte nem is létezik. Annnyiféle szakma találkozik egy színházon belül, és nekem az épület üzemeltetésétől a produkciókig mindenfélével kellett foglalkozni. Elképesztően színes a munkám, nagyon szeretem, igazából szerelemmé vált.

Annnyira, hogy tavaly, amikor a színház a 125. évét ünnepelte, egy könyvet is készített róla.

Érdekes történet volt. Az évfordulóra készülve jött néhány megkeresés a sajtó részéről, hogy vezesse végig az újságírókat az épületen, meséljek erről-arról. Szoktunk vezetni épületbejárásokat, úgyhogy nem volt idegen a dolog. Viszont rájöttem, hogy valójában csak felszínesen ismerjük az épületünket. És mivel nem szeretek úgy előadást tartani, vagy körbevezetni valakit, hogy nem készülok fel rendesen, ezért elkezdtem olvasgatni a színházépület történetéről, mi hogy volt pontosan, és kiderült, hogy elképesztő mennyiségű információ érhető el az online archívumokban. Ekkor komolyabban kutatni kezdtem, felkerestem a Fővárosi Levéltárat is, és innentől sorban kaptam a kontaktokat, akiket meg kell keresnem: kutatókat, múzeumokat, színházi gyűjteményeket. Volt egy külső inspirációm is: Szabó-Jilek Iván és Borsa Miklós könyve, a *Tűzben született*, ami az Operaház Asphaleia színpadrendszeréről szól. Arra gondoltam, hogy az Operaházról már több gyönyörű album készült, a Vígszínházról miért nincs ilyen? Készült egy album a 100. évfordulón, de az épület és az egész háttérszakma csak néhány oldalt kapott benne, inkább a társulatról, a színészekről, rendezőkről szólt. A színházak létrehozói, építői és háttér dolgozói általában ritkán szerepelnek a színházakról szóló könyvekben, holott rengeteget köszönhetünk nekik. És arra is kíváncsi voltam, hogy pontosan hogyan történt a Vígszínház alapítása itt, a körúton, amikor mögötte zömmel még csak kis fatelepek álltak. Ahogy jártam a levéltárakat, gyűjtöttem az anyagot, kiderült számomra,

hogy négy különböző helyre is tervezték a színházat, egészen más dimenziókban. Bobula János építész például egy hatalmas, 2500 férőhelyes színházépületben gondolkodott a mostani Kúria telkén.

Merész elképzelés a 19. század végén.

Az volt, de végül csak felépítették a Vígszínházat 1950 férőhellyel. A Vígszínház ma, ha minden pót-széken ülnek nézők, 1100 főt tud befogadni. Ez Magyarország legnagyobb prózai színháza, amire nagyon büszkék lehetünk. A Pesti Színházzal együtt, ami 520 férőhelyes, illetve a Házi Színpaddal és a most megnyitott Vig Szalonnal együtt esténként 1700 embert kell leültetnünk. Ami azt jelenti, hogy Budapesten minden ötödik néző hozzánk jön.

Milyen állapotban van a Vígszínház épülete ma, 30 évvel a rekonstrukció után?

Csináltam egy statisztikát, hogy azok a színház-épületek, amelyekben az elmúlt 3-4 évben lezajlott egy nagyobb rekonstrukció – beleértve az Operaházat is – átlagosan 30-32 évvel ezelőtt voltak felújítva. Nagyjából ennyi a várható élettartam, amit egy színházépület elbírt. A Vígszínház épülete is ad már jeleket. Minden nyáron lezajlik valamelyik rendszer korszerűsítése, színpadtechnika, zenekari süllyedő, ponthúzó rendszer, dimmerek cseréje, de valljuk be, öregedik az épület. A Pesti Színház pedig utoljára 56 éve volt felújítva, el lehet képzelni, hogy milyen állapotok uralkodnak.

Mennyire kell egy színházi főmérnöknek csapatjátékosnak lenni?

Az én munkám sok esetben nagyon önálló és magányos. De amikor csapatban kell játszani, mondjuk amikor a színpadi játék kilép abból a műszaki komfortzónából, amiben jó lenne, ha bent tudna maradni, az mindig egyeztetést igényel. Például kiderül, hogy kell egy statikus, mert a színpadi tér összes építészeti és műszaki adottsága sem elég a koncepció megvalósításához, akkor a szakértőket én szoktam bevinni, mert tudnunk kell, hogy az épületnek hol vannak a határai. Vannak szigorú szabályok, amiknek meg kell felelni, és a fizikai törvényeket semmilyen művészi koncepció nem tudja legyőzni. Ilyenkor csapatjátékosnak kell lennem. Pontosan meg kell határozni, hogy meddig mehet el a művészet, amit meg kell érteni az alkotókkal. Szerencsére nagyon ritkán van ilyen jellegű probléma, de ha szükség van rá, én is mindent megteszek egy produkció sikeréért, a szabályos kereteken belül tartva azt. Azt szoktam mondani:

az én feladatam az, hogy a színházat megvédjem önmagától. Nem túl hálás feladat, könnyű a színház- vagy művészetellenesség vádját megkapni. De a színház iránti szeretetem kézzelfogható bárki számára, akár az elkészült könyv formájában, akár a magam békéje miatt. Csak ráteszem a kezem az épület falára annak bármelyik pontján, és tudom, hogy mi történt ott az elmúlt 130 évben, és hogyan jött létre, beszél hozzám a színház. Ezt mindig próbálom átadni.

A közvetlen munkatársait maga választja ki?

Egy bizonyos részét igen. Nagyon jó szakemberek gyűltek most össze körülöttem, akikkel az üzemeltetést végezzük. Nagy szerencsém volt egy-két kollégámmal, hogy pont akkor került a színházba, amikor szükség volt rá. Megszerettem ezt a csapatot, jó együtt dolgozni. Mindannyian azt az egyensúlyi állapotot keressük, hogy hogyan tudjuk kiszolgálni a művészetet és a színházat anélkül, hogy bárki vagy bármi sérülne. Ha belegondolunk, a Vig, a Pesti és a hamarosan elkészülő műhelyházunk – ami az egykori Színházak Központi Műterme épületében lesz, összesen 20 ezer négyzetméter területű, önmagában is óriási, sok a feladat vele és ez összekovácsol minket.

Mikor veszik át a műhelyházat?

Ha minden jól alakul, még ebben az évben.

Bízunk benne, hogy hamarosan a Színpad is beszámolhat az új műhelyházról. Köszönöm a beszélgetést, és a szerkesztőség nevében gratulálok a kitüntetéshez!

LED there be light

reddot winner 2020

F-SOROZAT

LED-ES FRESNEL REFLEKTOROK SZÍNHÁZBA, TV- ÉS STREAMING STÚDIÓKBA.

Őn is ragaszkodik ahhoz, hogy színházi, tévés vagy streaming produkciói gyönyörűen, teljesen természetes, pontos színekkel és bőrtónusokkal legyenek megvilágítva. Természetesen a világításnak villódzásmentesnek és csendesnek kell lennie, hogy ne zavarja az előadást. Nos, a Cameo® F-sorozat minden eleme tökéletes az ön számára. Válasszon a legkorszerűbb LED technológiára épülő Fresnel spottlámpák nappali (Daylight), volfrám (Tungsten), vagy a hangolható fehér színhőmérsékletű RGBW fényű változatai közül. És ha a helyszín a szabadban van, az F-sorozat erre is kínál IP65-ös megoldásokat. Tehát: Legyen világosság.

 Cameo® is a registered brand of the Adam Hall Group.
cameolight.com/fseries DESIGNED & ENGINEERED IN GERMANY

ELIMEX
elimex.hu

Építészeti gondolatok a Dohnányi Ernő Zenei Központ megvalósítása kapcsán

A 2024. szeptember 30-án átadott, a Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek új otthonát adó Dohnányi Ernő Zenei Központ nevet viselő intézmény tervezése 2021-ben indult, az MRME és az MTVA által meghatározott tervezési helyszínen és program alapján.

A tervezési helyszínnek a Budapest VI. kerület Jókai utca 4. szám alatti épületben a Magyar Állami Operaház – akkor még működő – próbatermeit magába foglaló ingatlanrész lett kijelölve, melyhez a tervezés alatt, a teljes program teljesíthetősége érdekében további ingatlanrészeket csatoltak.

A Dohnányi Ernő Zenei Központot befogadó épület az 1910-ben, Pollák Manó tervei szerint, a korra jellemző szecessziós stílusban épült Ma-

A belső udvar felülnézetből

gyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesületének (egykori) székháza, amely az Andrásy út világorökségi védőövezetében helyezkedik el, Budapest műemléki jelentőségű területén, és kerületi védelem alatt áll.

Az épület mélypincészet-pincészet-magasföldszint-félemelet-emeletszint-tető szintes, L alaprajzú, klasszikus keretes, gangos beépítésű, az udvar a földszinten teljesen beépített. Az udvar alatt helyezkedik el a régi dísz- és táncterem, amely később színház- illetve mozihelyiségként is szolgált, utoljára pedig az Operaház zenekarának próbaterme volt. Az épület szerkezete hagyományos, nagyméretű tömör téglá és acél oszlopos felmenő szerkezettel. A vízszintes teherhordó szerkezetek acélgerendás födémek, poroszsüveg, illetve téglatalácás kialakításban, a nagy fesztávú részeket komolyabb acélgerendás tartószerkezetekkel, az évek során többszöri átépítéssel. Érthetően az idők során egymást követő funkciók átalakításokat követeltek, így a díszterem padozata először vízszintesből lejtős nézőterű lett, majd később álpadozattal visszaállt vízszintesbe a próbatermi funkcióhoz. Ugyanígy a kezdetben díszterem feletti üvegezett kupolaszerkezet később már csak a színházi foyer megvilágítását szolgálta, majd a

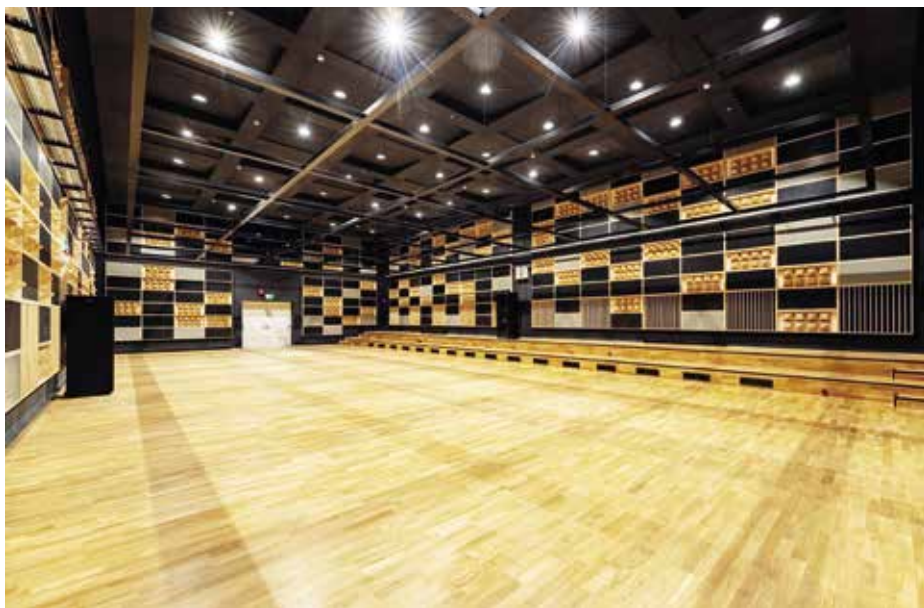

mozi funkció miatt elvesztette szerepét, egy vasbeton álmennyezettel végleg eltakarásra került.

A Magyar Rádió Művészeti Együttese (MRME) által összeállított tervezési program – sok egyéb funkció mellett – a majdnem 100 évig a Bródy Sándor utcai épületben működött stúdiókhöz méltó, nagyobb zenekari terem és egy kisebb énekkari

terem (mely alkalmas kisebb koncertek megrendezésére is) kialakítását irányozta elő, mindkettőt hangfelvételre alkalmas minőségben.

A meglévő épület építészeti felmérését és az értékvédelmi vizsgálatot követően indult a szakági tervezés, melyek közül csak néhányat kiemelve érzékeltetném a felmerült műszaki problémákat.

A Nagyterem akusztikus falburkolatot kapott

A Kisterem pódiumos kialakítása

A tartószerkezeti szakágnak több helyen kellett megerősíteni a meglévő épület felmenő szerkezeteit, melyek néhány helyen – a szerkezeteket érintő többszöri, jelentős átalakítások miatt – katasztrofális állapotban voltak (például: függőlegesen repedt pincei pillérek).

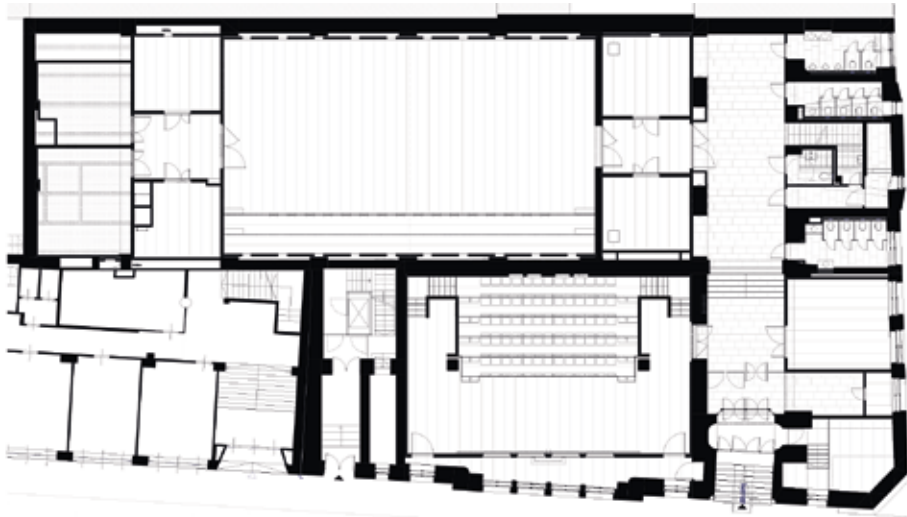
Az épületakusztika szakágnak a legszigorúbb akusztikai követelmények teljesítését kellett megoldani egy erre a célra műszakilag és elhelyezke-

désében is előnytelen épületben. Bár látszatra a funkció nem változott – ahogyan korábban az Operaház, úgy az MRME is próbateremnek használja az ingatlanrészt –, azonban a stúdióminőség, a hangfelvétel igénye műszaki szempontból óriási különbséget jelent a két hasznosítás között. Az Ó utca és a Jókai utca sarkán a külső környezeti zajterhelés önmagában is meghaladja a határér-

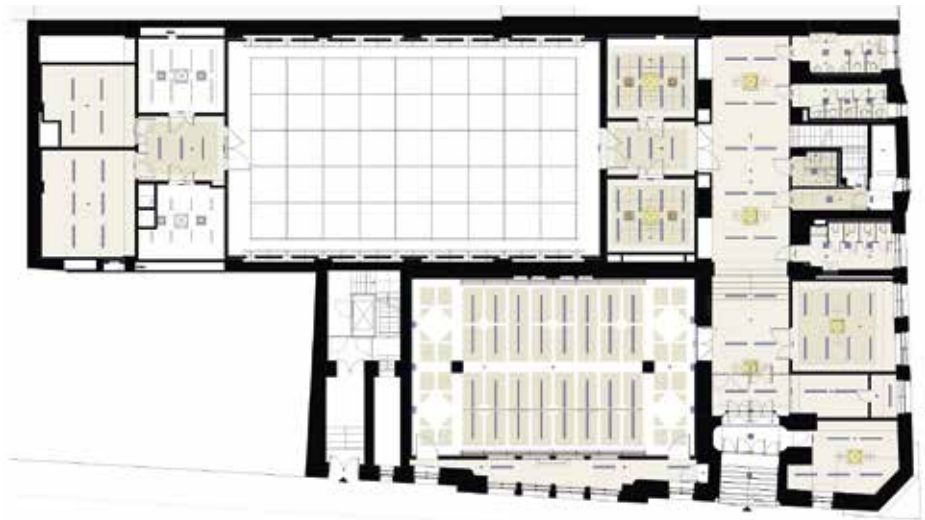

tékeket, a Sapszon Ferenc terem például az utca szintjén helyezkedik el, és értékvédett nyílászárói semmilyen akusztikai értékkel nem bírnak; vagy csak tekintjük azt, hogy az épület összefüggő szerkezetein keresztül a felsőbb szintű lakásokból, szállodai szobákból akadálytalanul érkező zajok, rezgések a próbatermekhez.

A magasföldszint alaprajza

► Az épületgépészet szakág a jelentős épületgépészeti akusztikai követelmények mellett a geometriai adottságokból fakadó helyhiánnyal, illetve a társasházi léttel (légtechnika beszívási, kidobási pontok) küzdött meg, itt is érvényes az, hogy a mai kor követelményeinek megfelelő épületgépészeti berendezéseket utólag elhelyezni szinte lehetetlen feladatnak bizonyult (a zajcsökkentés érdekében kis sebességű elárasztásos szellőzést alkalmaztunk, melynek értelemszerűen nagy keresztmetszeti igényei vannak, de nemcsak a nagy keresztmetszetek okoztak gondot, hanem az ezen vezetékekbe kerülő óriás zajcsillapító kulisszák elhelyezései is, melyek végül a Nagyterem méteres álpadlója alatt – azt teljesen kitöltve – kerültek elhelyezésre.

A magasföldszint álmennyezeti terve

Belső udvari homlokzat

Az építészeti kialakítás fő szempontja az MRME által előre meghatározott tervezési program szerint kialakítandó funkciók elhelyezése volt, a meglévő adottságok figyelembevételével, a védett értékek megőrzése és az ingatlanrész teljes

körű felújítása, korszerűsítése mellett, melyben a legnagyobb kihívást az egyébként az akusztikai követelményektől műszakilag messze elmaradó épületben egy ún. „ház a házban” rendszer kialakítása jelentette. Ezzel a megoldással akusztikai ér-

telemben az érzékeny helyiségeket leválasztottuk a főépületről.

Általánosságban elmondható, hogy az építészeti koncepció során fő szempont volt a meglévő értékek – különös tekintettel a védett részletekre –, terek, épületszobrászati elemek, álmennyezetek, épületszerkezetek megtartása, illetve megerősítése, a lehető legnagyobb térbeli flexibilitás elérése mellett.

A belső udvar tekintetében a Nagyterem felett a tervezési programban megfogalmazott műszaki igények kielégítése mellett egy, a lakók számára esztétikai élményt nyújtó, a mai kor igényeit tükröző extenzív zöldtetős udvartér került kialakításra a meglévő adottságok figyelembevételével.

Összességében a kivitelezés az elvárásoknak megfelelően – a Laterex Kft. által megvalósítva –

magas színvonalon készült el. Az építészeti, belső-építészeti kialakítás a helyszínen járva, vagy képek alapján is magáért beszél. Az átadás óta a Dohnányi Ernő Zenei Központ mindkét termét folyamatosan használják, mind az MRME, mind a hallgatók reményeink szerinti teljes megelégedésére.

Sas Marcell

Generáltervező: Arquitecto Rápido Kft.
Építésszek: Sas Marcell, Fuchs Zoltán, Rosenberger Szilvia
Értékvédelem: Fáy Piros
Tartószerkezet: Földes Csaba, Földes Balázs
Épületgépészet: Kerék Attila
Épületvillamosság erősáram: Varró Tibor
Épületvillamosság gyengeáram: Horváth Károly
Épületakusztika: Borsiné Arató Éva
Épületgépészeti akusztika: Marosi Géza
Tűzvédelem: Deesi György
Automatika: Szabó Árpád
Kivitelező: Laterex Kft.
 A fotókat a projektet kivitelező Laterex Kft. biztosította.

A Kabóca Bábszínház új otthona

A veszprémi Kabóca Bábszínház története 1992-ben kezdődött, ekkor még amatőr stúdióként. 2001-ben hivatásos intézménnyé nőtte ki magát a színház, de egészen 2023 végéig nem volt önálló játszóhelye. A veszprémi várszíkla alatt, a Deák Ferenc utcában a volt piarista gimnázium tornacsarnokának átalakításával és ehhez kapcsolódó négy új épülettel jött létre az új rendezvényház együttese, amelyben a főépület – a volt tornacsarnok – a Kabóca társulatának otthona lett. Kocsis Pállal, a színház művészeti vezetőjével beszélgettünk az első évad tapasztalatairól.

Kabóciádé Családi Fesztivál 2024 nyarán

Hogyan lett Kocsis Pál színész a veszprémi Kabóca Bábszínház művészeti vezetője?

Színészként végeztem és dolgozom, de rendezek is, és rendszeresen tanítottam a Kaposvári Egyetemen, saját osztályt is vezettem. A diploma után Kaposvárra szerződtem a Csiky Gergely Színházhoz, majd az ottani vezetőváltás idején eljöttem. Két évet a Miskolci Nemzeti Színházban töltöttem, majd hét évet a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színházban, azóta pedig szabadúszó vagyok. Amikor tavaly Markó Róbert pályázat útján elnyerte a Kabóca Bábszínház igazgatói posztját, úgy döntött, hogy egy nagyon aktív és komplex művészeti vezetéssel szeretné irányítani a színházat, meghaladva a bábszínházhoz fűződő hagyományos elképzeléseket. Valójában maga a kor is meghaladta ezt, Európában már nagyon máshol tartanak, komoly, nagyívű drámákat is rendszeresen előadnak a báb-társulatok, és a gyerekelőadások is sokat változtak az utóbbi időkben. A gyerekek a saját hétköznapi világukban is sokkal több ingert kapnak, mint ami-

kor esuhébabával játszottak. Természetesen lehet, hogy az egyszerű bábjáték adott esetben izgalmasabb és fantáziadúsabb volt, és lehet, hogy ma a technika által nyújtott lehetőségek inkább találják a történetet ahelyett, hogy gondolkodtatnának. De az biztos, hogy a bábszínháznak óriási szerepe van abban, hogy megnyissa a gyerekek képzeletvilágát, és olyat is tudjon adni nekik, ami óhatatlanul a körülöttük lévő világ felgyorsult ingerigényét követni tudja.

Nemcsak a gyermek, hanem a felnőttek is. Ne feledkezzünk meg arról, hogy az 1970-es években Magyarországon a bábszínház az avantgárd művészet egyik bölcsője is volt.

Persze, a bábszínház tulajdonképpen maga az avantgárd. Ha művészileg nézzük a kérdést, akkor ez egy olyan közeg ma Magyarországon, ami kifejezetten a kísérletezés, az absztrakció terepe tud lenni, tényleg egy örök avantgárd művészet. Ezért döntött úgy Markó Róbert, hogy a Kabóca

Kocsis Pál, a Kabóca Bábszínház művészeti vezetője

művészeti vezetésébe hív egy színészt – ez lettem én –, aki elsősorban a beszéd és a próza felől közelíti meg a munkát, ehhez csatlakozott Nagy Orsolya vezető dramaturgként. Kellott egy táncos, aki a mozgás részét irányítja – ez lett Ladányi Andrea táneművész –, Boráros Szilárd pedig a vezető tervező, ő a látvány és a bábok oldalát képviseli. A művészeti vezetői poszttal engem bíztak meg. A legelső közös munkánk a társulattal egy felolvasószínházi előadás volt.

Pedig a bábszínház és a felolvasószínház elég távolinak tűnik egymástól.

Dehogy, szerintem nagyon is hasonló! Igaz, hogy a bábszínházban más eszközökkel és más céllal történik a kommunikáció, de az én felolvasószínházam félig-meddig beavató jellegű, egy nagyon intim közegben, mintha belülről szólna. Itt nem voltak bábok, viszont a bábszínészek itt is egy történetet meséltek el.

Mit szóltak hozzá?

Először meg voltak riadva. Itt ugyanis nem lehetett elbújni a paraván vagy a báb mögött. Egyedül a szövegpéldány volt a kezükben. De hamar feloldódtak, és kiderült, hogy végül is a feladat ugyanaz, csak más van a kezükben. Nem a tárgyakkal kommunikáltak, hanem egyedül a beszédet használták. És elkezdtek egymásra hangolódni.

Beszéljünk a Kabóca új otthonáról. A Színpad 2023/4. számában bemutattuk az éppen akkor elkészült épületet. Az első évad milyen tapasztalatokat hozott?

Nagyon jól állunk, mostanra már belaktuk. Néhány kisebb eszköz még hiányzik, de az önkormányzat mint fenntartó nagyon nyitott abban, hogy a saját speciális igényeinkre alakítsuk. Még nyitott kapukat sem kell döngetni, csak szólni, és hát nyilvánvalóan onnantól, hogy üzemszerűen működik az épület – márpedig úgy működik –, inkább már az idővel van a játék, hogy ne álljon le mondjuk egy hétre a játékrend egy felső felfüggesztés be szerelése végett. Egy tornaterem volt anno maga az eredeti épület, és ahhoz képest csodálatosan átalakították. Tényleg mindent megkapunk, amit nem is kérünk, olyat is. De természetesen csak

Jelenet a Dödölle című előadásból

Fotók: PÉTER BOGÁND

A közösségi helyszíneként hasznosított udvaron koncerteket is tartanak

olyat kérünk, ami egész egyszerűen szükséges, és ahhoz, hogy még többet tudjunk dolgozni, és még többet tudjunk mutatni, elengedhetetlen lesz.

II Technikai felszereltségében is?

Ha jól tudom, ebben még folynak a tárgyalások. Nemrég új műszaki vezetőnk lett, tehát egy kicsit strukturálisan is átalakult a színház. Ez is egy óriási dolog, hogy státuszokat kaptunk, ez teszi lehetővé, hogy olyan embereket hívjunk ide, akik a maguk területén egészen kiválóak. És most velük együtt alakítjuk ki, hogy hány és milyen lámpára van szükségünk. Hangtechnikával jól állunk, fényben még lehet egy kicsit fejlődünk.

Kabóciádé Családi Fesztivál 2024 nyarán

II A külső teret is használják?

Hogyne, az épületrészek U alakban vesznek körbe egy középső szabad teret, ahol közösségi eseményeket rendezünk. Tavasszal itt rendeztük meg a Várlok fesztivált, nagy sikere volt, tulajdonképpen ezzel avattuk fel hivatalosan a színházat. A Kabóca Bábszínháznak most először van saját dedikált helye, és abszolút működik ez a kis külső tér. A főépület maga bábszínház, van egy kávézó és egy kis gyerekkuckó-játszóház, ahova időközben beköltözött a műhelyünk egy része, de hétvégén itt vannak a kézműves foglalkozások is. Ezek között a fűvön fantasztikusan jól érzi magát mindenki, gyerekek is felnőttek is. Ez már a nyár közepén beigazolódt, ekkor rendeztük meg a 31. Kabóciádé Családi Fesztivált.

Fotók: PÉTER RUDAVÁNY

Jelenet az édes hazám című előadásból

Az új, most már önálló színhely és az igazgatóváltás hogyan alakítja át a színház profilját?

Markó Róbert mindig innovációban gondolkodik, vagyis hagyomány és innováció kettősségében. A Kabóca új profiljában szeretnék, ha a hagyományos bábszínház formailag színesebb lenne, például jelenjen meg a marionett és a bábnak mindenféle technikája, ugyanakkor keveredjen az élő játékkal is, különösen a zenés- és mozgásszínházzal. Felnőtt előadásokat is csinálunk, és különös hangsúlyt kapnak a középiskolásoknak szánt produkciók. Második bemutatóm a társu-

lattal egy versszínházi produkció volt, amelyben kortárs magyar versekkel dolgoztunk. Év elején fogjuk bemutatni *A meggyfa meséje* című felnőtt előadást, amelynek alapja egy roma népmese. Ebben a Parno Graszt zenekarral működünk együtt. A 2023/2024-es évadban még a meglévő műsorok mentek, most kezdődött az új koncepcióra épülő Kabóca-korszak, amelynek főbb irányvonalait már Markó Róbert igazgató és a mellette működő művészeti tanács jelöli ki. Markó Róbert azzal a nagynak tűnő ambícióval indított, hogy a világ legjobb bábszínházát szeretné csinálni, és ebben mindannyian teljes erőnkől támogatjuk. Szeretnénk kicsalogatni a bábszínészeket a pa-

Jelenet az édes hazám című előadásból

ráván mögül, lesz olyan előadás is, amelyben élő szereplők és bábok együtt vannak jelen, csinálunk versszínházat, és nagy hangsúlyt kap a báb és az élő játék együttese. Egy báb attól kap önálló életet, ahogyan az ember viszonyul hozzá. Ez az új Kabóca Bábszínházban kulcsfontosságúvá válik.

Lejegyezte:
Götz Eszter

**SZÍNPAD
AUTOMATIKA**

www.szinpadautomatika.hu

**SOKÉVES TAPASZTALAT
A SZÍNHÁZTECHNIKÁBAN**

automatizálás

tervezés

telepítés

karbantartás

Az egykori Club Kávéház

Fotó: FORTEPAN / DEUTSCHE FOTOHEK / BRÜCK UND SOHN

Megnyílt a Vígszínház negyedik játszóhelye, a Vig Szalon

A Vig Szalon mint játszóhely születésének története egy rendszeresen visszatérő problémából indult, ugyanis a Vígszínház és a Pesti Színház nem rendelkezik megfelelő méretű próbateremmel. Az éjszakai díszletépítések pénzügyi és logisztikai terhei miatt a színház mindenkor vezetőjének állandó kihívást jelent az optimális működtetés, ezért a megoldás keresése és megtalálása egy igazgatókon átöröklődő feladat volt. Szintén gondot jelentett a két épületben rendelkezésre álló szűkös irodai és raktározási terek kötött adottsága.

2023-ban remek lehetőség kínálkozott arra, hogy némileg enyhítsünk az ismert problémákon, ugyanis a XIII. kerületi Önkormányzat közvetlenül a Vígszínház melletti nagykörúti épületben, a Szent István körút 16-ban bérbeadásra kínált egy 400 m²-es, próbák megtartására is alkalmas ingatlant.

Mint kiderült, a helyiség fontos történelmi és kulturális szálakon kapcsolódik a Vígszínház száz évvel ezelőtti múltjához, ugyanis itt működött az 1899-ben megnyílt, igazi nagykörúti századelős kávéházi pompával rendelkező Club Kávéház, ami a vígszínháziak törzshelye volt. A Vígszínház megnyitását követő néhány évtizedben a

budapesti kávéházaknak fontos szerepük lett a szellemi és kulturális életben. Szellemi szabadfoglalkozásúak, értelmiségiek találkozóhelyei voltak, ügyvédek, orvosok, művészek jöttek itt össze. Sok más kávéházban is lehetett írókkal és művészekkel találkozni, de a Club Kávéház abban volt különleges, hogy a Vígszínház színészei, igazgatói jártak ide, találkoztak egymás-

sal, írókkal és kritikusokkal a próbák alatt és az előadások után. Heltai Jenővel, Molnár Ferencel, Miklós Andorral, Bródy Sándorral, Karinthy Friggyessel, sőt, egy ideig még József Attilával is össze lehetett itt futni. A vígszínháziaknak külön törzsasztaluk volt. Ez olyan jó reklámfogásnak számított, hogy a korabeli sajtóban erről szóló hirdetésekkel csalogatták a vendégeket a kávé-

A Club Kávéház korabeli hirdetése

Az egykori Club Kávéház

Fotó: FORTÉPAN / DEUTSCHE FOTOTHEK / BRÜCK UND SOHN

A Víg Szalon fogadótere a galériával

Fotó: ILVÉS ÁRKOS

A Vig Szalon előadótere, amely próbateremként is hasznosul

▶ ház tulajdonosai, később pedig a különtermekben már irodalmi és művészeti előadásokat is tartottak.

A helyiséget 2023-ban kibérelte a Vígszínház, és nem sok időnek kellett eltelnie, hogy a térből sugárzó hangulat és a kávéház történelme azt az

ötletet szülje, hogy a helyiség kapja vissza régi funkcióját: így amikor nem próbákra használjuk, a Vígszínház művészei és közönsége számára kerüljön kialakításra a színház nagy múltú épületén kívül egy kisebb, meghittebb, szalon hangulatú új találkozási pont, a Vig Szalon.

Igazi kihívást jelentett, hogy alacsony költségvetésből egy egyszerűbb, elsődleges funkciója szerint próbatermet kezdtünk el kialakítani, de hamarosan máris teljes értékű játszóhelyként kellett folytatni a munkát. Az igények ilyen szintű ugrása miatt olyan műszaki állapotra kellett hozni a helyi-

A hajdani pompáját ma is őrző galéria

Előadás a Vig Szalonban

séget, ami megfelel az előírásoknak, megfelelő komfortot biztosít a nézőknek és használóinak, emellett rendelkezésre áll a szükséges színpadi technika.

A 400 m²-es összterület alaprajzi elrendezése, az összesen három bejárat és a helyiségek kapcsolódása ideális térkialakításokat tett lehetővé. Kézenfekvő volt, hogy hol lehet a fogadóter, a színpad, a nézőtér, az öltöző és a technikai helyiség. A méretek és az elrendezés alapján 60-70 néző fogadására alkalmas játszóhely kialakítása tűnt reálisnak, úgyhogy ennek megfelelő kiürítés-számítással, mosdó- és szellőzőrendszer-méretezéssel kezdtük a tervezést, hogy lássuk, egyáltalán ki tudjuk-e szolgálni az igényeket. Statikai, érintés-védelmi, tűzvédelmi, akusztikai kérdésekben külső szakembereket vontunk be, útmutatásuk és terveik alapján végeztük a felújítási munkákat.

A költségek alacsony szinten tartásának legfontosabb eszköze, hogy a saját szakembergárda segítségével, a lehető legtöbb saját emberi erőforrás felhasználásával vigyük végig a felújítást. Ennek megfelelően a belsőépítészeti koncepciót a Víg Színház scenikai asszisztense, Garai Gréta építész kolléganőm készítette, neki köszönhetően a jó ízléssel és professzionálisan összeállított látványtervek, impulzusok alapján dönthetett az igazgatóság. A kivitelezés lebonyolításában, sok apró mozzanat koordinálásában és végrehajtásában bajtársam és szakmai támaszom, Erdélyi József főgépésznünk, széleskörű műszaki ismeretekkel rendelkező kiváló gépészmérnök kollégám segítette. A színpadi szakági feladatokat Juhász Zoltán scenikus, Csontos Balázs világítás tervező, Hajdu Gábor hangtár vezető, valamint Huszti

Gábor videótár vezető tervezték és irányították. Búza Ferenc gondnok segítette a legkülönbözőbb feladatokban, és mindannyiunk közül a legtöbb időt, a burkolási festési munkákat Horváth Tamás festő karbantartó munkatársunk végezte. Számos más munkatársunk is aktívan közreműködött, az igazgatóság útmutatása alapján asztalos, lakatos és kárpitos kollégák, gépész, elektromos és gondnoksági karbantartóink, világosítók, hangosítók, videósok, díszítők, bútorosok, kellékesek.

A helyiség műszaki átadását követően a Víg Szalon kulturális menedzsere, Kopek Janka művész, és Berkes Kornélia projektkoordinátor megkezdte a művészeti és nézői igényeknek való teljeskörű megfeleléshez szükséges finomhangolásokat. Összességében egy nagyon jó hangulatú és műszaki színvonalú játszóhelyet sikerült létrehozni.

A Víg Szalonnak a Hegedűs Gyula utca felőli bejáratán megközelíthető fogadótere eredeti formájában őrzi és nosztalgizásra hívja a helyiségbe belépőt. A mennyezet és a falak találkozásánál végigfutó aranyozott díszítés hangulatában és struktúrájában az egykori kávéház hangulatára is emlékeztet, ugyanakkor a Víg Színház épületében fellelhető stukkók díszítésére is hasonlít. Az oldalfalakat díszes faburkolat és üvegajtós bútorok dekorálják, ami tovább növeli a tér exkluzivitását.

A fogadóterből induló íves márvány lépcsőkön át egy tágas és hosszas terem közelíthető meg. Ez a tér lehetett egykor is az a helyiség, ahol irodalmi és művészeti előadásokat tartottak, itt hoztuk létre mi is a színpadot és a nézőteret. A 60 fő néző számára a légeserét új szellőzőrendszer biztosítja, a székek nem rögzítettek, így bármilyen elrendezésben lerakhatók, akár aszta-

lokcal, kávéházi stílusban. Ebben a térben foglal helyet a hang- és fényszabályozó pult és kezelője, szükség esetén a videós is.

A színpad 25 m² alapterületű, körben háttér függönnyel, elől pedig széthúzható előfüggönnyel van ellátva. A színpadpadló terhelhetősége: 150 kg/m², a teljes színpad területére: 4000 kg. A színpad feletti tartók statikai teherbírása elsősorban és majdnem kizárólag a világítási, hang- és videó-technikai eszközök rögzítésére elegendők, a 3 db tartó egyenként 120 kg terhelésre lett méretezve. Mivel a szélesebb körű felhasználási igények között a vetítés is szerepelt, egy tükrös projektor és egy motoros vetítővászon került beépítésre.

A színpadtér oldalról hatalmas öltözővel, technikai helyiséggel és saját művészbejáróval rendelkezik, mely a nézőktől külön bejáraton közelíthető meg. A helyiség tágas alagsori térrel rendelkezik, ahol ruhatár került kialakításra. Ebből a térből nyílik a vendégek számának megfelelő méretű női és férfi mosdó. Az ingatlan villamos-, gáz- és vízellátással rendelkezik, kazán és villamosbojler gondoskodik a fűtésről és melegvíz-ellátásról. A fogadóter felső galériáján három további helyiség található, mely irodai funkciójával kiegészítheti a Víg Színházban szűkössé vált irodai tereket.

A próbatéremnek indult játszóhely nem csak a Víg Színház bővülő helyigényének szolgálatában áll, hanem a színház közszolgálati feladatainak még szélesebb körben történő ellátását jelenti. Egy olyan új érték, új színjátszóhely létrehozásával, mely az építészeti érték megóvása mellett egyben a főváros színházkedvelő közönségének újfajta élményeket nyújt.

Illyés Ákos

VLAN-toolbox

Mi is az a VLAN-toolbox?

Az SRS LIGHTING VLAN-toolbox, egy olyan hálózati eszköz, ami jelentősen leegyszerűsíti a beépített switch konfigurálását és beállítását. A VLAN-toolbox használatához nincs szükség kiegészítő számítógépre, mindent ki lehet olvasni és be lehet állítani az eszköz kijelzőjén. Ezzel elkerülhetjük a hibás konfigurálást és beállítást.

Minden a kijelzőn

Folyamatosan monitorozhatjuk a portokat és VLAN-okat, beleértve az adatforgalmat (TX/RX) portsebességet, POE áramfelvételt és a CPU teljesítményét.

Cisco	CPU	11%	DHCP							ON	
Port	:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Act	:	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Vlan	:	>3	2	3	1	4	T	3	3	T	T

data/tx/rx buffer

POE/DC

Specifikációk:

- 8, vagy 20 db Ethercon csatlakozás
- 2, vagy 4 optikai csatlakozás (LC-Duplex, OpticalCON, Q-ODC)
- Portonként akár 10Gb/s, optikánként akár 40Gb/s sebesség
- VLAN Presetek: Control, Dante (pri/sec), Art-Net, sACN, Video, Intercom
- Beépített kábel tesztelő
- DHCP
- POE

Hírek a hazai színházi világból

Bodor Johanna lett a Magyar Színházi Társaság elnöke

A Magyar Színházi Társaság október 14-én tartotta tisztújító közgyűlését. A szakmai szervezet tagjai – két jelölt közül, csaknem egyhangúlag, titkos szavazással – Bodor Johanna táneművész, koreográfus, színházi alkotót, író, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagját választották meg elnöké. Ő az első női vezető a Magyar Színházi Társaság élén, elnöki mandátuma 2029. október 13-ig tart.

Megnyílt a Vig Szalon

Október 12-én megnyitotta kapuit a Víg Színház negyedik játszóhelye, a Szent István körút 14. szám alatti ház földszintjén kialakított Vig Szalon. Ezen a helyen működött 1899-től a Club Kávéház, a Víg-színházhoz köthető művészek, írók, alkotók egyik találkozóhelye. A kilencvenes években a helyén három kisebb üzlethelyiséget hoztak létre, amelyek közül a Hegedűs Gyula utcából nyílt a Víg Színház most azzal a szándékkal bérelte ki és újította fel, hogy a klasszikus szalonkultúrát újraértelmezve egy olyan helyet alakítson ki, ahol a színház alkotói és a közönség közvetlenebb módon találkozhatnak. A Vig Szalon október 12-én nyitotta meg kapuit. Az első időszakban a Szalon Nyitány előadásai mellett Filmklubbal, a Vig Társalgó beszélgetéseivel, a *Szívlapát* című versszínházi produkcióval és a Vígkorúak Klubjával várják az érdeklődőket.

Befejezi munkáját a Kultúrbrigád

Tizenhárom év után 2025 tavaszán végleg feloszlik a Kultúrbrigád. Október végén nyilvános közleményben tudatták a közönséggel a döntésük okait, melyek között az árak emelkedése és a lehetőségeik szűkülése is szerepelt. Mint írták: „A színház élő, impulzív, jelen idejű művészet, nem válhat skanzenné, márpedig a jelenlegi helyzetben új előadást (ami a szándékaink újrafogalmazását, a jelenre történő valódi reagálást jelentené) nem tudunk létrehozni. Vagy hosszútávon halunk meg, vagy gyorsan – más lehetőség nincs. Akkor legyünk túl rajta.”

Színkritikusok díja

A Színházi Kritikusok Céhe idén 45. alkalommal adta át a Színkritikusok díját, amellyel a 2023/2024-es évad kiemelkedő színházi teljesítményeit ismeri el. A szeptember 17-i gálát a Trafóban tartották. A Színházi Kritikusok Céhe életműdíjjal ismerte el **Hernyák György** vajdasági rendezőt. Az évadokon átívelő, progresszív,

társadalmi értelemben is jelentős munkát végző társulatok vagy személyek, illetve ilyen előadások számára adható Jövő díjat a **Stereo Akt** kapta. A szervezet különdíjjal ismerte el a **THEALTER** fesztivált.

A legjobb független színházi előadás: *Prudencia Hart különös kivetkezése* (Stúdió K Színház, rendező: Kovács D. Dániel);

A legjobb közsínházi előadás: *Az igazság gyertyái* (Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulat, rendező: Sebestyén Ába);

A legjobb szórakoztató színházi előadás: *Csárdás-királynő* (Nagyvárad Szigligeti Színház, rendező: Novák Eszter);

A legjobb gyerek- és ifjúsági előadás: *Klara és a Nap* (Örkény Színház, koncepció: Fodor Orsolya, Hajós Zsuzsa, Neudold Júlia);

A legjobb rendezés: *Liliom* (Budaörsi Latinovits Színház, rendező: Kovalik Balázs);

A legjobb női főszereplő: **B. Fülöp Erzsébet** (*Az igazság gyertyái*, Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulat);

A legjobb férfi főszereplő: **Pál András** (*Oldipusz*, Radnóti Színház);

A legjobb női epizód szereplő: **Berekméri Katalin** (*Csónak, avagy előttünk az özönvíz*, Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulat);

Mentes Júlia (*Extázis*, Katona József Színház); **Zsigmond Emőke** (*Lidércek, Shakespeare, Delírium*, Örkény István Színház);

A legjobb férfi epizód szereplő: **Znamenák István** (*Karácsonyozzatok velünk, vagy ússzatok haza*, Örkény István Színház);

A legígéretesebb pályakezdő: **Major Erik**;

A legjobb új magyar dráma/színpad szöveg: Székely Csaba: *Az igazság gyertyái* (**Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulata**);

A legjobb díszlet: *Extázis* (Katona József Színház, tervező: **Devich Botond**);

A legjobb jelmez: *Pekingi ős* (Katona József Színház, tervező: **Szakos Kriszta**);

A legjobb színházi zene: *Üvöltő szelek* (Benoit Produkció–Szentendrei Teátrum, zeneszerző: **Kákonyi Árpád**);

Külföldi: **Závada Péter**, David Greig: *Prudencia Hart különös kivetkezése* című darabjának fordításáért és a Stúdió K Színház-beli előadás szövegének létrehozásáért.

Hegedűs D. Géza választották a Nemzet Színészének

Hegedűs D. Géza Ibrányban született 1953-ban, középiskolai tanulmányait Debrecenben végezte.

A Színház- és Filmművészeti Főiskolán Horvai István osztályában diplomázott 1975-ben, majd a Víg Színházhoz szerződött, ahol azóta is a társulat tagja. 1987 óta tanít a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, amelynek rektorhelyettese. 1992-ben elvégezte a rendező szakot, majd 2000-ben megszerezte a DLA fokozatot is. Rendezőként is sikeres produkciók fűződnek a nevéhez. Színházi munkái mellett a MASZK Országos Színészegyesület elnöke, továbbá a Magyar Színházi Társaság elnökségének és a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanácsnak tagja, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja. Számos díj és elismerés kísérte pályáját: 1980-ban Jászai Mari-díjat, 1989-ben Erdemes Művész kitüntetést kapott, 1982-ben elnyerte a Víg Színház Hegedűs Gyula-emlékgyűrűjét. Hét alkalommal kapta meg a legjobb alakításért járó Ajtay-díjat. 2006-ban Harsányi Zsolt-emlékdíjjal jutalmazták. 2007-ben Kiváló Művész lett, és Örökös Tagság kitüntetést kapott. 2008-ban Gundel Művészeti Díjjal és Roboz Imre Művészeti Emlékdíjjal ismerték el pályáját. 2009-ben megkapta a Kossuth-díjat is. 2013-ban a XIII. kerület díszpolgára lett, 2015-ben elnyerte a Gábor Miklós-díjat, 2017-ben Prima Díjjal tüntették ki.

A Nemzet Művésze díj

2024-ben nyolcan vehették át a legrangosabb magyarországi művészeti elismerésnek számító Nemzet Művésze díjat november 5-én a Magyar Művészeti Akadémia székházában, a Pesti Vigadóban. A színház- és táneművészek közül idén **Uhrik Teodóra** táneművész, táncpedagógus kapta a Nemzet Művésze elismerést.

Kaszás Attila-díj

A Kaszás Attila-díj a magyar nyelven játszó színművészek szakmai és emberi elismerése. Idén harminchárom társulat jelölte egy-egy tagját a díjra, majd a jelöltek maguk közül választották ki titkos szavazáson azt a három színművészt, aki továbbjutott a közönségsvavazásra. A végeredményt augusztus 30-án, az Országos Színházi Évadnyitó esti gáláján ismertették a Szegedi Nemzeti Színházban. A díjat idén **Balla Eszter** vehette át.

A Szemle Plusz fesztivál díjai

Teltházas előadásokkal zajlott a Szemle Plusz színházi fesztivál a Városmajori Szabadtéri Színpad szervezésében. Az augusztus végi seregszemle díjaiért tizenkét előadás szállt versenybe, a díjkiosztót szeptember 13-án tartották a Kristály

Szintérben. A Szemle Plusz koncepciója, hogy a Városmajori Színpadon hat vidéki és határon túli előadás versenyez egymással, míg a színház másik játszóhelyén, a margitszigeti Kristály Színtéren hat kamaraelőadás. 2024-ben – hagyományteremtő céllal – egy kísérőeseményt is létrehoztak a szervezők: a Szemle OFF-on hat színészképző iskola is lehetőséget kapott a bemutatkozásra egy-egy vizsgaelőadással. A szakmai zsűri döntése alapján a Legjobb előadás a Gergye Krisztián rendezésében, Pető Kata és Rohonyi Barnabás szereplésével készült **Milf** című előadás lett, a Legjobb alakítás díja **Sodró Elizát** illeti, aki a fiatal Janikovszky Évát jelentette meg a **6SZÍN Kizárólag az utókor számára** című előadásában.

A Vidor Fesztivál díja

Az idei VIDOR Fesztiválon a legjobb női epizódalkításért járó Colombina-díjat **Györgyi Anna** kapta a *Szívhang* című színdarabban nyújtott teljesítményéért. Az elismerést Kirják Róbert, a VIDOR Fesztivált szervező Móricz Zsigmond Színház igazgatója adta át a Rózsavölgyi Szalonban, október 9-én.

Az eSzínház Fesztivál díjai

Szeptember 20. és 29. között tartották az ország egyetlen online térben rendezett színházi seregszemléjét, az eSzínház Fesztivált. A kilenc napos eseményen tizennégy színház és társulat produkcióját nézhette meg a közönség. A seregszemlén a Horváth Csaba által rendezett *Kivilágos kivraddig* nyerte a fődíjat. A legjobb női főszereplő **Takács Nóra Diána**, a legjobb férfi főszereplő **Vizi Dávid**, a legjobb látványért járó díjat pedig az *1984* című produkció érdemelte ki. A közönségszavazást a *Szélvész után is szép vagy* című előadás nyerte. Az Art is Business két különdíjat ítelt oda: *A két egyetlen – Karinthy Frigyes nagy szerelmei* című alkotás mellett az *1984* című produkciót is díjazta.

Nestroy-díjra jelölték Mundruczó Kornélt

A legjelentősebb osztrák színházi díj minden esetben az előző évad legjobb színházi teljesítményeit jutalmazza elsősorban Ausztriában, de a német nyelvterületen is. A jelölés hatalmas elismerésnek számít, főleg, hogy a díj 24 éves történetében bár magyar jelölt volt már, de magyar színházi produkciót – jelen esetben a független Proton Színház *Parallax* című előadását – most jelöltek először. A Nestroy-díjat 2000 óta évente tizennégy kategóriában adják át. **Mundruczó Kornélt** a legjobb rendezés kategóriában jelölték, Lucia Bihler és Anne Lenk rendezőnk mellett. A díjátadó 2024. november 24-én lesz Bécsben.

A Magyar Művészeti Akadémia színházművészeti díjai

A Magyar Művészeti Akadémia minden évben tagozatonként két-két kimagasló életművet felmutató tagját jutalmazza az elismeréssel. A díjakat szeptember 25-én adták át a Pesti Vigadóban. A színházművészeti tagozat idén Lőrincz Ágnes és Koltai János színművészeket részesítette elismerésben. **Koltai János** színész, díszlettervező, filmrendező, színdarabíró a Képzőművészeti Főiskolán végzett, majd a Színház- és Filmművészeti Főiskolán is lediplomázott. Közel hatvan éve, 1965 óta a Madách Színház tagja. Szerepelt tévéjátékokban és számos emlékezetes filmbeli alakítás fűződik a nevéhez.

Lőrincz Ágnes színművész, operaénekes a diplomaszerezést követően Kolozsvár után Szatmárnémetiben, a későbbi Harag György Társulatnál lett színész, majd később a társulat művészeti igazgatója. Lőrincz Ágnes immár a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulatának tagja, nyugalmazott színészként.

Elhunyt Novák Ferenc Tata

A Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Erkel Ferenc-díjas magyar koreográfus, rendező, etnográfus augusztus 17-én, 93 éves korában hunyt el. Novák Ferenc az erdélyi Nagyenyeden született 1931-ben. A második világháború idején a család áttelepült Magyarországra, az érettségét már Budapesten tette le. Műszaki gyakornokként kezdett dolgozni a Vegyipari Gép- és Radiátorgyárban, ahol a táncsoport egyik tagja helyett egyszer neki kellett beugrania. Ezután az Építők együtteséhez csatlakozott, amelynek oszlopos tagja lett. 1954-ben megalakította a Bihari János Táncegyüttest, amely a hatvanas évek elején már több nemzetközi elismerést is kapott. 1965-ben megbízták a Honvéd Együttes tánckarának vezetésével. Közben levelező tagozaton elvégezte az ELTE néprajz szakát, majd 1969-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskolán szerzett koreográfus-rendezői diplomát. 1975-től a Szegedi Nemzetközi Néptáncfesztivál művészeti vezetőjeként folytatta munkáját, 1983-tól a Honvéd Együttes művészeti vezetője volt. Novák Ferenc létrehozott egy új formanyelvű dramatikus táncszínházat, az együttest bekapcsolta a hazai és nemzetközi művészeti élet vérkeringésébe. Munkásságát egyebek közt 1972-ben Erkel Ferenc-díjjal, 1985-ben Érdemes Művész címmel, 1993-ban pedig Kossuth-díjjal ismerték el. 2005-ben vehette át a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetést, 2007-ben a Jubileumi Prima Primissima-díjat. 2010 óta örökös tagja a Halhatatlanok Társulatának. 2011-ben a Köztársaság Elnökének Érdemérmével tüntették ki, 2014-ben

a Nemzet Művésze, 2021-ben Budapest díszpolgára lett.

Elhunyt Dózsa Imre táncművész, balettmester

A Kossuth- és Liszt-díjas táncművész, balettmester, balettigazgató és pedagógus, egyetemi tanár, a Magyar Állami Operaház örökös tagja és mesterművésze 83 éves korában hunyt el. Az Állami Balettintézet elvégzése után 18 évesen lett az Operaház balettegyüttesének tagja. Partnere későbbi felesége, Szumrák Vera volt. 1963-tól visszavonulásáig az együttes magántáncosa, 1969–1974 között a Svéd Királyi Balett szólistája, 1975–1980 között a berlini Deutsche Oper és a londoni Festival Ballet vendégszólistája volt. 2011-től haláláig a Magyar Nemzeti Balett gyakorlat- és próbavezető balettmestereként tevékenykedett. 1979-ben kinevezték az Állami Balettintézet igazgatójának, ahol közel két évtizeden át oktatott és vezette az időközben főiskolai rangra emelkedő intézményt. Nevéhez köthető többek között a Magyar Táncművészeti Főiskola Mexikói úti campusának kialakítása is. Munkáját több fontos kitüntetéssel is elismerték: átvehette a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét, a Magyar Érdemrend középkeresztje a csillaggal kitüntetést és a Magyar Táncművészek Szövetségének életműdíját, a közönség pedig beválasztotta a Halhatatlanok Társulatának örökös tagjai közé. 80. születésnapját a Magyar Nemzeti Balett 2021-ben gálaműsorral ünnepelte az Erkel Színházban. Ebből az alkalomból jelent meg portrékötet *A tánc a korlátait legyőzni képes ember művészete* címmel.

Elhunyt Gyürki István színművész

A Magyar Arany Érdemkeresztrel kitüntetett színművész, az Újszínház társulati tagját 77 éves korában érte a halál. Gyürki István 1947-ben született Apátfalván. Színészi pályáját 1969-ben a kecskeméti Katona József Színházban kezdte, majd Szegeden és Szolnokon játszott. 1982-től egyik alapító tagként a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház művésze volt. 1984-től a Népszínház, 1991-től a Budapesti Kamaraszínház tagja volt. 2013-ban csatlakozott az Újszínház társulatához, itt játszott haláláig. Munkásságát 2020-ban Magyar Arany Érdemkeresztrel ismerték el.

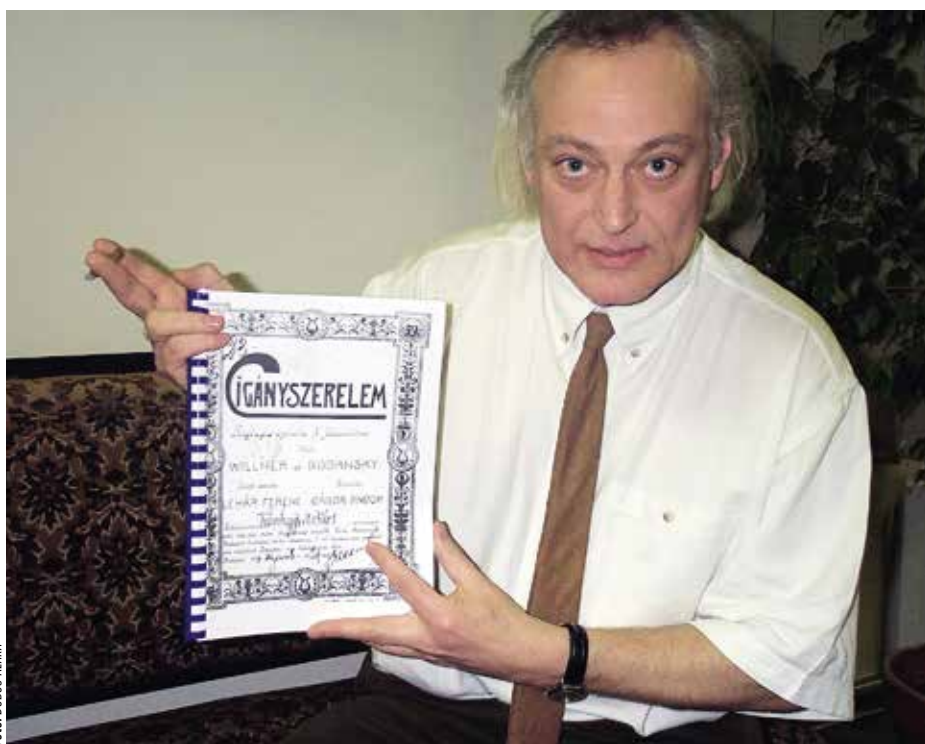
Elhunyt Pesitz Mónika színművész

A Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának művésze 48 éves korában hunyt el. 1976-ban született Óbecsén, az újvidéki Színművészeti Akadémián diplomázott, ezt követően a Szabadkai Népszínház Magyar Társulatához szerződött. Játszott a Tanya-színház, a Kosztolányi Dezső Színház, valamint az Újvidéki Színház és a Magyarországi Szerb Színház előadásaiban is.

Emlékezés Hegyi Árpád Jutocsára (1955–2024)

Színházi világvárost „alapított”

69 éves korában, szeptember 22-én elhunyt Hegyi Árpád Jutocsa, a Miskolci Nemzeti Színház és az Operaház korábbi igazgatója.

Fotó: Dörög Klára

A miskolci igazgatóként ismertté vált színházi alkotó az Ybl Miklós Építőipari Főiskola diákjaként kezdte tanulmányait, majd három év után váltott, s 1976–1980 között a Színház- és Filmművészeti Főiskolán szerzett rendezői diplomát. A Miskolci Nemzeti Színház rendezőjeként meghökkentő megoldásokkal hívta fel magára a figyelmet: Szép Ernő esendes kamaradramájából, a *Lila akác*ból sokszereplős, zenés békebeli kavalkádot varázsolt. Az *Egy szerelem három éjszakája* című musicalben az elsők között hozta fel a zenekari árokból a muzsikosokat a színpadra: „a zenekart a színpad sarkában áttetsző függönnyel elrejtő ötlete talán az egész este leghatásosabb mozzanata volt” – írta György Péter kritikus a megoldásról. Hasonlóan meglepő ötlet volt, amikor Selmeczi Györggyel Cimarosa *A titkos házasság* című vígoperájának nyári bemutatóján a nézőteret egy olasz vendégfogadóvá alakították át, a közönség az előadás alatt olasz ételeket, borokat fogyaszthatott: nemcsak a nézőteret vonták be aktívan a játékba, de a napjainkban divatos vacsoraszínház műfaját is megteremtették.

Miskolc után egy évtizeden keresztül több vidéki színházban is dolgozott. Zalaegerszeg, Kecskemét, Debrecen, Veszprém, Békéscsaba után lett 1989-ben a József Attila Színház tagja, majd 1992-ben két vendégrendezést követően igazgatóként tért vissza Miskolcra, ahol tíz éven át vezette a társulatot. Érkezésekor kezdődött a nagyszínház felújítása, ami nem egy egyszerű rekonstrukciót jelentett: a régi színházépület köré színházi negyedet varázsoltak öt játszóhellyel, színházi parkkal, színészlakásokkal, múzeummal. A nagyszínpad mellett kamaraszínház, stúdiószínpad eddig is működött a városban, ám Hegyi Árpád Jutocsa úgy gondolkodott, hogy ez a komplex épületegyüttes magasabb szintű működést biztosít, illetve igényel. Az 1996-ban befejeződött rekonstrukció után legfőbb feladatának tekintette a sok funkciójú épületkomplexum teljes kihasználását, népszerűsítését. E célt szolgálta, hogy a szerelőcsarnokban kialakított alternatív játszóhely művészeti vezetésével egy időre megbízta Kamondi Zoltán rendezőt, a játékszín irányításával pedig Müller Péter Sziámit.

Igazgatóként első perctől kezdve nagyvárosi színházak működési gyakorlata lebegett a szeme előtt, nagyvárosi színházi pezsgést kívánt teremteni, s ezt az elképzelését maximálisan segítették az új épületegyüttes adta lehetőségek. „Minden nagyvárosban a karácsonyhoz hozzátartozik a *Diótörő*” – vallotta, s bár tánctagozata sem volt a színháznak, nemhogy balettkara, Majoros István koreográfussal színre vitette Csajkovszkij klasszikusát, amelyet ettől kezdve minden decemberben elővett a társulat: színháztörténeti jelentőségű, vidéken példa nélküli, hogy két évtizeden át változatlan formában műsoron tartotta a színház a produkciót.

Folytatta az előző művészeti vezető, Galgóczy Judit kezdeményezését, s kiharcolta az önálló operatagozat létrehozását. Vezetőként élen járt a lehetőségek felismerésében, a mai színházi élet számtalan alkotóját indította útra, s a miskolci társulat mai tartóoszlopai közül is sokan neki köszönhetik pályájuk elindulását vagy felívelését. Igazgatója végén Kesselyák Gergellyel és Müller Péter Sziámmal közösen megalapította a Bartók Plusz Operafesztivált, amely a nemzetközi operaelélet fontos városává tette Miskolcot. Ezzel sikerült megvalósítani álmát: valódi színházi világvárossá lett Miskolc. A miskolciak színházi öntudata ezekben az években erősödött meg, ez az időszak, Hegyi Árpád Jutocsa lelkes „marketingjé” ébresztette rá a helybelieket arra, hogy Miskolc nem egy a vidéki színházi városok sorában: az ország első magyar nyelvű kőszínháza mindig az elsők között volt, s kezdeményezéseivel, egyedülálló adottságaival napjainkban is az élen jár.

Miskolc után 2005-ben az Operaház igazgatója lett. Kinevezése pályája megkoronázásának tűnt, ám korábbi vezetői tapasztalatai kevésnek bizonyultak a belső harcok, intrikák kezeléséhez, egy év után távozott az Andrassy úti intézményből. Ezután már nem sikerült újabb színházi otthont találnia: egy dél-franciaországi kisvárosba költözött, s a benne élő művész ettől kezdve groteszk festmények alkotójaként élt tovább.

Mikita Gábor

TAC 2025: Az OISTAT színházépítészeti pályázata

Az OISTAT meghirdette a 2025. évi színházépítészeti pályázatát, a Sharjah Art Foundation (SAF) és a Sharjah Architecture Triennale támogatásával. A Theatre Architecture Competition (TAC) egy nemzetközi ötletpályázat egyetemi hallgatóknak és fiatal építészeknek. A versenyt 1978 óta négyévente rendezik meg azzal a céllal, hogy új színházépítészeti ötleteket és interdiszciplináris együttműködést ösztönözzön az építészek és a színházi szakemberek – rendezők, tervezők, technikusok, színészek, táncosok, zenészek – között.

Fotó: OISTAT

A TAC 2025 tervezési helyszíne Sharjah centrumában

A tervezési helyszín a Sharjah centrumában lévő Bait Obaid Al Shamsi udvara, amely 1457-ben épült egy gazdag kereskedő számára. A győztes pályázati tervet előreláthatóan nem építik meg, de pénzdíjakat osztanak ki, és a legjobb pályaműveket 2025 októberében kiállítják az Egyesült Arab Emírátsokban, Sharjah-ban rendezendő World Stage Design kiállításon.

A pályázat 2024. december 19-től indul és ezen a weboldalon érhető el: <https://www.sharjahwsd2025.com/theatre-architecture-competition>.

Bukaresti Szenográfiai Biennálé

Idén október 18. és 27. között hosszú szünet után ismét megrendezték a Bukaresti Szenográfiai Biennálét. Az 1967 és 1992 között háromévente bemutatkozó szenográfiai esemény több mint harminc évre elhallgatott, majd 2024-ben a Romániai OISTAT biennálé formájában sikeresen újraélesztet-

Fotó: OISTAT Románia

ELATION PROFESSIONAL

luminis

KL PROFILE FC

Széles zoom tartomány 6° to 50°

Beépített írisz

10.000 lumen fényáram

RGBMA LED modul

Forgó gobó tartó 10 darabos üveg gobókészlettel

93.5 CRI színvisszaadás

SpectraColor SERIES

BROUGHT TO LIGHT

Nagy fényerejű, magas színvisszaadású csendes profillámpa színházi környezetbe tervezve, kiváló késeléssel.

Opcionálisan rendelhető fresnel előtétlencsével.

te. A programsorozatra több mint 30 országból érkeztek vezető színházi és előadóművészeti szakemberek és alkotók. A biennálé platformot kínált a szenográfusok, művészek, technikusok, producerek és a nagyközönség számára, hogy felfedezzék a színpadtervezés világát, ötleteket és innovációkat cseréljenek, és elősegítsék a nemzetközi együttműködést. A rendezvény célja

a scenográfia mögötti kreatív folyamatok ünneplése és feltárása volt, gazdag és változatos programjával betekintést nyújtott a színházi tervezés világába, amely a díszlet- és jelmeztervezés, a világítás, a hang, a videó és a multimédiás installációk területét fogta át. Az előadások mellett nemzetközi jelmez- és díszletterv-kiállítás, workshopok, networking programok, performanszok és installációk kísérték a tíznapos programot.

INTER-NOISE 2024

Augusztus 25. és 29. között a franciaországi Nantes-ban rendezték meg az 53. INTER-NOISE nemzetközi akusztikai kongresszust és kiállítást.

Az 1972 óta évente megrendezett szakmai esemény az akusztikával foglalkozó szakemberek legnagyobb nemzetközi találkozója, melyet minden évben a világ más városában rendeznek. A kongresszusok széles technikai programja az akusztika minden témakörére kitér, a művészetektől a tudományos kutatásokon át az állatok és emberek kapcsolatáig, valamint a következő nemzedékek jogaiig. Az előadásokat a legújabb akusztikai termékek és műszerek kiállítása kíséri.

Fotók: INTER-NOISE

Az ötnapos nantes-i programsorozaton a világ számos országából érkezett előadók léptek fel. Az egyes szekciók témái a fizikai és elasztikus hullámoktól a mérési módszereken át az oktatás és az előadóművészetek területén felmerülő akusztikai kérdésekig fogta át a szakma előtt álló legújabb kihívásokat, beleértve a mesterséges intelligencia szerepét az akusztikai környezet alakításában.

Az előadások, szekcióülések és a kiállítás mellett több különleges szakmai program szerepelt az eseménysorozatban. Többek között a kongresszus vendégei egy négy órás szakmai látogatást tehettek a Centre Scientifique et Technique du Bâtiment (CSTB) nevű ipari és kereskedelmi intézetben, amelynek feladata a jövő épületeinek és városainak megtervezése a fenntarthatóság elvei szerint, valamint a városi lakosság életminőségének javítása az éghajlatváltozás hatásainak előrejelzésével. Az INTER-NOISE kongresszus résztvevői végigjárták az intézet nantes-i részlegében működő Jules Verne szélesatornát, amely lehetővé teszi az építési és épületelemek, valamint a járművek és szállítóeszközök vizsgálatát a legszélsőségsébb éghajlati körülmények reprodukálásával. A látogatás a Pulse Laboratóriumban folytatódott, ahol a színek, textúrák, szagok, ízek és hangok vizsgálata zajlik. A PULSE laboratórium az érzékelt érzetek pontos tudományos diagnózisát állítja fel egy innovatív megközelítésnek köszönhetően, amely a felhasználót helyezi az élmény középpontjába.

Az Ayrton bemutatta a Veloce Profile IP65 lámpát

A Rivale Profile után, amelyből kevesebb mint egy év alatt több mint 10 000 darabot adtak el, az Ayrton bemutatta vadonatúj Veloce Profile lámpatestét, amelyet kifejezetten nagy terekben való használatra terveztek. A Veloce Profile IP65 beltéren és kültéren egyaránt képes működni, beleértve a sós környezetet is. A Veloce Profile 6500K-ra kalibrált, nagy hatékonyságú, zárt, monoblokkos, 850 W-os LED-modullal rendelkezik, amely 43 000 lumen fényáramot biztosít, és optimális elhelyezéssel rendelkezik a fekete lámpatestben a tökéletes fénysemlegesség elérése érdekében. Saját fejlesztésű 13 lencsés optikai rendszere 13:1 zoomarányt és 4°-tól 52°-ig terjedő zoomtartományt kínál, 180 mm-es frontlencséje 4°-os intenzív fénysugárzásra képes. A Veloce Profile, akárcsak az Ultimate sorozat többi lámpatestje, új CMV színkeverő rendszert alkalmaz, ultragyors, nagy felbontású lemezekkel. Ezt az egyrétegű rendszert úgy tervezték, hogy a reprodukció során egyértelműen javuljon a színintenzitás. Az egytárcsás progresszív CTO lehetővé teszi a színhőmérséklet beállítását 2700K-tól 6500K-ig. A Veloce Profile két egymásra helyezett forgó gobótárcsával rendelkezik, amelyek mindegyike hét cserélhető, nagy felbontású üveg gobóval van felszerelve a látványos effektek létrehozásához. Az effektrészleg egy monokromatikus animációs tárcsával és két forgatható prizával van felszerelve, amelyek kombinálhatók, beleértve egy kör alakú és egy lineáris prizmát a 3D effektek létrehozásához. Két frost-szűrő egészíti ki a képszekciót: egy alacsony diffúziójú, amely a sugár kontúrjait a szög megváltoztatása nélkül törli el, és egy magas diffúziójú a wash alkalmazásokhoz.

Szomszédolás

MEET 2024 rendezvénytechnikai kiállítás és konferencia Bécsben

November 6-án, egy szép napos délelőtt indultam útnak Bécsbe Lakatos Gergely, az MSzTSz elnöke és Götz Eszter, a Színpad magazinunk főszerkesztője társaságában, hogy „szomszédoljunk” egy kicsit. Idén az osztrák testvérszervezetünk, az OETHG (Osztrák Színháztechnikai Társaság) ismét megtartotta a kétévenként esedékes rendezvénytechnikai kiállítását, melyet egy igen gazdag szakmai konferenciaprogram is kísért. Kíváncsiak voltunk, hogyan működik náluk ez a rendezvény, mely nagyon hasonló a mi Sceni-Tech kiállításunkhoz és az azt kísérő SzínházTechnikai Fórumhoz.

Az eseményt a bécsi kiállítási központ D pavilonjában rendezték meg, és öröm volt megtapasztalni, milyen könnyen lehet parkolni a pavilon szomszédságában elhelyezkedő nagy parkolóházban. A kétnapos kiállításra és a szakmai programokra a belépés díjtalan volt, de regisztrációhoz kötött. A regisztráció nyilván nagy segítség a szervezőknek, hogy képet kapjanak nemcsak a pontos látogatói létszámról, de a látogatók szakmai összetételéről is, ezenfelül az adatállományuk frissítésére is alkalmas.

A D pavilon kb. 60%-át tette ki a kiállítási terület, melyen 86 standon több mint 100 kiállító cég jelent meg, de ezen a területen helyezkedett el a két nagyobb, úgy 80-100 fős konferenciaterem is, melyeket függönyözéssel választottak el a kiállítási részekről. Kisebb eszmeeszerékhez, beszélgetésekhez kialakítottak még egy „kerekasztal” termet is, így összességében három helyszínen tudtak párhuzamosan előadásokat, szakmai beszélgetéseket szervezni úgy, hogy mindez a kiállítási pavilonon belül helyezkedett el. Ez a nagyfokú integráltság láthatóan remekül működött, a látogatók könnyen és nagyon gyorsan tudtak oda-vissza váltani a kiállítás és a szakmai programok között.

A tágas beléptető előtérben a szervezők igyekeztek egy kis látványossággal oldani a kiállítás erősen technikai központú légkörét, ezért pár díszletelemet helyeztek el a térben szétszórva – a kezdeményezés dicsérendő, de ezt mi jobb tematikával, professzionálisabban csináltuk meg a korábbi Sceni-Tech rendezvényeinken.

A kiállításon végigsétálva azt láttuk, hogy a cégek elsősorban arra koncentráltak, hogy egy-egy új és valamilyen szempontból kiemelkedő terméket mutassák be, és emellett a partneri kapcsolatok építését helyezték előtérbe. Nem voltak nagy költségű és drága standok, hiszen, bár Ausztria jól prosperáló ország, mégsem mérhető össze a nagy vezető európai országok gazdasági erejével (lásd a londoni PLASA Show-ról szóló beszámolónkat – a szerk.). Ugyanakkor sejtettük, de megfigyelhető is volt, hogy a közös német nyelven túl a német gazdasággal meglévő szoros kötelék azt is eredményezte, hogy német szakcégek önállóan

Fotó: Borócz Sándor

is kiállítottak a számos osztrák gyártó és képviselő mellett. Így például saját standdal volt jelen a D&B Audiotechnika, a GLP, az ARRI, a Lightpower, a Shure, vagy az IguS.

Természetesen nem maradhattak ki a nagy múltú osztrák gyártók sem, így viszonylag nagyobb területtel volt jelen a Waagner-Biro, a Tüchler és az A.T.C is. A képviselői standokon a hang-, fény- és vizuáltechnika legfontosabb gyártói mind megjelentek. Ugyanakkor szélesebb spektrumú volt ez a kör, így rendezvénytechnikai és eszközbérlő cégek is feltűntek közöttük. Érdekes volt látni, hogy a bécsi egyetem bécsújhelyi részlegének fénylaboratóriuma is jelen volt egy kis standdal, ahol fénymérési szolgáltatásokat kínáltak. És ha már szolgáltatások, akkor láthattuk az amerikai Vectorworks cég közvetlen megjelenését is, hogy a színpadtervezésben és világítástervezésben élenjáró Spotlight nevű szoftvercsomagjuk legújabb verziójának újdonságait bemutathassák.

A kétévenkénti megrendezés, no meg a jól érezhető szakmai érdeklődés lemérhető volt a kiállítás látogatottságán. Ottlétünk alkalmával is igen szép számú volt a látogatói érdeklődés, és a szervezők jó marketingjét mutatja, hogy sok fiatalot láttunk, továbbá iskolai, hallgatói csoportok is megjelentek a standok között. Ez olyan követendő tanulság, melyet mindenképpen érdemes a jövőben nekünk is megszívlelni.

Végezetül a kiállítás alatti szakmai programokról. Mint a bevezetőben írtam, három lefüggönyözött „termet” alakítottak ki a szakmai programok részére. Mivel a kiállítás kétnapos volt, és 33 szakmai előadásra került sor, ezért a három helyszínen párhuzamosan mentek a programok. A szervezők szakterületenként szervezték meg az előadásokat, ami nyilván kézenfekvő volt, viszont a többes érdeklődésű szakembereknek dönteniük kellett, hogy melyik előadásra mennek el, és melyiket kénytelenek kihagyni. Ezen a dilemmán nyilván

▶ segít, ha készülnek felvételek az előadásokról, melyek a későbbiekben online elérhetőek lesznek. Erről nem találtam információt, de feltételezem, hogy a későbbiekben lesz ilyen. A szakmai programban hallhattuk szakcégek újdonságainak részletes bemutatóit, egy-egy szakterület technikai kérdéseinek boncolgatását, és érdekes volt, hogy több előadás is foglalkozott a fenntarthatóság különböző aspektusaival, valamint a színházüzemeltetés, épületkarbantartás kérdéseivel is.

A programnak része volt az O1STAT Publikációs és Kommunikációs Bizottságának éves ülése, valamint az ott jelen lévő külföldi szakemberek szakmai prezentációi is. Összességében a kiállítás és a konferencia igen gazdag volt, de a programok látogatottságáról nem sokat tudtunk meg. Az ottjártunkkor éppen folyó egyik szakmai előadáson csak 10 résztvevőt láttunk, de feltételezem, azért voltak sokkal látogatottabb előadások is.

Úgy gondolom, hogy a mi Sceni-Tech és SzínházTechnikai Fórum rendezvényünk nem szégyenkezhet a szomszéd rendezvényével összevetve, hiszen országaink gazdasági ereje determinálja ezeket. A nagy, drága, reprezentatív kiállítások kora a mi szakmánkban is lejárt, jól látható, hogy a jövő az erős szakmai programot nyújtó rendezvényeké lehet, melyek egyben alkalmat adnak a – sajnos egyre ritkább – személyes szakmai kapcsolatok építésére, ápolására is. Ezt erősítette meg bennünk ez a kis novemberi „szomszédolás”.

Böröcz Sándor

PLASA Show 2024, London

Az Egyesült Királyság legfontosabb szórakoztatóipari technológiákat bemutató rendezvénye, a PLASA Show szeptember 1. és 3. között a londoni Grand Hall of Olympiában került megrendezésre. A szervezők és a résztvevők az idei Plasa Show-t az utóbbi évek legszenzációsabb bemutatójaként értékelték.

A kiállításon az előadóművészeti és szórakoztatóipari háttérszakmák teljes palettája felvonult. A résztvevők mintegy harmada a koncertturnék, színházak és élő rendezvények területéről érkezett, de a vállalati audiovizuális rendszerek, valamint a közvetítések és a film világa is jelen volt. Újdonság volt a PLASA Show applikáció, amelyen egy interaktív térkép segítségével a látogatók könnyedén eligazodtak a területen.

A PLASA Show főszponzora, a Robe élő bemutatókkal kápráztatta el a közönséget, melyeket akrobatikus táncosok előadása kísért; e bemutatók segítségével mutatta meg a cég négy kiemelt termékét működés közben: az iForte Fresnel, a Painte Fresnel, az SVOPATT-ot és a legújabb fejlesztésű SVB1-et, az iBoltot, amely elnyerte a PLASA Show innovációs díját. Így a látogatók lehetek az elsők, akik a gyakorlatban is megismerkedhetnek az új termékekkel, amelyeket hamarosan az egész iparágban bevezetnek.

A világítási részlegben a show szponzora, a beamZ bemutatta az új, összekapcsolható Neutron-Dotot, az Avolites a Diamond 7 konzolt, a Claypaky a Tambora Rays, a Tambora Stormy és a Mini-B Sparky Aqua lámpákat, az FBFX a DMXPro világításvezérlőt, a Vari-Lite pedig a VL3600 LT-t. A brit piacon újdonságként jelent meg az Ayrtontól a Veloce Profile és a Rivale Wash, a ChamSys-tól a legújabb GeNetix GD4IP DMX Splitter, a Chauvet Professional pedig az új Maverick Silens 1X és 2X profilokat mutatta be.

Az AV-szakemberek megtekinthették a Theatrical xVision Nomad TPEP LED nemzetközi debütálását, míg az audio-rajongók számára a DiGiCo Quantum326 és Quantum326T modelljei, az EM Acoustics R6 hangszórója, az L-Acoustics X8i rendszere és a Glensound GTM Mobile-ja volt a ki-

Fotó: PLASA Show

állítás szenzációja. Az emeleten mutatkozott be a TAF standja, de az Area Four Direct UK, a Harlequin, a Steeldeck és a Total Solutions Group is nagyobb standokat vonultattak fel.

A kiállítás ingyenesen látogatható képzésekkel és bemutatókkal is szolgált. A szakmai előadások témái között szerepelt az energiaszabályozás, vagy a jövőbeli technológiákra való kitekintés. A fiatalok pályaválasztását egy karriervideo leve-

títése segítette, amely részletesen bemutatta az élő koncertek háttér csapatában elérhető összes lehetséges munkakört. A Dante exkluzív AV-képzést vezetett, amelynek középpontjában a „Dante élő környezetben” állt. A DMX világítástechnikai szoftvereivel önálló workshop keretében lehetett megismerkedni. Az AbsenLive egy magával ragadó fesztiválélménnyé alakította át a termét, hatalmas LED kijelzőkkel és egy hangszerekkel teli színpaddal felszerelve, arra ösztönözte a látogatókat, hogy a reflektorfénybe kerüljenek.

Audio fronton a látogatók koncentrált hangpróbákat élhettek át a bemutatók során. A KV2 Audio bemutatta díjnyertes SL 4.12 rendszerét, amely világhírű éjszakai klubokban és színházi előadásokon szerepelt, valamint az újonnan megjelent aktív 2,5-utas, dupla 8"-os EX 28-at.

Az RCF bemutatta többek között az új NXL14-A és NX 932-A aktív teljes tartományú hangsugárzókat, amelyeket a TT+ AUDIO üzletfejlesztési vezetője, Andy Magee hangzaskoreográfiával keltett életre.

Elvis újra

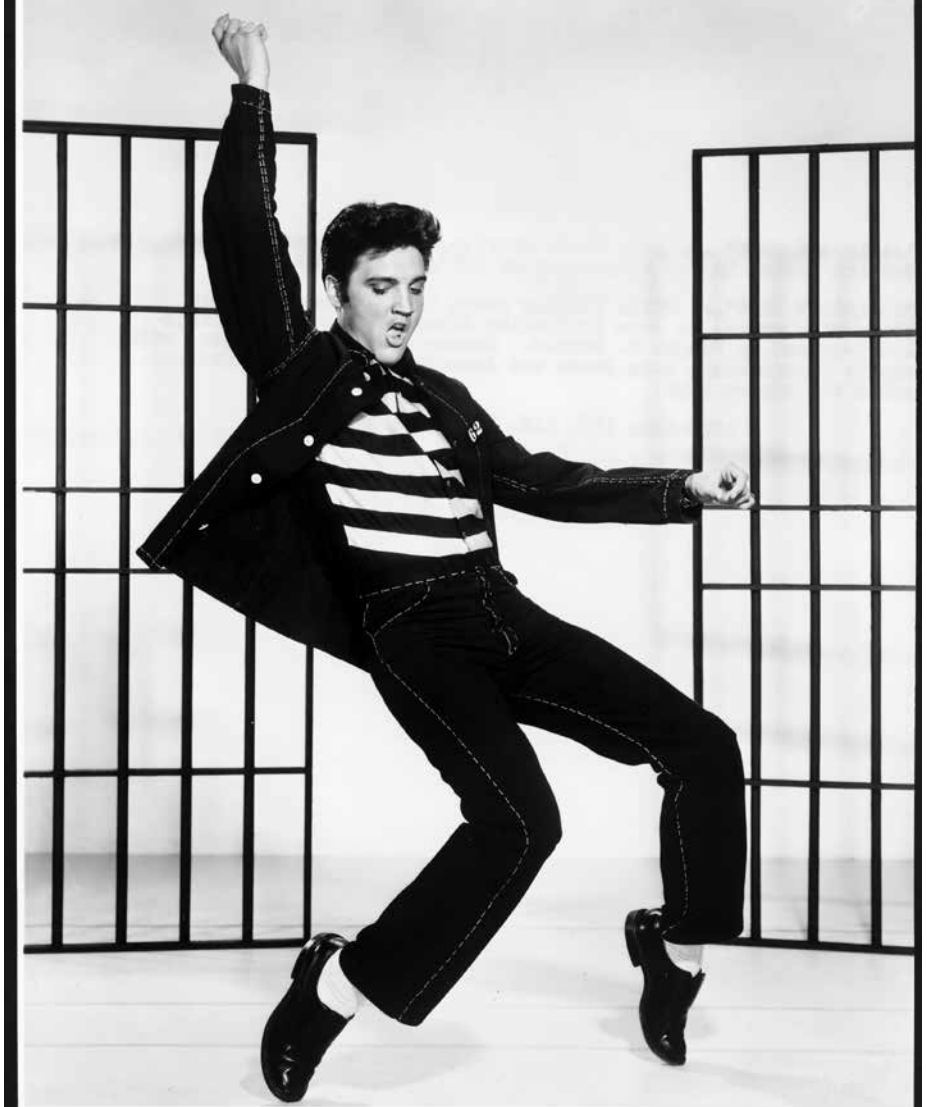
Az Elvis Evolution London új szuperprodukciója

Hogyan lehet újra feltalálni a múltat a jövő magával ragadó technológiájának segítségével? Az utóbbi években bebizonyosodott, hogy komoly igény van a nosztalgikus, de futurisztikus csavarral gazdagított szórakozásra. Most a Layered Reality cég minden idők legnagyobb színpadi sztárját, az 1977-ben elhunyt Elvis Presleyt hozza a közönség elé a legújabb multiszenzoros technológia segítségével. A bemutatót idén novemberben Londonban, az egykori Royal Dock egyik épületében nemrég kialakított Immerse LDN helyszínén tartották.

Az immerzív élmény kifejezést ma már egy új generációs szabadidős élmény jelzőjeként használjuk, ahol maga a látogató a főszereplő, aki eggyé válik az őt körülvevő művészettel. A 2024 nyarán megnyitott Immerse LDN London új szórakoztató negyede a Royal Docks területén.

A több mint 160 000 négyzetméteres egykori raktárépület világszínvonalú produkciókat mutat be, a háttérben London újonnan kialakított vízpartjával. Az Immerse LDN, amely a televíziózás, a film, a zene, a művészet és a játékvilág legnagyobb neveit, valamint számos eredeti produkciót vonultat fel, az immerzív élményt kínáló bemutatók legjobbjait ünnepli, és a korábban megrendezett események sikerére épít. A *Jurassic World* és a *Disney100* című produkcióikra együttesen több mint 600 000 jegyet adtak el.

A Layered Reality szuperprodukciói közül eddig a legismertebbek a *Világok háborúja* immerzív feloldozása, amely a világ összes attrakciója közül a legjobb 10 között szerepel, valamint a londoni Tower régi fémtőzsde épületében 2019-ben bemutatott *Gunpowder Plot*. A cég korábbi produkcióit követve, az *Elvis Evolution*-ban az immerzív élményt egy sor digitális eszközzel valósítja meg, beleértve a mesterséges intelligenciát és a holografikus vetítést, és a világsztár több ezer személyes fotóját és otthoni videófelvételét felhasználva egy nagyszabású show keretében újraalkotja Elvis világát. „Az Elvis Evolution egy új generációs tisztelgés a zenei legenda, Elvis Presley előtt. Elvis világszerte szupersztárnak számít, és az emberek már nem akarnak passzívan ülni és szórakozni:

A Jailhouse Rock promóciós fotója, 1957

Fotó: AUTHENTIC BRANDS GROUP

Graceland, Memphis, 1958. június

Promóciós fotó, 1960

aktív részesei akarnak lenni az élménynek” – nyilatkozta Andrew McGuinness, a Layered Realities alapítója és vezérigazgatója.

A Layered Reality három réteggel dolgozik: a technológia, a színház és a fizikai érzékelés egyszerre közvetíti a hatást. Az alkalmazott technológiákhoz az AR (Augmented Reality, azaz kiterjesztett valóság), a VR (Virtual Reality, azaz virtuális valóság), a térbeli hologramok és a vetítés is hozzátartozik, melyet élő színészek jelenlé-

tével és filmszerű díszletekkel, speciális effektusokkal egészítenek ki, hogy az élmény közvetlen legyen. Ezzel is hangsúlyozzák, hogy a technológia nem öncélú, hanem a történetmesélés eszköze. A harmadik réteg, a fizikai érzékelés nemcsak a látványt és a hangzást foglalja magába, hanem a szaglás, a hőmérsékletet és az érintést is. Az *Elvis Evolution* nézői a sztár szarvasbőr cipőjében sétálhatnak, életének és karrierjének látványával, hangjaival, sőt még illataival is találkozhatnak.

A 110 perces show megeleveníti az életút egyes helyszíneit, a memphisi fekete közösség spirituáléitól a koncerteken, fellépéseken keresztül a sztár Las Vegas-i rezidenciájáig, amelyhez a Layered Reality – az érzéki élmények kibővítéseként – tematikus koktélokot és ételeket is kínál a közönségnek. Az élmény középpontjában Elvis ikonikus 1968-as koncertje, a sokak által minden idők legnagyobb rockelőadásának nevezett esemény áll.

Az Elvis Evolution költségeinek mintegy 50%-át a digitális eszközök létrehozása teszi ki, így az élményt több városba is el tudják vinni, és csökkenteni tudják a működési költségeket, valamint olyan dolgokat is meg tudnak valósítani a történeten belül, amelyek máskülönben nem lennének lehetségesek – például Elvis élő előadása a mesterséges intelligencia technológiájával. A show része a területen kialakított három bár is, amelyek kínálata Elvis életútjának különböző fejezeteit képviselik az előadás különböző pontjain: az elején egy 1960-as évekbeli étkezde, a közepén egy „lebuji” bár élőzenével, a végén pedig egy afterparty bár. Az Elvis-történet nemesak az általa képviselt zenei világokról szól, hanem arról a hihetetlen

Matinékoncert az I Got Lucky fellépő ruhában, Los Angeles, 1970. november 14.

átalakulásról is, amelyet az Egyesült Államok élt át Elvis karrierjének idején, és amelynek fontos része Martin Luther King harca a polgárjogokért, a vietnámi háború és az azt követő, robbanásszerű kulturális változás.

A produkció Londonban indít, de nagyszabású turnét terveznek belőle, amelynek során Las Vegasba, Tokióba és Berlinbe is elér majd a holo-gram-Elvis.

Az 1973. január 14-én Hawaiiiban tartott Elvis-koncert, amely a világ első műholdon keresztül közvetített koncertje volt

 GÉPBÉR-Színpad

A mesteri hangzáshoz válaszd akusztikai függönyeinket!

Speciális akusztikai függöny és textilია kollekciónk akusztikus mérnökök által kifejlesztett textíliákat tartalmaz.

A Gerriets textil termékcsaláddal az akusztikai problémák nagy hányadát orvosolni tudjuk.

Szinte minden „hangos” feladatra tudunk megoldást javasolni.

A függöny használatával a színpad és a nézőtér akusztikailag elválasztható.

Web: gepbersizinpad.com
Facebook: #GÉPBÉRSzínpad

Prémium analóg jelátvitel

Audio-Technica 5000 szériás analóg UHF vezeték nélküli rendszer

- Kétcsatornás vevő, rendkívül széles, 230 MHz-es UHF hangolási sávzélességgel (470–700 MHz)
- Az antenna kaszkád kimenete 8 vevő csatlakoztatását teszi lehetővé, így egyetlen antennapár akár 16 vezeték nélküli csatornát is táplálhat.
- Interferencia esetén gyors átállás tartalékfrekvenciára a programozható multifunkciós gomb segítségével
- A páratlan hangminőség érdekében a Dual Componder áramkörök külön-külön dolgozzák fel a magas és az alacsony frekvenciákat
- Az Audio-Technica Wireless Manager szoftver segítségével tervezhető, programozható és monitorozható
- Kevesebb, mint 1ms késés a jeltovábbításban

Audmax Kft.
1107 Budapest,
Fogadó utca 3.

audio-technica

www.audio-technica.com

„Soha nem lehet hátradólni!”

A Magyar Látvány-, Díszlet- és Jelmeztervező Művészek Társasága (MALÁT) kezdeményezésére indított sorozatunkban most Izsák Lili és Giliga Ilka tervezők osztják meg egymással és az olvasókkal a látványtervezésben szerzett tapasztalataikat, gondolataikat. A beszélgetést ezúttal is Jászay Tamás színikritikus vezette.

Fotó: HOBVÁRTH JUDIT

Extázis, Katona József Színház, 2023, jelmeztervező: Giliga Ilka

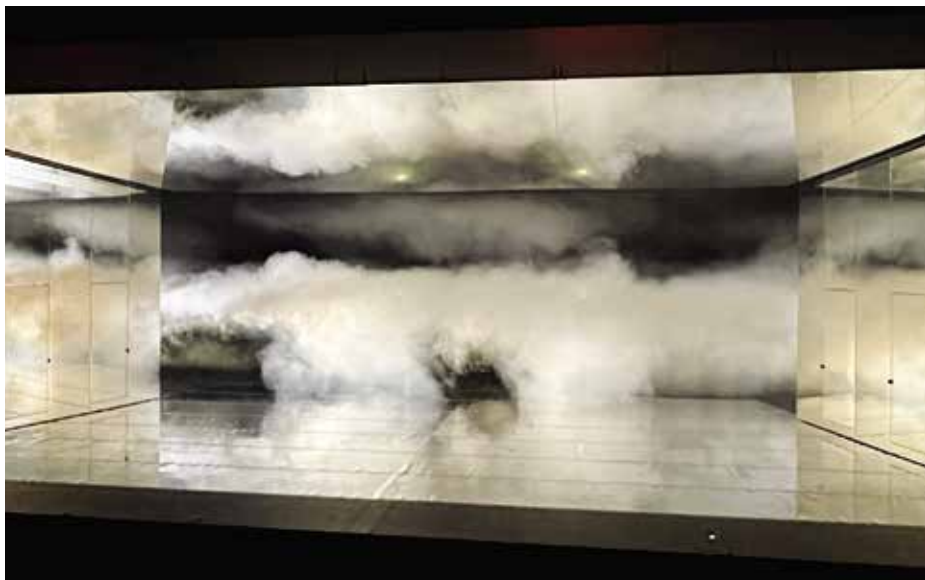
Nyitásképp elárulok egy műhelytitkot: Ilka, nagyon szeretted volna Lilivel beszélgetni az interjúsorozatban. Miért?

Giliga Ilka: Azért, mert korábban soha nem találkoztunk, pedig közelről és lelkesen követem Lili munkáit. Rokonságot érzek kettőnk ízlése között.

Izsák Lili: Nincs köztünk akkora különbség, mint a sorozatod többi interjúalanya között, viszont én is látok hasonlóságokat a munkáink között. Évekkel ezelőtt Bányai Tamás világítástervező mondta, hogy Ilkának meg nekem együtt kellene dolgoznunk.

Van olyan, hogy két tervező hall és tud egymásról, aztán eszínál egy közös projektet?

IL: Nem, mivel a tervezés alkalmazott műfaj. Az elképzelhető, hogy ajánlok valakit a rendezőnek, ha tudom, hogy még nincs tervezőpárom, de erről nem én döntök. Inkább az feltűnő, hogy bár ugyanazokban a színházakban dolgozunk, nincs köztünk szakmai kommunikáció. Ennek egyik oka, hogy sokfelől jövünk a tervezői szakmába, én például nem a Képző látványtervező szakáról érkeztem, vagyis hiányzik az a háttér.

Momo, Schauspiel Köln, 2024, Izsák Lili díszlete

Fotó: IZSÁK LILI

Valóban, te építészes tervező művészként végeztél, Lili. Építész akartál lenni?

IL: Apukám festőművész volt, anyukám jogász. Az építészet polihisztor műfaj, valahol ennek a kettőnek az ötvözete, alkalmazott művészeti szakma, ahol precíz keretek között lehet alkotni. A diploma után találkoztam Ascher Tamással, aki megnézte a Krétakörnek tervezett színházépületemet,

ami a diplomamunkám volt, és azt javasolta, hogy próbáljam ki a látványtervezést. Dolgozni hívott az akkori osztályához a Színművészetire. Aztán jöttek az AlkalMáté előadások és az Örkény Színház: belesodródtam a színházba, és itt maradtam.

Ilka, te viszont látványtervezést tanultál Marosvásárhelyen, Budapesten és Oslóban. Sepsiszentgyörgyről származol, ezért kérdezem: Boesárdi László színháza indított erre felé?

GI: Passzívan talán igen, mert az első színházi élményeimet meghatározta. Az én életembe viszonylag későn érkezett meg a gondolat: utolsó gimnáziumi évemben egyik napról a másikra elkezdtem rajzolni, és akkor minden irányba állt. Később jutottam el a Tamási Áron Színházba: itt volt az első munkám 2013-ban, amikor Radu Afrimnak készítettem el

Kárpáti Péter *Akárkijé*hez a jelmezeket, és majd tíz évvel később tértem vissza a *Jógyerekek képek könyve* jelmezeivel, Hegyemegi Máté rendezésében.

Bár nem könnyű elindulni a tervezői pályán, ti már korán jó színházakban komoly lehetőségeket kaptatok, jötték a díjak is. Hogy emlékeztek a saját indulásotokra?

IL: Nagyon gyorsan történt az egész. Az egyetem vége felé már érkeztek színházi felkérések, én pedig adtam magamnak egy évet, hogy megnézzem, meg tudok-e ebből élni. Ez közel húsz éve történt, és azóta nem volt szünet. Azt hiszem, jó időben voltam jó helyen, mert rögtön a szakma csúcsán lévő, idősebb generáció hívott: Ascher, Máté Gábor, Mácsai Pál, Gothár Péter örömmel csapott le a fiatalabb nézőpontra. Hamar jött a Prima Primissima, meg a POSZT-díj a *Finitó*ért. Szerencsém volt: kevés volt akkor a fiatal a pályán. Ilka, a te korosztályodban viszont vannak új emberek.

GI: Amikor a Képző látványtervező szakára felvettek, főleg a gyakorlati képzés során már igyekeztem tudatosan építeni az utamat. A Színművészetek rendező hallgatóihoz, az Ascher-Novák osztályba kerültem be, ahol vetésforgóban dolgozhattam mindenkiel. Ott láttam bele abba, hogyan épül fel a kőszínházi struktúra a tervező, rendező, társulat vonatkozásában.

IL: Az Ascher-Novák osztály közös pont, csak én pár évvel korábban az első évfolyammal dolgoztam. Azután a főiskolán Dömötör András sok vizsgáját is én terveztem. Fontos, hogy a te kőszínházi munkáid a korosztályoddal egyszerre indultak, nálunk ez nem így volt: a saját generációm rendező tagjai nem nagyon kaptak nagyszínpadi lehetőséget.

Ilka, mit jelent, hogy igyekeztél tudatosan építeni az utadat? Azért is kérdezem ezt, mert mint minden tervező, ti is szabadúszók vagytok.

GI: Amikor Budapestre költöztem, a nagybátyámon kívül senkit nem ismertem. Feltérképeztem, hogyan működik a struktúra, és megértettem, hogy ebben a rendszerben kell mozogni, akár a határait feszegetve is. Ad egyfajta otthonosságot, ha hozzászoktatod a ritmusod, hogy mit jelent egy rákészülési időszak, egy tervfogyasztás, megtanulod, kik a kivitelezők, mik a beszerzési források, és így tovább.

IL: Igen, de közben soha nem lehet hátrádolni! Szabadúszónak lenni nehéz, folyamatos jelenlétet igényel. Ha nem vállalsz el egy munkát, hívnak helyetted mást.

GI: Neked van stratégiád, hogy szabott időn belül hányszor vállalsz új rendezővel munkát?

IL: Nincs. Ha egy olyan rendező hív, akivel még nem dolgoztam, és érdekel, akkor azt igyekszem elvállalni. Ez folyamatos egyensúlyozást igényel. A tervezőkkel nem egyeztetik a premieridőpontokat: vagy ráérsz, vagy nem. Egyébként ma már csak a színészek és a rendezők a szerződötetett társulati tagok. Túlzok, de a színház itthon sokszor mintha csak köréjük épülne, és aztán egyszer csak rájön valaki, hogy amúgy kell egy tervező is. Látom, hogy

Das Gastmahl, Theater Aachen, 2024, díszlet- és jelmeztervező: Giliga Ilka

Fotó: IHLIO BEU

A várományos, Őrkény Színház, 2023, jelmeztervező: Giliga Ilka

Fotó: HOPKIRTH JUOT

Liliom, Dailes Theatre, Riga, 2023, jelmeztervező: Giliga Ilka

Fotó: HOPKIRTH JUOT

Fotó: Hovérátni JUDIT

Black Rider, Örkény Színház, 2022, jelmeztervező: Izsák Lili

Fotó: Izsák Lili

Momo, Schauspiel Köln, 2024, Izsák Lili díszlete

Fotó: Izsák Lili

Caligula, Göteborgs Stadsteater, 2023, Izsák Lili díszlete

most van igény a minőségi vizualításra, de a struktúra nem lép: Budapesten nincsenek a színházaknak saját műhelyeik, a szakma gyakorlati része elvándorolt külföldre, vagy filmeket, reklámokat csinál inkább.

GI: Néhány éve már biztonságban tudhatom magamat és az évadomat: az év vége felé látom, hogy miből tudok válogatni a következő évadra. Könnyen tudok nemet mondani, és olyan szempontokat is figyelembe veszek, hogy ne csak jelmezt csináljak, vagy ne csak azonos koncepciókkal dolgozzak. Fontos, hogy időről időre el tudjak vállalni egy-egy külföldi munkát, ami ki tud váltani három itthonit... Jelen van a láthatóság kérdése is: 2024

telén beszélgetünk, egy éve nem dolgoztam itthon, és most még egy évig nem fogok. Felmerült persze bennem is korábban, hogy aki a helyemre kerül egy-egy el nem vállalt munkában, majd fokozatosan átveszi a terepem, de azóta már bízom a rendezőkben, akikkel együtt dolgozom, és a korábbi közös munkáinkban.

IL: Majdnem húsz éve tervezek, de néha még most is szorongok amiatt, hogy esőrög-e a telefonom. Az évadomat nyilván látom előre, mégis néha nyomasztó, hogy évről évre kell építkezni. Ez persze egyfajta szabadsággal is jár. De nem akarok képmutató lenni: ha leszerződötten egy színház, és csak ott dolgozhatnék, az elköteleződés is biz-

tosan nehéz lenne. Elkalandoztunk, de visszatérek a kérdésemre, Ilka: nincs olyan fogadalmam, hogy új emberekkel mennyi közös munkát csinállok. Viszont azt tudom, hogy ha kicsi a gyerekem, akkor jelmez helyett többnyire inkább díszletet vállalok.

GI: Örülök, hogy szóba hoztad a gyerekvállalást, ez most nekem aktuális és fontos kérdés. Ez úgymen csodálatos úttörők voltak előttem a tervezők között, mint például te. A mostani évad végéről mondtam le egy munkát a szülés miatt, de a következő szezonnak már teljes gőzzel megyek neki, és igyekszem úgy beosztani a munkafázisokat, hogy kevésbé legyen rám szükség személyesen.

IL: Bevallom, én megtámasztottam ezektől a végteleenül fárasztó időszakoktól. Olyan kevés időt kell beosztani hatékonyan, hogy attól minden összerántódik.

GI: Hálás helyzetben vagyok Grazban: bár két nappal a januári bemutató utánra vagyok kiírva, úgy tűnik, sikerül mindent előkészíteni, előre dolgozni. Ehhez persze kellett Tarnóczy Jakab és a színház rugalmassága is.

IL: A svéd és a német munkáimon én is érzékeltem a más szemléletet. Vannak szociálisan érzékenyebb, fejlettebb, családbarátabb helyek. Ahol például női vezető van, ott kevésbé volt kérdés, hogy családos lakást béreltek, plusz asszisztent adtak, vagy biztosítottak a munka helyszínén egy baba-mama szobát. Vagy volt etetőszék a kintinban. Akkor értettem meg, mi lenne normális Magyarországon.

GI: De ha látod, hogy külföldön mindez hogyan működik, nem lesz szorongatóbb az érzés, hogy itthon mindez nem megvalósítható?

IL: Ha van pozitív példám, azt igyekszem meghonosítani. Anyukákkal dolgozni sok szempontból előny is lehet a munkáltatóknak: a leggyakorlatiasabb asszisztenseim mind anyák, akik nem ismernek lehetlent, a feladatmegoldási képességeik, időhatékonyságuk is jobb. Itthon sok színházvezető azt sem tudja, hogy mi hiányzik: segítenünk kell nekik.

Maradjunk külföldnél: az anyagiakon túl miért fontosak ezek a munkák? Olyan forgatókönyv nincs a fejtekben, hogy csak ott dolgoztok?

IL: Volt ilyen elképzelésünk, de a férjem, Polgár Csaba, magyar nyelven játszó színész. Ha külföldön rendez, akkor együtt utazunk, de évad közben inkább én tudok ingázni. Most Kölnben dolgozom például, az itthoni fizetés nyolcszorosaért. De nemcsak az anyagi megbecsülés a fontos, hanem az is, hogy van infrastruktúra: színpad, színpadtechnika, műhelyek. És ha a színházi dolgozók nem érzik magukat kizsigerelve, akkor a hangulat

▶ is sokkal jobb. A külföldi munka mindig fejlődési lehetőség.

GI: Egyetértek: rengeteget tanultam ezekből a felkérésekből. Hozzáteszek valamit: mindig mérhető egy színház dolgozóinak a mentális állapota. Külföldön szigorú rend szerint elérhető a kollégák, de a szaktudás és az odaadás maximális. A kiegyensúlyozottság számít, nem a munkaerő folyamatos kihasználása. Többször felmerült, hogy át kellene helyeznünk a bázist külföldre, de én szeretek Budapesten élni. Szeretem azt is, ahogyan felépült körülöttem egy biztonságot nyújtó burok.

Milyen külföldi munkákra emlékeztek vissza szívesen?

GI: Nincs még túl sok tapasztalatom, de az előző évadban Németországban két produkcióban is dolgoztam. Aachenben Tarnóczy Jakabbal a *Das Gastmahl* díszleteit és jelmezeit terveztem, utána Hamburgban Bodó Viktorral a *Revizor* nyomán készült *Die gläserne Stadt* jelmezeit. Minden egyes nap azt éreztem, hogy ezt a szakmát csak így érdemes végezni: emberileg és infrastrukturálisan egyaránt ideálisan működött minden.

IL: Én viszonylag sokat dolgozom külföldön, Münchenben, Kölnben, Stuttgartban, Litvániában, Lettországon, Svédországban is, és hasonlókat tudok mondani. Volt köztük egészen óriási projekt is: Wormsban a Nibelungen-Festspielén a *Luther* díszletét és jelmezét is én terveztem. Csatlakozom Ilkához: a színház mindig a társadalom modellje. Az, hogy milyen mentális és fizikai állapotban vannak az emberek az adott országban, kicsiben jól érzékelhető a színházon belül. Svédországban szcenikailag ugyanaz a magas minőség megvan például, mint a németeknél, de az egész közeg valahogy emberibb, barátságosabb. És olyan dolgokat hozhatok létre, amire itthon esély sincs. Amikor Rigában a *Liliomot*, Svédországban a *Caligulát* csináltuk Gáspár Ildivel, stressz nélkül és segítőkészen a legmerészebb ötleteket is megvalósították.

Mindketten nagyon erős vizuális világot képviseltek. Ha jól figyelek nézőként, felismerem a munkáitokat. Ti hogyan látjátok a saját stílusotokat?

IL: A formát, a stílust a rendező is alakítja, de az, hogy egy tervező hogyan gondolkodik, és nem csak a térről, megjelenik a munkájában. Azt hiszem, értem, mi lehet közös bennünk Ilkával. Annak a feszegetése, hogy meddig alkalmazott művészet a miénk, és hol érkezik el a pont, amikor a díszlet vagy a jelmez mögött látsz egy gondolkodó embert, egy tervezői koncepciót, ami nem csak a rendezőé.

Melancholy Rooms, Katona József Színház, 2022, jelmeztervező: Giliga Ilka

Fotó: Hórnáth, Jóni

A szöveghez hozzáadott gondolatról beszélek, ami általában ritkaság.

GI: Valóban nehezen tetten érhető mindez, de a kettőnkben közös pontokat talán ott lehet leginkább megtalálni, ahol a díszletért és a jelmezért egyaránt mi felelünk. Kompozíciós érzékről beszélek, az arra való igényről, a saját formanyelvéről, ami abban mutatkozik meg, hogyan kommunikál a látvány egésze. Asszociációs készségről is szó van, ami azon is múlik, hogy a rendező mennyire nyitott a meglátásaidra. Mondjuk, ha a szöveget olvasva egy bizonyos színt látsz, akkor ő képes legyen a vizuális koncepciót akár alárendelni ennek az intuíciónak.

IL: A németeknél sokszor márkanévszerűen működnek rendező-tervező párosok, mint például Christoph Marthaler és Anna Viebrock, vagy Michael Thalheimer és Olaf Altmann. Ha elmész egy Bodó Viktor-előadásra, annak is van egy formanyelve: tudod, hogy milyen színvonalat kapsz. Azt viszont nem tudom, hogy a rigai *Liliom*-díszletem összehasonlítható-e például egy Ascher-előadáshoz készített díszletemmel.

GI: Vannak azért visszatérő motívumaid, például az anyagkísérletek, a videó téralkotó bevonása, a hajlított neon használata. Ezek szerinted korszakokat jelölnek nálad?

IL: Egy anyaggal betölteni a teret, igen, az érdekel. A LED-falat sem untam még meg. Néhány éve engedem csak meg magamnak, hogy nem csinálok mindig teljesen újat. Merek átmenni dolgokat a korábbi munkáimból, ha az működik. Ha fejleszthető és érvényes, visszatérek hozzá.

GI: Engem az az irány érdekel, amikor egy hiperrealis helyzetből elvonatkoztatunk egy nagyon kontrasztos irányba. Ebben keresem a saját erőmet; az érdekel, hol találom meg az átlépési pontokat, akár a díszlet és a jelmez szembeállításában.

IL: Inkább díszletet vagy jelmezt szeretsz tervezni?

GI: Az utóbbi időben főleg jelmezeket terveztem, de eléggé elfáradtam benne az emberi interakciók miatt. Számomra az az ideális és az biztosítja a legteljesebb és önazonosabb kreatív kibontakozást, ha mindkettő az én munkám. Kevés olyan szerencsés helyzet van, ahol korán elkezdünk stábként dolgozni a díszlettervezővel. Tarnóczy Jakab és Devich Botond esete annyiban speciális, hogy kezdettől együtt épül a látvány, jelmez, és végig tudom követni a díszlettervezői alakulását.

IL: Én is azt szeretem, ha a kettőt együtt csinálhatom. Már csak azért is, mert ha elképzelek valamit, egy világot látok magam előtt: nehéz látni egy teret ember nélkül, és fordítva. Ha mindkettő a tiéd, tudod az arányokat úgy billenteni, hogy az eredmény ne két, egymástól függetlenül vibráló dolog legyen, hanem az egyik a másiknak teret engedjen.

Beszéljünk végre a rendezőkről: említettétek, hogy alkalmazott művészet a tervezés, de szóba került a saját koncepciótok is. Hogy képzeljem ezt el: van, hogy a rendező hoz egy képet az Instagramról, hogy ő olyan világot akar, ti pedig – elnézést a szóért – végrehajjátok?

GI: Ez erősen rendezőfüggő. Amikor először szembesültem azzal, hogy kapok egy széttartó, esztétikailag nem koherens Pinterest-gyűjtést, bosszankodtam, majd megtanultam, hogyan kapcsoljam ehhez a saját elképzelésemet. Többnyire olyanokkal dolgozom, akikkel közös, régóta érelt ízlésünk van. És ilyenkor olyasmit is megengedhetek magamnak, mint például az *Extázis* olvasópróbáján, ahová csak színpalettát vittem jelmeztervek helyett. Kell a bizalom, hogy ez elég legyen.

IL: A hosszú szakmai kapcsolatok házasságszerű dolgok: megtanulod a másikat kezelni. Van, akinél már a példány megszületése előtt le kell adnom a díszlettervet, és ő azt lakja be. Van, aki konkrét ötlettel jön. Makacs típus vagyok, nem tudok magamra erőszakolni olyasmit, ami nem tetszik. Van olyan néha, hogy egy rendezőnél hiányolom a referenciagyűjtést: jó, ha látom, mi tetszik neki, mi-ben gondolkodik. Amúgy aktuálisan fontos kérdés, hogy az izlést hogyan határozzák meg a mindent elárasztó képek. Érzékelek most egy Netflix- és Instagram-hatást: minden legyen nagyon látványos és fancy. De talán ez is elmúlik majd, mint a többi hullám. Amikor *A politikusokat* csináltuk Dohy Balázssal a Sufniban, elég erős és erőszakos vizuális hatást értünk el azzal, hogy rengeteg kültéri LED-panellel világítottunk. Mindenki aggódott, amikor Zsámbéki Gábor az első sorba ült le megnézni, de ő elmondta, hogy élvezte, és érzékeli, hogy most ez a látványvilág divatos. Korábban sokszor olvastam magamról, hogy minimalista lennék, holott csak a sok ábrázoló jellegű díszlet mellett építészeti redukálásba fogtam, lásd például a *Peer Gynt* „üres” terét.

GI: Veszélyes, ha referenciaként egy tizenöt másodperces TikTok videóban látható truvájt mutat a rendező, amit szerény anyagi és technikai háttérrel nem lehet megismételni. Ahhoz kell a tervező, hogy a látottakat át tudja fordítani a saját valóságára. Érdekes az is, hogy milyen külső trendek formálhatják a színpadi megjelenés irányait. Ha szűken nézem, van valami ijesztő abban, amikor a színpadon felfedezem azokat a boltokat, ahonnan ellátják az előadásokat. Ma a videó mint médium nem megkerülhető, ezzel meg kell tanulni bánni. Lili sokféleképpen és izgalmasan műveli azt, hogy a mozgókép a tér részévé váljon. Én szkeptikusabb vagyok: ha a rendező evidenciának is tartja az élő kamerát, én hosszan vitatkozom, mert zsákutca-trendbe vezetheti a látványvilágot.

IL: Nem mindegy, hogy a rendezőknek milyen a vizuális képzettsége. Látványt illető kérdésekről kell vitatkozni valakivel, aki valahol, valamikor látott valamit, ami tetszett neki, míg én sok éve ezt

tanulom. Ma egy pillanat alatt hozzáférsz olyan vizuális anyagokhoz az interneten, ami pár éve még elképzelhetetlen volt. Sokan kérdezik, hogy miért nincs portfólióm. Eleinte nem volt erre időm, most viszont már inkább az merül fel bennem, hogy mi van, ha valaki lelopja, amit lát.

II Jól értettem: lelopja?

IL: Mondok egy példát: látom, mondjuk, Philippe Quesne munkáit a neten, és egyszer csak feltűnik, hogy egyre több ilyen típusú előadás születik, mert elérhető vizuális referencia lett belőle. Valamennyire nyilván mindenki lop, de jóindulatúan ezt tanulásnak is nevezhetjük.

GI: Nagy kérdés, hogy melyik ponton mented fel magad. Referenciákból dolgozunk, ez elvitathatatlan. Az számít, hogy ezt hogyan gyúrod össze, hogyan szólal meg a te hangod.

II Adódik a kérdés: kik a ti referenciáitok?

IL: A német színház izgalmas kortárs közege, amit szívesen követek. Régen rajongtam Olaf Altmannért, Johannes Schützért, Anna Viebrockért, Bert Neumannért. Nem színházi területről Ólafur Elíasson, James Turrell vagy Bill Viola is visszatérő referencia volt. De ma már inkább nem a tökéletesen komponált dolgok, hanem a dekonstrukció és a szétrombolt esztétika vonz. Vagy az, hogy a vizuális butulás hogyan reflektálható, ilyenek például Philippe Quesne vagy Susanne Kennedy munkái. Ulrich Seidl filmjeinek a világát, humorát is kedvelem. És rengeteg kortárs fotós, illetve videó- és fénytervező van, akiket követek. Sokat tanulok egy jó operatőri munkából is.

GI: Kevésbé gondolok referenciaként más tervezők munkáira, inkább a társművészetek összefüggései érdekelnek. Mivel sok rokonságot látok vele, közelebről követem a divat szcénát. Azt, hogy hogyan terjed ki egy művészeti vezető víziója a kifutó felépítésétől a kiegészítőig, hajig, sminkig bezárólag. A divatban progresszív és friss szemlélettel dolgozik például a Balenciaga. Ingergazdagabbnak

érezem ezt, mint egy előadásban látható „készterméket”, a tervező önmagában nehezen dekolodható munkáját figyelni.

III Hosszútávú rendezőkapcsolatok vannak a tervezői életetekben. Miért hasznos ez?

IL: Élvezem, hogy mostanában a saját korosztállyal többet dolgozom, olyanokkal, akiknek hasonló szakmai és magánéleti kérdései vannak, mint nekem. Székely Kriszta, Ördög Tamás, Polgár Csaba, Gáspár Ildikó mind hasonló korúak, erre tudok rezonálni. Az a jó ebben, hogy nagy részükkel együtt, egy időben nőttünk fel. De pár éve elkezdtem tudatosan öt-tíz évvel fiatalabbnak is tervezni, hogy ne ragadjak bele egy generációba.

GI: Tarnóczy Jakabbal együtt indultunk, a mai napig együtt dolgozunk, de ha elengedjük egymás kezét, az nem jelenti, hogy ne tudnánk újra visszatérni. Jó, ha az évad öt-hat bemutatója megenged más rendezőket is, mert ez kölcsönösen gazdagítja a munkákat. Jakab esete azért különleges, mert amit a Katonában csináltunk az *Isten, haza, családdal*, a *Melancholy Rooms*-szal és a *Magányos embe- rekkel*, trilógiaként is értelmezhető. Program volt, hogyan tudunk szintet lépni nagyobb térben, referenciául véve az előző munkákat. Sok biztosságot ad, hogy van közös vizuális kiindulási csomag, ami sok mindent megkönnyít.

III A rendezőket tekintve vannak átfedések a pályádon, például Bodó Viktor, Gáspár Ildikó vagy Aseher Tamás. Van abból feszültség, ha valaki nem titeket választ?

IL: De hát ez jót tesz, nem? Inspirál és szintet tart.

GI: Ha olyan kolléga tervez, aki minőséget esinál, és jól működik együtt a rendezővel, annak tudok örülni. És ez ezerszer jobb, mint amikor a rendező úgy dönt, hogy ő tervezi meg a látványt. Hozzáteszem gyorsan, hogy ezekkel a rendezőkkel olyan bizalmi viszonyba kerülünk, ahol már nem kell elszámoltatnunk egymást, hogy ki kivel dolgozik.

IL: Tarnóczy Jakabnál érzékelem azt, hogy tudatosan váltogatva rakja párba a tervezőit. Másoknál inkább az tűnik fel, hogy egy ideig ugyanazt hívja, majd vált. Nehéz feldolgozni, amikor egy rendezővel összenőttél, a sikereihez hozzájárultál, ő viszont az új lehetőségek kapujában mást választ. Egyébként szoktam figyelni, mi történik, ha egy rendező tervezőt vált: ilyenkor kiderül, hogy ki volt jó közlök. A hosszú házasságokban meg az a jó, hogy lehet hibázni: ha egy alkalommal valami nem sikerült olyan jól, akkor sines baj.

Fotó: Izsák Lili

Liliom, Dailes Theatre, Riga, 2023, Izsák Lili díszlete

A Szemüveges Szírién, Schneider Jankó rendezése

Fotó: KUKLIS ISTVÁN

Mozgatók a kifutón

A Szegedi Design Napok 2024 és a Kövér Béla Bábszínház *Hány éves a kapitány?* című, felnőtteknek szóló rendezvény-sorozatának közös projektjeként megvalósult beszélgetős-mozgatós est keretein belül egészen rendhagyó, formájában innovatív eseményen vehettek részt az érdeklődők október 21-én Szegeden.

A „Mozgatók a kifutón” *Avagy mit jelent a báb mögött a színész jelmeze, és mi is az a jelmez?* címet viselő rendezvényen Kiss Ágnes bábszínész és -rendező, a színház igazgatója, valamint a színháztudomány területén kutató Dr. Kérech Vera, az SZTE BTK Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszékének docense szakmai beszélgetését hallhattuk a Kövér Béla Bábszínház társulatának (Balasi Jolán, Spergel Anna, Presits Tamás, Rácz Mihály, Rózsa Teodóra) kreatív közreműködésével. Ritkán látni példát a színház szférájában arra, amikor az elmélet és a gyakorlat ilyen aktívan, közvetlenül és esszenciálisan váltja és építi egymást: az esemény remek koncepciójában a rövid elméleti beszélgetéseket – a design műfajához hűen – a kifutóvá avaszt színpadon jelmezbemutatók, majd bábjáték-etűdök váltották. Összesen hét, az alkotócsapat jelenlegi vagy korábbi repertoárjából válogatott előadásból láttunk izelítőt, melyek legfőbb elemzési szempontjaként a beszélgetők a báb és a mozgató jelmezének kölcsönhatásait határozzák meg.

A báb a színházban mindig izgalmas ontológiai kérdéseket vet fel, elég, ha csak arra gondolunk,

hogy a bábszínházban élő testek animálnak élet-telen tárgyakat – sokszor úgy, hogy ezzel elvesz-

Wonder-full, avagy Nóra Csodaországban, Kiss Ágnes rendezése

A Szemüveges Szirén, Schneider Jankó rendezése

tik saját „élő” voltukat. A mozgató és a mozgatott között ilyenkor szimbiotikus kapcsolat jön létre, a színpadi világban elfoglalt pozíciójuk és funkciójuk tekintetében elkerülhetetlenül függenek egymástól. Ezt az egymásra utaltságot számos tényező árnyalhatja: többek között a színjáték módja, a kommunikáció iránya, a mozgató és a báb térbeli elhelyezkedése, a fények beállításai, és természetesen a viselt jelmezek is. A mozgató jelmeze a báb típusának és kivitelezésének függvényében kiemelheti a bábót – ilyenkor a mozgató szinte eltűnik mögötte –, de akár magával egyenrangúvá is teheti azt. A lét-hierarchiát az alkotók kedvükre variálhatják – ennek jelentőségeiről tanulhattunk a mostani eseményen.

Kiss Ágnes a beszélgetést a különböző bábtechnikák energetikai vonatkozásaival indította: a mozgató és a báb egymáshoz viszonyított térbeli helyzete, és az, hogy a mozgató energiái önmagá-

Mara és a pillangófűl, Fodor Orsolya rendezése

Borsszem Jankó, Sardar Tagirovsky rendezése

hoz képest hol és hogyan koncentrálnak, szorosan összefügg a jelmezzel. Így egészen más jelentősége van a *Holdodiglan* című előadás Michae Gábor tervezte óriási, derékra rögzített bábjainak, mint *A szemüveges szirén* Schneider Berzsián és Schneider Jankó által megálmodott bunraku-szerű, nagyjából harminc centiméter magas bábjainak. Míg az előbbi esetben a báb kivitelezéséből adódóan a mozgató és a mozgatott fizikailag szinte egygyé válik, az élő és az élettelen test megkülönböztethetetlen lesz, a mozgató arca és teste teljesen eltűnik a báb mögött, addig az utóbbinál a mozgató és a mozgatott tisztán elkülöníthető, a mozgatás, az irányítottság aktusa expliciten megjelenik, ezáltal a báb alárendelődik a színésznek. Ezt a bábtípusok és az energiaeloszlás mellett a mozgató-játszók jelmeze is jelzi: az első esetben a mangaszerű báb-designhoz japános kimonó társul, melyet mintha nem is a hús-vér ember, hanem sokkal inkább az életre keltett báb viselne. Ehhez

hasonló azonosulást láthatunk a *Wonder-full, avagy Nóra Csodaországban* című előadásban is (bábterv: Kiss Attila Etele, Kiss Ágnes), ahol bár az élő és az élettelen test élesen elkülönül, azzal a megoldással, hogy a báb és az azt mozgató színész egyforma ruhában lép színre, mégis kiegyenlítődik közöttük a hierarchia. A második esetben a mozgatók a klasszikus bábszínészi fekete alsó mellett az előadás tengerészes látványvilágához szépen illeszkedő, egyszerű, szürke-fehér csíkos felsőt hordanak, ami kellően kiemeli őket a sötét háttérből. A két előadás valójában a mozgató és a mozgatott lehetséges viszonyainak két végletét mutatja be: az elrejtett, illetve a felfedett mozgatói pozíciót.

A bábok irányított-ságának eltakarása vagy láthatóvá tétele nem más, mint játék a színházi illúzió megmutatásával – Kérchy Vera a beszélgetés során kiemelte, hogy a bábszínház egyik legfontosabb műfaji sajátossága, hogy minden esetben rávilágít a színpadi világ konstruáltságára. A bábvilág tárgyalapúságát töri meg a *Mara és a pillangófül* bemutatott részlete (bábterv: Virág Vivien), amikor az egy bábra jutó két, sablonosan fekete öltözetű, a báb mögött eltűnni igyekvő mozgató mellett az előadásrészletben játszó harmadik színész, Presits Tamás (korábban Kalocsányi Gábor) az Apa szerepében a teremtett világ diegetikus részeként, egyenrangú félként kommunikál az animált lényvel. A jelmeznek ebben az esetben is fontos szerepe van, a sötétzölden csíkos fürdőköpeny távol áll a báb élénk citrom- és narancssárga viseletétől – jelezve, hogy viselője egy a történetben szereplő

Holdodiglan, Halasi Dániel rendezése

karakterek közül. Ennek ellenére azzal, hogy az élő és az élettelen között megszülethet ilyen típusú interakció, az illúzió paradox módon egyszerre jön létre a színjáték révén, és szűnik meg az ontológiai „lehetetlenség” miatt.

A világuőben játszó, varázslatosan kozmikus szcenikájú *Borsszem Jankó* kiragadott elemei kapcsán a nézők egyikében felmerült a kérdés, hogy tekinthető-e a mozgatók jelmeze díszletnek.

A felvetés nem alaptalan: Michae Gábor három antropomorf földönkívülített sötétkék szkafandert viselő emberek irányítják. Ez az öltözet nem emeli ki, de nem is rejti el a mozgatót, helyette organikus elemévé válik a térnek – a kivitelezés így valóban megengedi a látvány egyes komponensei között az átjárást, ami egyáltalán nem esik messze a bábszínház határfeszítő jellegétől.

Szabó Réka Dorottya

A színpadra varázsolja a telet!

- bármely hógéppel kompatibilis
- a hófehér pelyhek cseppmentesen eltűnnek
- szagtalan, biológiailag lebomló
- DIN szabványnak megfelelő, német minőség
- 5 és 15 literes kiszerelésben kapható

MADE IN GERMANY!
BIODEGRADABLE
BIOLOGISCH ABBAUBAR
READY FOR USE / GEBRAUCHSFERTIG

cameo
colours of light

SNOW FLUID

D.P. Music Kft.
+36 23 886 980
2040 Budaörs, Gyár u. 2.

A kamarazene oázisa

A kronbergi Casals Forum

„Kronberg oázis a zenei életben. Felüdülés ilyen ideális körülmények között dolgozni és játszani (...) izgalmas együttműködés lehetősége az idősebb és fiatalabb kollégák között. Az új, első osztályú koncertterem különleges atmoszférája és kiváló akusztikája révén egyedülállóan intim zenei élményt tesz lehetővé. Kronberg a kompromisszumoktól mentes előadóterével a világ egyik élvonalbeli zenei centrumává válhat” – mondta Schiff András, a Kronberg Akadémia művészeti tanácsának egyik tagja. A küllemében is megkapó létesítményt a berlini Volker Staab irodája tervezte.

Bármennyire büszkék vagyunk is – joggal – a Sou Fujimoto tervezte budapesti Zene Házára, ne higgyük, hogy csak nekünk van parkban üvegfalú koncerttermünk. A Hesse tartománybeli Kronberg im Taunus városában 1993-ban nyílt meg a vonós kamarazenészeket fogadó nemzetközi zenei oktatóműhely, a Kronberg Academy, amely első, és azóta évenként megrendezett zenei fesztiválját Pablo Casals tiszteletének szentelte halálának 20. évfordulója alkalmából, a esellista özvegye, Marta Casals Istomin védnöksége mellett. Számtalan jeles művész tanult itt az elmúlt két évtizedben világhírű zenészek keze alatt. Pablo Casals kezdettől az akadémián folyó oktatás és művészi-emberi munka példaképe, nem véletlen, hogy az intézménynek helyet adó új oktatási és előadó-művészeti centrumot róla nevezték el.

Az új centrum helyszíne a városi park a kronbergi vasútállomás mellett. A tervezés 2014-ben indult, 2017-ben tették le a létesítmény alapkövét, és 2022-ben adták át a félig földbe süllyesztett, koncerttermet és oktatási szárnyat magában foglaló komplexumot. A megnyitón olyan nagyságok léptek fel, mint Gidon Kremer és Schiff András. A fellépő művészek egységesen szuperlatívuszokban nyilatkoztak az előadótér atmoszférájáról és akusztikájáról.

A tervezők, Volker Staab német építész irodája, és a holland Peutz iroda akusztikai mérnökei, Martijn Vercaamen és Margriet Lautenbach valóban kivételes épületet hoztak létre, melynek nem mindennapi technikai megoldásait a világ vezető építőipari cégeinek termékei tették lehetővé. Az 550 férőhelyes koncerttermet befogadó, feltűnő megjelenésű pavilon a terep szintje alatt összeköttetésben áll a 150 férőhelyes kistermet is magában rejtő oktatási központ és szállásépület tömbjével. Mindkét épület kialakítása a terepviszonyokhoz igazodik, természetes kővel burkolt lábazati szintjük támfalként kíséri a lejtést. A két épület között kialakított, teraszosan lelépcsőző szabad tér átmenetet képez a vasútállomás és a városrész belseje között. A tervezés során alapvető szempont volt a környező beépítéshez igazodó lépték megtalálása.

A koncerttermet befogadó pavilonépület

Fotók: Marcus Ebenzer, Berlin

A faburkolatú koncertterem tökéletes akusztikát biztosít

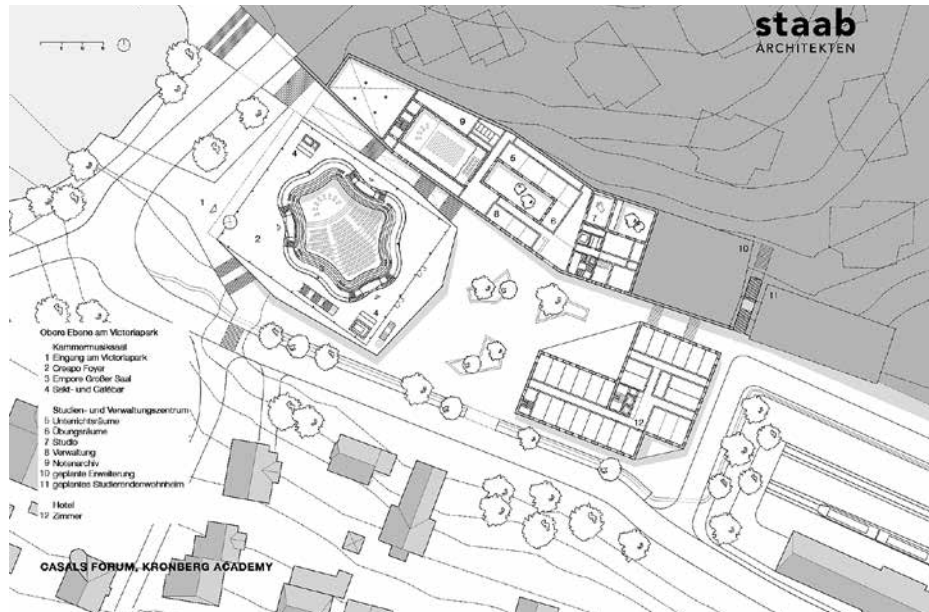
A koncertterem attrakciója, hogy a környező park felé nagy üvegfalakkal nyílik, kintről is feltárul és esalogat a megejtő formálású, fával burkolt beltér, míg a bent ülők a park látványát élvezhetik

– ez a gondolat vezérelte a mi városligeti épületünk tervezőjét is. A három oldalról üvegfalú terem külső oldalán ívesen üvegezett folyosó veszi körbe, így a homlokzati üvegezés révén közvetlen

▶ vizuális kapcsolatba kerül a kinti és a benti világ, miközben a kettő akusztikailag elhatárolódik. Ahogy Budapesten, úgy itt is speciális feladat volt az erős, nagy teherbírású, ráadásul a terem felőli oldalon szögtörésekkel kialakított, az előcsarnok felé a külső oldalon íves, kettős üvegszerkezet megvalósítása – a megoldás a Jansen céget dicséri. Az erőteljes hatású kő lábazon ülő, könnyed, átlátható pavilont hatalmas, az osztás nélküli üvegfalon lebegni látszó, nagy ereszkülésű tető koronázza meg. A HESS cég ragasztott fatartóival kialakított hullámzó formát a BEMO cég által gyártott, állókorcós fémlapfedés borítja.

A formai játék a belsőben folytatódik, és nagy szerepe van a kiváló akusztikai teljesítményben. A terem konvex és konkáv falakkal körülvett, szabálytalan alaprajzú, a hullámzás a mennyezeten is folytatódik. A közepén lépcsőzetes mennyezeti hangvető a falak felé hullámossá oldódik. A mennyezet esetében külön kihívás volt az akusztikailag megfelelő egyenletes tömegeloszlás összhangba hozása a hajlított formálással. A 3D-ben hajlított födémrészeket hullámzó vízszintes gyűrűk kötik össze. Az íves csatlakozásokat speciális gipszkarton elemekkel oldották meg, az egész belső hajlított, tölgyfurnérral borított panelekkel burkolt, melyek felületi kidolgozása szintén hozzájárul a kiváló akusztikához. A Knauf furnézott gipszkarton paneljei egyaránt megfelelnek az esztétikai, akusztikai és tűzállósági követelményeknek. A mozgatható panelek révén az akusztika a fellépő együttesek vagy szólisták igényeire adaptálható. A hajlított forma egy hangszer belsejéhez hasonlatos, nemcsak vizuálisan, hanem akusztikai teljesítmény szempontjából is. Az itt játszó zenészek egybehangzóan állítják, hogy játék közben úgy érezték, mintha egy hegedű belsejében ülnének.

Az intim karakterű előadóteret speciálisan kamarazenei produkciók befogadására tervezték. Itt nincs kevésbé jó hely, a hallgatók bárhol is üljenek, a zene kellős közepén érezhetik magukat, miközben a terem építészeti kialakítása révén intim közelségben érezhetik magukat a zenészekkel. A pódium körül megközelítőleg ugyanannyi helyet alakítottak ki a földszinti nézőtérén, mint a karzaton. A 13 soros földszinten a padló szint enyhén emelkedik, ezzel biztosítva a kellő rálátást és hangélményt. A pódium mérete változtatható, aszerint, hogy szólista, kamarazenei együttes, vagy nagyzenekar koncertezik éppen. Nem csak a terem építészete, de az Andreas Schulz cége, a Licht Kunst Licht által tervezett világítás is díjat nyert innovatív megoldásaiért, melyek mind a hallgatóság, mind a zenészek számára különleges atmoszférát képesek teremteni. Az építészeti megoldásokhoz igazodó világítási rendszer a tervező szerint tiszta és világos: egyedileg tervezett függesztett világí-

A Casals Forum helyszínrajza

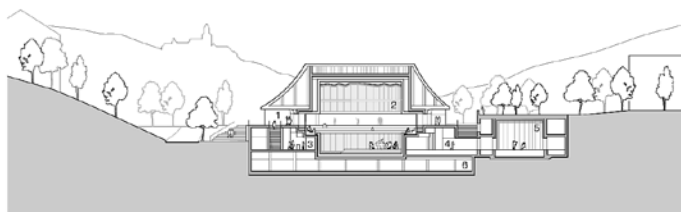
- Längsschnitt
- 1 Victoriapark
 - 2 Crespo Foyer
 - 3 Großer Saal
 - 4 Casals Foyer
 - 5 Dwellklosterplatz
 - 6 Gastronomie
 - 7 Foyer Höll
 - 8 Holzkammer
 - 9 Parkgarage
 - 10 Bahnhof Kronberg

Az épület hosszszelvénye

- Querschnitt
- 1 Crespo Foyer
 - 2 Großer Saal
 - 3 Dwelltöbe
 - 4 Übergang zum Studien- und Verwaltungszentrum
 - 5 Carl Brendelin Saal
 - 6 Parkgarage

Az épület keresztmetszete

tőtestek teremtik meg az előadás során a kívánt hatást. Egy szofisztikált szabályozó rendszer révén a fényerő és a világítás fokozatosan változtatható: az előadás kezdetén lassan homályba borul a terem, a fény az előadókra fókuszál. A fényerő az előadás közben is változik, különböző szinteken szabályozható. Amikor a zene véget ér, egyedül az

előadókra vetül éles fény, minden más sötétben marad, majd lassan a színpadi fény is eltompul kissé. Ez a színpadias, szcenikai karakterű világítás sokat ad az élményhez.

A Casals Forum másik épülete az egyéves kurzusokra érkezőket fogadja. Az oktatási- és próbahelyiségeken felül ebben az épületrészben

staab
ARCHITEKTEN

staab
ARCHITEKTEN

staab
ARCHITEKTEN

Az üvegfal mögött közvetlenül feltárul a koncertterem

Az íves üvegfal hullámvázása a mennyezeten folytatódik

A kivilágított épület kívülről teljesen átlátható

található a 150 fős kisterem és egy ötvenfős közösségi tér. Az oktató- és szállásépület kimunkált fa homlokzattal fordul az állomás felé. Külön figyelmet fordítottak az épületegyüttes fenntartható, megújuló energetikai működésére. A hűtést egy speciális jégtartály segítségével oldják meg – a Casals Forum a világon az első karbonsemleges koncertterem. Az új helyszín a Frankfurt melletti kisvárost végleg felhelyezte a világ zenei térképére, ez lesz a székhelye az Európai Kamarazene-karnak (Chamber Orchestra of Europe), amely ide költözik át Londonból.

Zöldi Anna

Az épület közvetlenül kapcsolódik a város tereizhez

 GÉPBÉR-Színpad

Színházi és színpadi anyagokat varrunk

Egyedi igények alapján a következő színházi függöny típusokat, dekorációkat és technikai anyagokat varrjuk és készítjük:

- Színházi és színpadi lángmentes függönyök
- Fotó- és videóstúdiókba greenbox függöny
- Rendezvénydekoráció
- Koncertekhez háttér és színpadháló
- Technikai berendezésekhez PVC sátor
- Akusztikai függönyök

A kész termékeket a helyszínedhez és a berendezéseidhez igazítjuk.
Készre varrjuk az álmaid!

Web: gepberszinpad.com
Facebook: #GÉPBÉRSzínpad

„Minek nevezzetek?”

Avagy de szeretnék, de szeretnék a konstruktőrrel beszélni!

Amikor Tatarek Péter a Lisys Project-től felajánlotta, hogy teszteljük le a Prolights Astra Hybrid 330-as reflektort, örömmel fogadtam, mert az általa elmondottak alapján az eszköz ígéretesnek tűnt. Péter ismertette a legfontosabb tudnivalókat róla, ezután kezdtem töprengeni azon, hogy felhasználását és elnevezését tekintve mi is fog érkezni hozzánk. A gyártó definíciója szerint az eszköz egy spot, ami elég tág meghatározás. Optikai rendszerét és legtöbb paraméterét tekintve profilreflektornak kell tekinteni, de fényvágó készlettel nem rendelkezik. Tudom, hogy ez nem kötelező tartozéka a profiloknak, elegendő, ha gobót vagy íriszt helyezhetünk az optikai rendszerük megfelelő helyére. Az elmúlt harminc év során, amióta reflektorokkal dolgozom, szerencsére csak egyetlen kés nélküli, de profilnak nevezhető reflektorral akadt dolgom. Ez a honi ipar Hódmezővásárhelyen előállított eszköze volt, amelyet a szakmai zsargonban legtöbbször „hosszú hód” néven emlegettek. Az említett hiányosság miatt a Prolights Astra Hybrid 330 köztes helyzetbe került, mert nem lehet a Vari Lite-jaink potenciális kiváltójának tekinteni. Viszont, ha a Martin TW 1 mozgókengyeles Fresnelhez hasonlítjuk, sokkal több hasznos paraméterrel rendelkezik, és a kibocsátott fénycsóvája sem azokéra hasonlít. Előzetes elvárásaink szerint csupán azt szeretnénk volna eldönteni, hogy szeretnénk-e ilyen reflektort telepíteni a szín-

pad fölötti világítási tartókra, ahonnan jellemzően ellenfényt, azaz gégenfényt használunk előadásaink során. Kíváncsiságunkat jelentősen fokozta, hogy a Péter által megjelölt hazai ársáv a korábban tesztelt, csak kézzel állítható két színházi profilreflektorok árának közelében van.

Az Astra Hybrid 330 két változatban érhető el, amelyek közül a drágább IP65 védelességgel rendelkezik. Bár ez beltéri használatnál nem alapvető követelmény, egy korábbi előadás tapasztalatai miatt átértékeltek ezt – amikor a hosszú ideig használt hintőpor „áldásos” hatásait észleltük reflektoraink belsejében. A víz- és porvédelmen kívül a két típus minden másban megegyezik.

Most vegyük sorra, mennyi és milyen szolgáltatásokat nyújt ez a spot, amelyet 29 DMX csatornával kell vezérelni; nála sajnos nincsen lehetőség egyszerűbb, kevesebb csatornászmot igénylő mód választására.

A fényforrás egy 7000 Kelvin színhőmérsékletű, 330 W-os „fehér” LED, amely korrekció nélkül (3° 8' 493 – 50° 15' 272 Lumen) kellően erőteljes fény kibocsátására képes. A színvisszaadásáról a gépkönyv ezen része nem árul el semmit. Ez persze nem meglepő, hiszen már az eddig leírtakból is sejthető, hogy ez egy alapvetően show felhasználásra pozícionált termék, amelyet reményeink szerint színházban is lehet használni. Ennek minimális

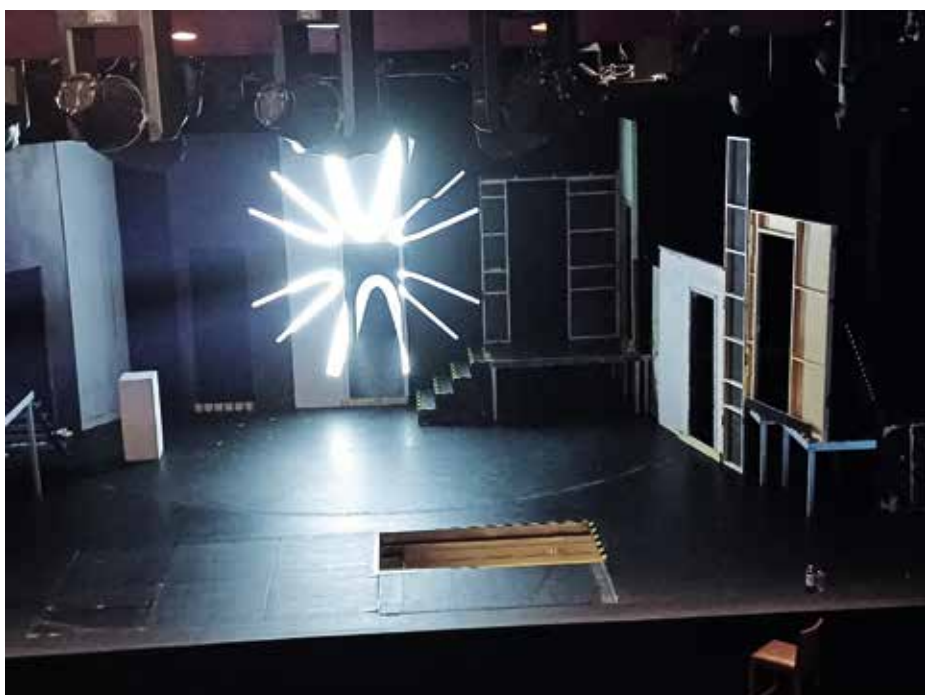
feltétele a halk működés, aminek dB-ben kifejezett mértékéről szintén nem kaptam információt, de megbíztam Péterben; tudtam, hogy nem ajánlana egy csendes környezetben használhatatlan eszközt.

Ezek után jöjjenek a személyes tapasztalatok és benyomások, amelyeket – ahogy eddig is – Kiss Zoltán (Husi) kollégám társaságában szereztem. A reflektor dobozán egy ráragasztott matrica hirdette, hogy „NEHÉZ”. Ez a 21,6 kg-os adatot tekintve csak félig igaz: futárként cipekedve valóban nem könnyű mozgatni a dobozát, de egy állandó telepítésnél ez inkább kellemes adat. Ugyanis volt már nálunk 40 kg-os, lényegesen nagyobb eszköz is. Azonban, még ha lett is volna rá pénzünk, a tartók 500 kg-os terhelhetősége miatt sem tudtunk volna annyit elhelyezni a világítási tartókra, amennyit szeretnénk volna. A másik véglet a „gyanúsán könnyű” jelzővel illethető berendezések népes tábora. Ezek sem túlzottan kívánatosak, ha szeretnénk huzamosabb felhasználásra beszerezni dolgokat.

A kicsomagolás nem okozott nehézséget, amit a mindkét mozgásirány fixálását biztosító karok különösen megkönnyítettek. Ezt a megoldást több gyártó kihagyja, ami akkor válik problémává, ha át kell szerelni a lámpát, és az nyeklik-forog eközben. Szóval, ezzel már kiérdemelte az első dicséretet a reflektor.

Az első teszt pozícióban startra készen

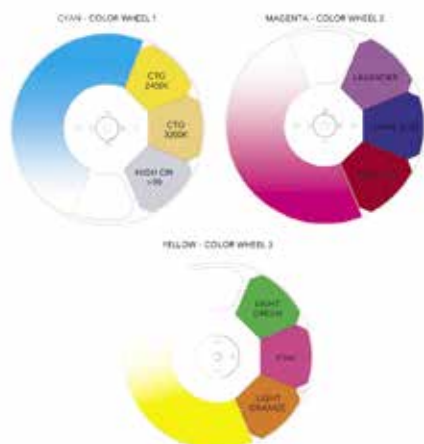
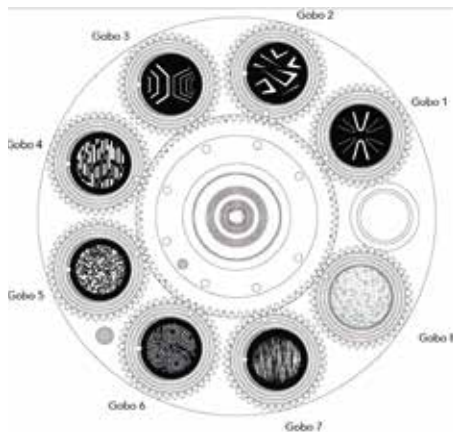
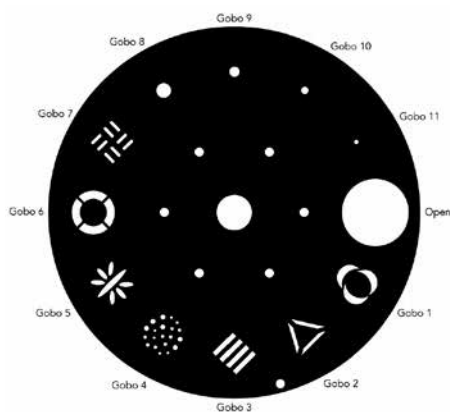
Hasznos show gobó a díszleten

Akkor most melyik a fehér? LED vs. halogén

A legkisebb elérhető éles kör átmérőszűkítő gobóval

Hasznos és szemléletes részlet a gépkönyvből

Első körben a fénypult mellől próbáltuk ki a „vendégünket”, ahogyan azt eddigi vizsgálódásaink során legtöbbször szoktuk. A menürendszer könnyen kezelhető volt; gyorsan beállítottuk benne a legfontosabb paramétereket, amelyeken a későbbiekben sem változtattunk.

Ezután a DMX táblázat sorrendjében fogom ismertetni az eszköz tulajdonságait. Az első négy csatorna a vízszintes és a függőleges mozgatást vezérli, mindkettőt 16 bites módban, ahogy az manapság elvárható. Az 540 fokos „pan” és a 270 fokos „tilt” elmozdulás kellően gyors és teljesen halk volt. A dimmer két csatornája egyenletes, szép ki- és beúszást tett lehetővé, amit a menüben még a meglévő rendszerhez lehet igazítani. Szerencsére az elmúlt években gyártott LED-es eszközök már egészen jól belesimulnak egy hagyományos halogén rendszerbe, illetve önmagukban is kellően finom a fényük megjelenése. A 7. csatorna a „shutter” funkciót kontrollálja, amely itt elektronikusan van megoldva, és másodpercenként 1–30 villanásra képes.

A következő három csatorna a Cyan, a Magenta és Yellow tárcsákat vezérli, azaz a CMY színkeverését felel. A három alapszín közül a kék nem nyerte el Husi tetszését, és ebben kétségkívül igaza volt, hiszen nem mindegy, milyen alapszínekből kiindulva tud dolgozni.

Az a jól használható szürkés, bágyadt fény, amelyet számos előadásunkban alkalmaztunk, az eddig kipróbált LED-es reflektorokkal legjobb esetben is csak megközelíthető volt. Ennek legfőbb oka az alap „kék” árnyalat milyensége volt. A három színtárcsának csak 50%-a szolgál az egyre telítettebb színek előállítására; a másik félen az „üres” rész és három konkrét „szín” osztozik. Miután erre a letöltött kezelési útmutató alapján rájöttünk, már érthetővé vált, miért nem lehetett megoldani egy lényeges „kívánságunkat”.

A kék tárcsa „társbélíói” között található egy szűrő, amely a CRI-t 90 fölé emeli, javítva a színvisszaadást, bár a használata némi fényerővesztéssel jár. Van továbbá egy szűrő, amely a színhőmérsékle-

tet a gyártó szerint 3200 kelvinesre korrigálja, valamint egy szakasz, amely 2400 kelvines fényt ígér. Az első filter nem bizonyult túl hasznosnak számunkra, mivel a színhőmérsékletet csak minimálisan befolyásolta, így a fény vele is erősen elütne a nálunk megszokottól. A második szűrővel összehasonlítva a Husi által kikevert „fehér” szín tetszetősebb és nagyobb fényerejű volt, amit a díszlet több pontján tesztelve is tapasztaltunk. Végül a 2400 kelvines fényt adó szakasz inkább kellemes sárgának tűnt. Bár egy halogén Par 56 2800 kelvines meleg fénye bizonyos helyzetekben pozitív érzelmeket vált ki, de a „hideg” fóliák elé helyezése nem javasolt, mivel nem hoz hasznos eredményt. Ezért nem volt egyértelmű számunkra, milyen célra szánták a még „sárgább”, de fehéreként definiált fényt. A másik két tárcsán három-három, show-kban jól használható, telített színt találunk.

Idáig jutva az ismerkedésben, mindkettőnkben felmerült, hogy ezt másképpen szeretnénk, ha lenne rá lehetőség. Írásom alcíme a *Rábaközi néptánc-hagyomány* egyik dalszövegére utal: „de szeretnék, de szeretnék Kun Bélával beszélni”. Ezt a szöveget a konstruktőrre írtam át. Tudom, hogy a színházi felhasználás piaci részesedése elhanyagolhatóan csekély, és az eszközök cseréje is lassú ütemben történik. Ezért az efféle kívánságok teljesülése még akkor is valószínűtlen lenne, ha létrejönne a vágyott kommunikáció.

Szerintünk ennek a színkeverési megoldásnak az a hátránya, hogy a színházi felhasználásnál fontos 3200 kelvines fényt már nem lehet a kék szín hozzáadásával vagy elvételével tovább módosítani. Pedig ez egy fontos és gyakori igény. Zoltán kollégám által kikevert „fehér” esetében ennek természetesen nincs akadálya. Ezért a három, csak egy-egy színt tartalmazó mellett egy olyan tárcsa, amely telítettebb, nehezen kikeverhető színeket biztosít, sokkal hasznosabb, hagyományosabb megoldás lenne. Persze ehhez le kellene mondani valamilyen más funkcióról, de erre lenne is ötletünk, hiszen eddig csak a szolgáltatások első harmadát ismertettük.

▶ Innentől kezdve az is vizsgálati szempont lesz, hogy miről mondanánk le könnyű szívvel.

A reflektor egy 8 forgó és egy 11 fix gobót tartalmazó tárcsával is rendelkezik. A forgatás 16 bittel vezérelhető, és természetesen indexálható. A mellékelt „maszkok” többnyire jól használhatók, bár a fix tárcsán lévő négy, körátmérőt szűkítő „lyuk” kissé túlzásnak tűnik, mivel az optikai rendszer eleve képes meglehetősen keskeny csóvát előállítani. A látottak alapján elképzelhető, hogy néhány gobót kicserélnénk, de a két tárcsa számos csábító lehetőséget kínál, így színházi felhasználásnál sem mondanánk le róluk első körben.

A 18–21. csatornák két többszöröző prizma és azok forgatásának vezérléséért felelnek. A „kör duplázó” nemcsak a gobók további variálásához hasznos, hanem némi kompromisszummal a fájóan hiányzó késkészlet pótlására is alkalmas lehet. Ha a prizmával manipuláljuk a kissé mosott kontúrú fénykört, akkor két egymással határos gombócot kapunk, de nevezhetjük ezt „mosott nyolcasnak” is. Ezt tetszés szerint forgathatjuk, így egy kevésbé egyenletes de a PC-k és Fresnelek által előállított fényre hasonlító hatást érhetünk el. Ezt sikeresen kipróbáltuk a színpadon lévő díszleten; lehetséges volt egy-egy fal szakasz elkülönített megvilágítása. Egy darab ilyen reflektor használatakor persze kiderülne, hogy a „király” kicsit „meztelen”, és valójában egy „hőembert” vetítünk a díszletre. Azonban egy több eszközt használó világítási képben ez már szabad szemmel alig érzékelhető. Ez nem jelenti azt, hogy kameraképen sem lenne látható, de úgy gondolom, hogy adott esetben ez egy hasznos „fényformálási” lehetőség. Ha forgó gobók egyikét négyzet vagy téglalap alakúra cseréljük, még inkább meg-

közlíthetjük a késeléssel elérhető hatást. A másik sokszorozó prizmat csak show jellegű hatásoknál érdemes használni, így arról könnyen lemondhatnánk. Ezzel helyet és csatornát szabadítanánk fel a szerintünk hiányzó szintárcsa számára.

A következő funkció egy frost szűrő, amely azonban nem biztosít folyamatos „mosást”, ahogy elkezd részlegesen a fény útjába kerülni, úgy a fénykör csak részben válik életlenné, és ezt nem tudjuk tovább szabályozni forgatással. Ezért hasznosabb lenne inkább egy tárcsán többféle fix frost, bár az optikai rendszerhez már ez az egy is elegendő kiegészítés.

Az optikai rendszer zoom és focus funkciója természetesen 2-2 csatornát foglal, és 3,5-től 52 fokig terjedő átfogást biztosít. Hagyományos zoom reflektoroknál a kétszeres tartomány sem volt magától értetődő, ezért jelentős az a távolságtartomány, ahová ezeket a Prolights gyártmányokat telepíthetjük. Így jó eséllyel találunk egy olyan körátmérőt, amely egy adott pozícióból legjobban használható. Meglepő módon a focus szabályozásakor is jelentős körátmérő-változást tapasztaltunk. Ennek az lehet a magyarázata, hogy a reflektor belsejében viszonylag nagy távolságban lehetnek azok a tárcsák, amelyekre adott esetben „rá kell fókuszálni”, azaz rájuk kell állítani az élességet. Ez megszokható, de a pultos részéről mindenképpen odafigyelést igényel. Ami lényeges, hogy a spot fénycsóváját szépen el lehetett mosni. Már ennyi szolgáltatás is jócskán felülmúlja a Martin Fresneljeink nyújtotta lehetőségeket, de még nincsen vége a felsorolásnak! Kapunk egy animációs tárcsát is, amellyel a gobókészletet „mozgathatjuk” meg. Alkalmassint jól jöhet ez, ha tűz vagy víz hatását szeretnénk kelteni. Biztos, hogy minden reflektorunkban nem igényelnénk ezt a

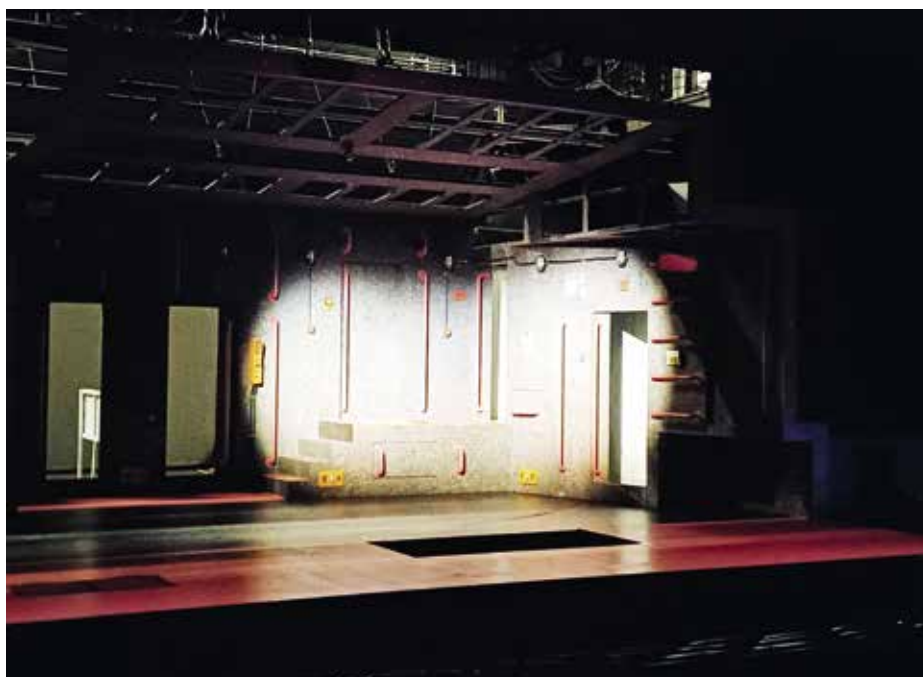
funkciót, de opcionális, választható szolgáltatásként hasznos lenne.

Az utolsó, 29. csatorna a „control” nevet viseli, és lehetővé teszi a menüben beállított értékek utólagos megváltoztatását a pultról.

Egy második tesztkörben a reflektort felraktuk az egyik világítási tartóra, így realisabb képet nyerhettünk a képességeiről. Meglepetésünkre most Husi volt a megengedőbb a fényminőséget illetően. Az éppen a színpadon álló *Fősvény* díszletében a spotot szemből is egészen használhatónak ítéltük. Mivel kezdetben csupán az volt az alapállásunk, hogy gégen pozícióból használnánk a reflektort, így a látottak alapján a válasz: egyértelműen igen! Ennek oka az, hogy onnan kevésbé lényeges, hogy az általános világítással teljesen megegyező 3200 kelvines fényt használjunk mindig, ettől a lényegesen nagyobb fényerő és a sok egyéb szolgáltatás miatt nem nagy kompromisszum eltekinteni. Főleg úgy, hogy lehetséges egy emberi bőrön is használható „fehéret” is kinyerni belőle.

Ahogy már az elején is céloztam rá, az ár jelentősen növeli a kompromisszumkészséget. Drágább eszközöktől többet lehet és kell elvárni. A Prolights központja Olaszországban található, ahol volt szerencsém járni. Már akkor is szerettem volna szót váltani a tervezői csapat valamelyik tagjával, és ez a vágy azóta sem csökkent bennem. A doboz felirata szerint a gyártás Kínában történik, de a fejlesztés talán továbbra is a tengerparti Gaetában zajlik. Ott, az azúr ég alatt talán át lehetne adni az üzenetet: „ha picit változtattok rajta, akkor már színházban is egy remekül használható eszközt kínálhattok, ami jó, de lehetne jobb is!”

Simon Ottó

Prizmával kettőzött fénykör a díszleten vízszintesen

Ugyanaz, de függőleges irányba állítva

INTERTON Egyetem MIAMI Twice

2024. november 13-án rendeztük meg az *INTERTON Egyetem MIAMI Twice* eseményt Budapesten, a *Rubin Hotelben*.

Bogár István bevezetője

Balogh Géza köszöntője

Szauder Dávid előadása

Dr. Zódi Zsolt előadása

Kocsó Ferenc előadása

Az idei INTERTON Egyetemet csakúgy, mint eddig minden alkalommal, idén is **Bogár István** (INTERTON Group) konferálta, aki bevezető szövegében azt is elmondta, hogy ez már a második alkalom, amikor a mesterséges intelligencia legújabb fejlesztései és azok jövőnkre gyakorolt hatásai kerülnek a 2012 óta minden évben megrendezésre kerülő esemény fókuszába.

Ezután **Balogh Géza**, az INTERTON Group ügyvezető igazgatója tartotta meg inspiráló köszöntő beszédét, melyben többek között szemléletes példákkal mutatta be, hogy egyes technológiáknak mennyi időbe telt elérni a 100 millió felhasználót. A skála jól érzékelteti, milyen elképesztő ütemben fejlődik a mesterséges intelligencia. Kiemelte, hogy a változás sebessége olyan gyors, hogy sem

társadalmilag, sem technológiailag, sem emberileg nem tudunk lépést tartani vele. Ez a szakadék pedig egyre mélyül, hiszen míg a mesterséges intelligencia fejlődése exponenciális, az emberi gondolkodás természetéből adódóan inkább lineáris marad.

Ezt követően „Me, Myself and AI: Eszköz, alkotótárs vagy kreatív diktátor” címmel tartott előadást

► **Szaunder Dávid** AI művész, aki Németországban él, ám munkáit világszerte ismerik és elismerik. Dávid az előadás során alkotásain keresztül rendkívül szemléletes módon mutatta be, hogy 20 éves média művészi pályafutással a háta mögött hogyan él együtt a mesterséges intelligenciával, és az hogyan vált az elmúlt három évének központi szereplőjévé. A rengeteg érdekesség mellett a *The Washington Post* címlapján megjelent munkájára is kitért.

Őt követte **Dr. Zódi Zsolt** (kutató, az NKE Információs Társadalom Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa), aki „MI Szabályozás: Az EU öngólya?” címmel tartott előadást. Az előadás során kiderült, mely pontokkal kapcsolatban lehetünk elégedetlenek a mesterséges intelligenciát érintő új EU-szabályozás miatt, valamint ennek okairól és hátteréről is beszélt. A résztvevők többek között azt is megtudhatták, egyáltalán miért kell szabályozni a mesterséges intelligenciát, és Európán kívül, más kontinenseken hogyan oldják meg ezt a kérdést.

Az ebédszünet után **Kosesó Ferenc** (mérnök és MI szakértő) „A mesterséges intelligencia aprópénzre váltása a médiában” című előadása nyitotta a délutáni programot. Ferenc a kilenvenes évek eleje óta foglalkozik televíziós rendszerintegrációval, előadásában többek között szó esett a mesterséges intelligencia felhasználásáról a média- és filmiparban, valamint bemutatott egyéb, a médiához kapcsolódó mesterséges intelligencia programokat.

A nap méltó zárásaként következett a kerekasztal-beszélgetés, melynek moderátora idén is **Bombera Krisztina** író és műsorvezető volt. Be-

Pintér Róbert, Dr. Zódi Zsolt és Bombera Krisztina

szelgetőtársai **Dr. Zódi Zsolt** (kutató, az NKE Információs Társadalom Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa) és **Pintér Róbert** (a Corvinus Egyetem adjunktusa és Mesterséges Intelligencia Integrációs Központjának / MIIK munkatársa) voltak. A beszélgetésen többek között szó volt arról, hogy a jövőben ízlés szerint egyénre szabható lesz-e a valóság, közben tudjuk-e tartani a mesterséges intelligencia okozta változásokat, melyek a szabályozások és a szabályozatlanságok tanulságai, valamint kik és hogyan diktálják a jövőt.

Bízunk benne, hogy rendezvényünkkel sok új információt adhattunk át, és azok inspirálóan hatottak a résztvevőkre. Az INTERTON Group az INTERTON Egyetem mellett évente több hang-,

fény- és vizuáltechnikával kapcsolatos szakmai napot is szervez. Amennyiben nem szeretne ezekről lemaradni a kedves olvasó, kérjük, kövessen minket cégünk közösségi média felületein!

Bogár István
INTERTON Group

avigo
An INTERTON Group company

LÁTOGASS EL AZ **AVIGO.HU** WEBÁRUHÁZBA,
ÉS BÖNGÉSSZ PROFESSZIONÁLIS
HANGOSÍTÁSI TERMÉKEINK KÖZÖTT!

Professzionális hangzás bábszínházi környezetben

A Vaskakas Bábszínház és a QSC L-osztály

Van a belváros szívében, a „győri Broadway-en” egy több mint 6000 bérletesnek játszó, elsősorban gyerekeket megszólító, ám felnőtteknek szóló produkciónak is színpadra állító és befogadó, színházművészeti központ, a Vaskakas Bábszínház, melynek társulata az elmúlt évtizedekben „bedolgozta magát” a magyar bábművészet élvonalába. Az egyik legjelentősebb, legprogresszívebb színházi műhely az országban.

Fotó: INTERTON

A Vaskakas évente mintegy 350-400 előadást játszik körülbelül 150 000 néző előtt, a bábszínházzá átalakított belvárosi épületben. Hétköznapokon az óvodai, iskolai csoportok bérletes közönségét, szombatonként a legkisebbeket, a 0-4 éves korosztályt szórakoztatják az Aprók Színháza elnevezésű előadások keretein belül, vasárnaponként pedig a családoké a nézőtér.

2021-ben 30. születésnapját ünnepelte a társulat. Felnőtt korba lépett. És ahogy a felnőtté váló embert a realitásérzék, tervezési készség, pszichológiai érettség, önállóság, felelősségtudat, az alkotómunkára való képesség, valamint kialakult világnézet, erkölcsi tudat és saját értékrend jellemzi, úgy a megye egyetlen bábművészeti műhelyére is érvényes ez a minősítés. A Vaskakas jelenlegi életrajzában már megtalálta helyét szűkebb-tágabb környezetében: Győr város művészeti életében, s a hazai bábművészet palettáján.

A bábszínház 2015-ben költözött mostani helyére, a Czuczor Gergely utcába, ezután hosszas egyeztetés és sok kompromisszum után végül sikeresen pályáztak, amiből a hangrendszer cseréjét finanszírozták. A technikai fejlesztésről, azon belül a QSC L-osztály hangrendszerrel kapcsolatos első benyomásokról és tapasztalatokról a ház technikusával, **Szöke Bencével** beszélgettem.

Bence 5 éves kora óta él a zene bűvöletében, a zeneiskolában azonban már – a szaxofon mellett – a technika szeretete is kialakult. Otthonról hozott ambíciói hamar átesaptak a hangosítás iránti rajongásba, állítása szerint a nappalijukban lévő keverőerősítő gombjai megbabonázták.

Még iskolásként, diákmunka keretében került a Vaskakashoz, ami később állandó főhadiszállásává vált. A zenei konzervatórium után a Szent György Hang- és Filmművészeti Technikumban tanult tovább a színház mellett, amely támogatta tudása elmélyítésében. Külön kiemelte Kocsis

Rozi igazgató asszony szerepét ebben, aki biztosította számára ezt a lehetőséget. A belé fektetett bizalom meg is térült, jelenleg a Vaskakas hangtárának vezetője, de korábbi mentoraival is dolgozik külső rendezvényeken.

Mi volt a fő szempont az új rendszer beszerzésével kapcsolatban?

Mivel a költségvetésünk sajnos közel sem volt végtelen, ezért okos döntést kellett hoznunk a felszerelés kiválasztásában. Korábban egy passzív rendszerrel dolgoztunk, analóg végfokokkal, amit még az előző üzemeltetéstől örököltünk. Sajnos rendszerprocesszor nem tartozott hozzá, de úgy gondoltuk, hogy a meglévő eszközök kiegészítése – foltozása – hosszú távon nem kifizetődő, ezért nagyobb lépésre szántuk el magunkat. Számomra nem volt ismeretlen a QSC, korábban sokat dolgoztam a K és KW szériákkal, illetve ide is vásároltunk már koráb-

▶ ban CP12-eket, ezért amikor megjelent az L-osztály, izgatottan néztük róla az első videókat. Tehát a korábbi tapasztalatok alapján kértünk ajánlatot az új aktív line array setup-ra, ami meglepően kedvező volt ahhoz képest, amire számítottunk az eszközök tudása alapján. Ha jól tudom, az országban az első darabok kerültek hozzánk, ami a környéken egészen felpezsdítette a szakmát, sokan voltak kíváncsiak a „beszerzésünkre”. Ezek után tulajdonképpen láttalában hoztuk meg a döntést, de mivel már hallottuk a QSC dinamikus és tiszta hangját, a hangsúly inkább az L-osztály szolgáltatásaira került.

Amivel csak később szembesültünk, az az LA108-ak teljesítményfelvétele, ami a korábbi passzív rendszerhez képest a töredéke, és egy színház esetében kiemelten fontos, hogy mindenhol energiahatékonyak legyünk, vagyis alacsonyban tartunk a rezsinket, amennyire lehet.

Volt-e valamilyen speciális körülmény, amihez illeszteni kellett a rendszert?

Maga a színházterem sem volt tökéletes még akusztikailag, sokat dolgozunk a további csillapítások megtervezésén, ezért mindenképpen olyan eszközre volt szükség, ami jól teljesít jelen körülmények között is. A függesztési pontok sem voltak a legideálisabb helyen, ezért némileg át kellett alakítanunk a hidat, hiszen a karzat megfelelő mély-lesugárzásához a szubokat is függeszteniünk kellett. Így végül fent és lent is 2-2 db KLA181 kapott helyet.

Milyen konfigurációt választottak, hogyan épül fel a stack?

A már említett 4 szubsugárzó mellett két oldalt 6-6db LA108 „fürt” lett függesztve, a frontfillt pedig QSC K8.2-k látják el.

Hogyan hajtják a rendszert?

A jeltovábbítás alapvetően analóg, hiszen így könnyen tudtuk illeszteni a KLA181-esekhez, de a Dante-képesség is fontos volt, hiszen mindenképpen gondolnunk kell a jövőre is. Az LA108-asok ethernet portjait most „csak” a hálózati elérésre használjuk, a rendszer monitorozására.

Elégedettek a SysNav applikációval, egyszerűsítette a konfigurálást/használatot?

Nagyon szeretjük és sokat használjuk, biztonságot ad a mindennapos üzemeltetésben, de nagyon várjuk a frissítéseket, hiszen rengeteg lehetőség lenne még ebben az ökoszisztémában. Tetszik, hogy mutatja a hangsugárzók által lefedett területet és a telemetria adatokat is.

Beváltotta az L-osztály a hozzá fűzött reményeket, azt kapták, amire számítottak?

Abszolút, hiszen a színházi környezetben is az a lényeg, hogy a közönség mindenhol közel ugyanazt a hangélményt kapja. Ebben rengeteget segített az automatikus korrekció, ami kiküszöbölte a frekvenciák összeadódását, rengeteg időt spórolva ezzel.

Kinek ajánlják a QSC LA-rendszert?

Nálunk kevésbé volt fontos, de mivel ennyire egyszerű a riggelése, úgy gondolom, hogy mobil és moduláris eszközként is kiválóan teljesítene, hiszen nagyon egyszerűen és gyorsan telepíthető, ráadásul változó mennyiségben. A hangja hozza azt, amit elvártunk a QSC-től, nagyon szépen megtartja a dinamikáját magas hangerőn is, tehát kültéren is megállná a helyét, de összefoglalva tulajdonképpen bárkinek, aki jó ár-érték arányú, aktív line array-t keres.

Köszönöm a beszélgetést és sok szép közös évet kívánunk a QSC L-osztállyal!

Gergies Attila
INTERTON Group

Beckhoff Technology Day 2024

A Beckhoff Automation Kft. évente megrendezésre kerülő szakmai napjának célja az volt, hogy átfogó képet adjon az automatizálás világát érintő jelentősebb technológiai újdonságokról és fejlesztési irányzatokról.

Fotók: CNC/MEDIA

Nagy népszerűségnek örvendett a többdimenziós mozgatót lebegő mozgatóegységekkel megvalósító, hat szabadsági fokkal rendelkező XPlanar síkmotorrendszer.

Az idei évben is teltházas rendezvénynek ismét a budapesti ÖbölHáz Rendezvényközpont adott otthont szeptember 26-án. A nap első felében a Beckhoff és felkért vendéglőadói számoltak be a technológiai újdonságokról, valamint az ipari kiberbiztonság aktualitásairól, továbbá a globális és magyar járműipar kihívásairól kaphattunk átfogó körképet. A délután során az érdeklődők részletesebben megtekinthették a kiállítótérben

kihelyezett bemutatóalkalmazásokat, és számos izgalmas programon vehettek részt. Az igen népszerű aktivitásokon kívül – mint például a 3D portrényomatás, a digitális karikatúra vagy a VR racing szimulátor – finom falatok és sörkóstoló is színesítette az eseményt. A rendezvény műsorvezető házigazdája idén is a sportkommentátor Szujó Zoltán volt, aki üdítő felvezetései emelte a nap hangulatát.

A kiállítótérben számos bemutatóalkalmazást tekinthettek meg a résztvevők.

Az eseményt a Beckhoff Automation Kft. ügyvezető igazgatójának előadása nyitotta meg. **Perecz Tamás** beszámolt az elmúlt év aktualitásairól, beleértve az értékesítés terén elért eredményeket. **Cseh-Németh Petra**, a magyar leányvállalat logisztikai vezetője a szállítási határidők alakulását ismertette, részletezve a szállítási határidők csökkentésére irányuló fontosabb központi intézkedéseket, valamint a kapacitás bővítésével kapcsolatos projekteket is.

Az ipari kiberbiztonság aktualitásai

Az Alverad Technology Focus Kft. hosszú évek óta foglalkozik az ipari rendszerek – azaz az Operational Technology vagy OT – környezetek kiberbiztonságával. Az Alverad egy kiberbiztonsági vizsgálólabor, ahol etikus hackerek és kiberbiztonsági szakértők vizsgálnak különféle vezérlő- vagy más OT eszközöket és rendszereket, illetve segítenek a szervezeteknek a különféle kiberbiztonsági megfélelőségek elérésében.

Kocsis Tamás az Alverad szakértőjeként főleg erőművi környezetekben és különféle gyártócégeknél segít a kiberbiztonsági képességek megerősítésében. Előadásában a NIS2 Európai Uniói kiberbiztonsági, illetve az erre épülő hazai törvényi elvárásokat mutatta be, és műszaki oldalról is foglalkozott a törvényi elvárások teljesítésének lehetőségeivel.

Terítéken a Beckhoff legújabb fejlesztései

A következő előadás során **Rékasi Endre**, a Beckhoff Automation Kft. műszaki támogató mérnöke bemutatta a Beckhoff legújabb hajtástechnikai fejlesztéseit. Olyan hardveres újdonságokról esett szó, amelyekkel kompaktabb, energiahatékonyabb gépeket lehet építeni, illetve olyanokról is, amikkel a gépépítés folyamata gyorsítható meg. Ezenfelül a mozgásvezérlő szoftverek területéhez kapcsolódó újdonságok is bemutatásra kerültek, továbbá az előadó ismertette a motorok hangolását segítő új szoftverkomponenst is.

Kántor László, a Beckhoff Automation Kft. műszaki támogató mérnöke előadásában egy gyakorlati példán keresztül járhattuk be az adatok útját ipari környezetben az adatok rögzítésétől a kiértékelte adatok megjelenítéséig, a TwinCAT Analytics termékportfólió támogatásával: végső soron, ha

- ▶ rendelkezünk adatokkal, miért is ne használnánk fel őket okosan?

Bódvai János, a Beckhoff Automation Kft. támogató mérnöke előadása során először a Beckhoff beágyazott PC-inek világába kalauzolta el a résztvevőket, betekintést nyújtva az ipari PC-k termékportfóliójába a költséghatékony kompakt mini PLC-ktől kezdve, az erősebb belépő kategóriás beágyazott PC-ken át a népszerű és erősebb CX5000-sorozat legújabb tagjáiig. Szó volt továbbá az ipari automatizálás terén forradalmi változásokat hozó GPU-hardveres gyorsításról az ipari PC-kben. Előadása zárásaként kitért a Beckhoff által használt operációs rendszerekre is – mint a Windows, a BSD, és a Linux – és részletezte, hogy ezek a megoldások hogyan járulhatnak hozzá a hatékony és rugalmas ipari alkalmazások megvalósításához.

Horváth Ádám Ákos, a Beckhoff Automation Kft. műszaki támogató mérnöke előadásában a TwinCAT 3 rendszerben elérhető EtherCAT diagnosztikai lehetőségeket ismertette. Előadásának célja az volt, hogy bemutassa miként segíthetnek ezek a funkciók az automatizálási folyamatok váratlan leállásainak elkerülésében és a rendszerek folyamatos működésének biztosításában. A prezentáció keretében több gyakori probléma és azok megoldási módszerei kerültek részletes ismertetésre. Az előadást a TE2000 – HMI Engineering felület élő demonstrációja zárta, amely ingyenesen hozzáférhető és gyakorlati betekintést nyújt a rendszer működésébe.

Járműipari helyzetkép

A szakmai rész záróelőadásában **Kilián Csaba**, a Magyar Gépjárműipari Egyesület (MAGE) ügyvezető főtárgya átfogó körképet adott a globális és magyar járműipar kihívásairól. A járműipar az elmúlt években jelentős kihívásokkal szembesült, a COVID piaci hatásaitól a beszállítói láncokban keletkezett zavarokon át az alkatrész hiányokig és orosz-ukrán háború okozta zavarokig. Ezzel egyidőben zajlik korunk egyik legnagyobb piaci átalakulása, beleértve az elektromobilitást és a digitalizáció területén zajló versenyt, valamint az új globális versenytársak megjelenését. A hazánkban dolgozó autóiipari vállalatok a beszállítóktól az OEM-ekig ezekre a kihívásokra keresik a megoldásokat. A Magyar Gépjárműipari Egyesület sokat tesz azért, hogy ezen vállalatok között erősítse a kommunikációt a best practice megoldások átadását, az együttműködést a tagvállalatok hatékonyságának fejlesztése érdekében.

Szujó Zoltán köszöntötte a technológiai nap résztvevőit.

A délután során az érdeklődők számos izgalmas programon vehettek részt.

Igen népszerűek voltak az aktivitások, mint például a 3D portrényomatás, a digitális karikatúra, vagy a VR racing szimulátor.

Műtárgyak kiállítása Kínában PC-alapú vezérlés segítségével kialakított modern múzeumi elrendezéssel

A Zhejiang Dafeng Industry nevű, műszaki megoldásokat fejlesztő élvonalbeli kínai vállalat a turisztikai és kulturális ágazat terén működik. Egy Hangcsou városában lévő nemzeti pavilon egyik szárnyának megépítésekor a Dafenget bízták meg egy intelligens, behajtható falrendszer kifejlesztésével. Zöldes csempefelületével a létesítmény egy híres tájképfestményt idéz. A 251 darab, egyenként több tonnás fal szinkronizált mozgata során a Beckhoff PC- és EtherCAT-alapú vezérléstechnikája biztosítja a funkcionális biztonságot.

Mozgatható falak képeznek hidat a csüestechnika és a történelem között

A pavilon a megőrzés, a kiállítás, a kutatás és tudásere központjaként szolgál. Egyesíti a könyvtár, a múzeum, a művészeti galéria, az archívum és a kiállítóterem funkcióit. Az új épületkomplexum hegyi tájba van beágyazva, legszembevetőbb eleme az a mozgatható fal-elemekből álló, összecukható paraván, amellyel a kiállítóteret a külvilág felé nyitható vagy zárható. E célból az elemek egy hagyományos összecukható paraván paneljeihez hasonlóan behajthatók, vagy egymás mellé helyezve egy festett válaszfalhoz hasonló síkfelületté rendezhetők. Megjelenésében úgy alakították ki, hogy a „Folyók és hegyek ezer mérföldje” című, több mint 50 m szélességben kékeszöld tájpanorámát ábrázoló híres kínai festményhez legyen hasonló. A létesítmény összesen 251 behajtható falpanelje mintegy 70 000, erre a célra kézzel készített és hagyományos kemencékben kiégetett szeladoncsempe felhasználásával készült. A szeladon a régióra jellemző, zöldes színe miatt a jádéhoz hasonló kerámiafajta, amely a kulturális szempontból jelentős Szong-dinasztia (960–1279) idején nagyon népszerű volt. A festmény keletkezését is erre az időszakra teszik. A magas és súlyos falak fennakadásmentes nyitását és zárását a Beckhoff PC-alapú vezérlőrendszere biztosítja, vizuális kapcsolatot teremtve a kulturális múlt és a legmodernebb automatizálás között.

Stabilitás, pontosság és biztonság

A pavilon építése már 2020-ban megkezdődött, a szeladonfalas elrendezés kialakítása azonban a szigorú műszaki követelmények miatt megtorpant, mivel a legnagyobb faltípus 2,1×10,4 m méretű és 22 cm vastagságú, ami négy tonnás súlyt jelent. A gépészet feladata a falak biztonságos alátámasztása mellett ezek rántásmentes moz-

A múzeumi elrendezés a természeti környezettel kapcsolatos asszociációkkal játszik. A behajtható falak szeladon csempéből állnak, amelyek helyi kerámiahagyomány szerint készültek, és zöldes mázuk a jade színére emlékeztet.

gata és eltolása is volt az erre a célra tervezett pályarendszer mentén, különben a nagy tehetetlenségük miatt a falak összetörnének.

„A gépgyártásban elsősorban olyan anyagokkal foglalkozunk, mint amilyen az acél. Korábban soha nem dolgoztam kerámiával” – nyilatkozta Huafeng Jan, a Dafengnél a behajtható szeladon fal fejlesztési főmérnöke. Ráadásul a nagy anyagsűrűségű és ezért hatalmas súlyú szeladon lapok mechanikai pozicionálásánál csak kis hibák megengedettek. Amikor a behajtható paneleket elfordítják, hogy egy síkban egymás mellé kerüljenek, a köztük lévő távolság sehol nem haladhatja meg az egy centimétert. Ennél nagyobb rések túlságosan lerontanák az elrendezés és a „Folyók és hegyek ezer mérföldje” című festmény közötti hasonlóságot, amelyről az installáció a nevét kapta.

A Dafeng által kifejlesztett rendszer egyesíti a mozgásvezérlési, vezérlőlogikai, biztonságfelügyeleti és valós idejű szinkronizálási funkciókat. Különböző beépített rezgésesillapító- és gyorsítási algoritmusokkal, többek között parabolillesztéssel biztosítják a behajtható szeladon panelek

fennakadásmentes haladását a 16 mozgásprofil mentén. A Dafeng szerint az összeállítás biztonsági rendszere elérte a SIL 3 minősítést – ez az Európai Unió legmagasabb szintű biztonsági szabványa. „A világelsőkk közé emelkedtünk a kulturális célú műszaki megvalósítások terén” – jelentette ki Hufeng Jan.

Nagy teljesítőképességű PC-alapú vezérlőrendszer

A vezérlőrendszer magja egy CX2040 típusú, Intel® Core™ i7 processzorral és 4 GB memóriával rendelkező beágyazott PC, amelyen Windows 10 operációs rendszer fut. A TwinCAT 3 automatizálási szoftvert futtató, kiváló számítási teljesítményű, PC-alapú vezérlőplatform az IEC 61131-3 szabvány előírásaival összhangban álló, rugalmas üzemeltetést tesz lehetővé. Huafeng Jan szerint a Structured Text (ST), Function Block Diagram (FBD) és Ladder Diagram (LD) programozási nyelv vegyes használata jelentősen megkönnyítette ügyfélspecifikus algoritmusok és logikák kifejlesztését. A PLCopen specifikáción alapuló

- ▶ TwinCAT 3 Motion Control könyvtár is segítette a mozgatósi funkciók gyors kifejlesztését.

Mindegyik behajtható szeladon panelt három szervotengely mentén vezérlik, ebből kettő eltolást, egy elforgatást végez. Mivel összesen 251 egyedi falelem van, mindegyik vezérlőnek több mint 100 tengelyt kell szinkronizálnia. Ezeknek a követelményeknek a teljesítéséhez a Dafeng a TwinCAT NC szoftverrel definiálta a megfelelő „slave” pozíciókat egy összetett vezérlőtáblán keresztül, valamint megtervezte a megfelelő interpolált pozíciókat és sebességeket. A C# nyelven kifejlesztett és TwinCAT ADS protokollt alkalmazó, magas szintű felügyeleti szoftver lehetővé teszi nagyon nagy adattömegek mozgását.

Precíz szervóvezérlés EtherCAT rendszeren keresztül

Az EtherCAT a leggyorsabb ipari Ethernet-technológiává vált, mivel a hagyományos terepi buszrendszerekhez képest kivételesen nagy adatátviteli sebességeket nyújt. Ez nagy előny a szeladonfal-elrendezés esetében, ahogyan az ebből

Az EtherCAT központi szerepet játszik a hajtástechnika vezérlésében. Elosztott órajelek segítségével az elrendezés összes panelje a teljes rendszerre kiterjedően összeszinkronizálható.

adódó nagy pontosság is. Elosztott órák vezérlik az összes szervotengelyt a hálózat valamennyi csomópontjának szinkronizálásához, a jitter a teljes rendszerre nézve jóval 1 μ s alatt van. Mindegyik szeladonfal vezérléséhez három szervóhajtás szükséges, amelyek hálózati kábelben keresztül egy CU1128 típusú 8-portos EtherCAT-elosztó egy-egy portjához csatlakoznak. A rendszer emellett támogatja modulok üzem közbeni csatlakoztatását, megkönnyítve az egységek behelyezését és kivételét, illetve meghibásodás esetén leállítás nélküli cserét tesz lehetővé.

A fal-elrendezés megbízható és biztonságos működéséről a TwinCAT 3 rendszer EtherCAT Re-

A falak zárásakor a két elmozgató és az egy forgató tengelyt úgy kell vezérelni nagy pontossággal, hogy a rések ne haladják meg az 1 cm-t.

A CX2040 típusú, négymagos Intel® Core™ i7 processzorral ellátott beágyazott PC nagy számítási teljesítménnyel támogatja az elrendezés megannyi szervotengelyének vezérlését.

dundancy (TF6220) szoftvere gondoskodik. Ez az EtherCAT-alapú kábeltartalékolás a teljes rendszer egyetlen nagy, zárt vezérlési hurokba fogja össze, amelyben egy csomópont bármilyen fizikai vagy csatlakozási hibája nem hat ki a hálózat többi eszközének működésére. Ezzel a kialakítással elkerülhető, hogy a tranziens elektromágneses zavarok az egész rendszerre kihassanak és jelentősen mérsékelhető a leállás kockázata.

Tudomány, technika és kultúra egy fedél alatt

A tetszés szerinti szögben nyitható és zárható szeladonpanelek különféle elrendezésekben elegáns látványt nyújtanak. A nemzeti pavilonnak

ez a fénypontja magas szintű biztonsági rendszerével egyúttal védelmet is nyújt a látogatóknak. Huafeng Jan a projekt sikerét elsősorban a technológia és a kultúra mélyreható összeolvadásában látja: „A külvilág a színpadtechnikát általában a gyártóipar részének tekinti. Egyre nyilvánvalóbbá válik azonban, hogy a digitális technológiák és a kulturális innovációk erősítik a hagyományos gyártóipart! A nemzeti pavilon építésében való részvételünk kétségkívül figyelemreméltó csúcspont lesz vállalatunk történetében.”

www.chinadafeng.com
www.beckhoff.com/twincat

Mindenek feletti színházi élmény:

PC-alapú vezérlés a szórakoztatóipar számára

PC- és EtherCAT-alapú vezérléstechnika a szórakoztatóipar számára:

- Integrált és széles határok között skálázható automatizálási rendszer
- vezérléstechnika bármely szórakoztatóipari terület számára: színpad-, színház- és koncerttechnika, filmstúdiók, élményparkok, 4D/5D mozik, speciális effektusok, épületautomatizálás
- sokrétű hang- és képtechnikai multimédiás illesztőfelületek
- DMX, Art-Net™, sACN, PosiStageNet protokoll, SMPTE időbélyeg és hang integrálása
- professzionális műsorelemek megvalósítása bevált vezérléstechnikával

Olvassa be a QR-kódot és élvezze előben a szórakoztatóiparban alkalmazott PC-alapú vezérlés lehetőségeit!

New Automation Technology

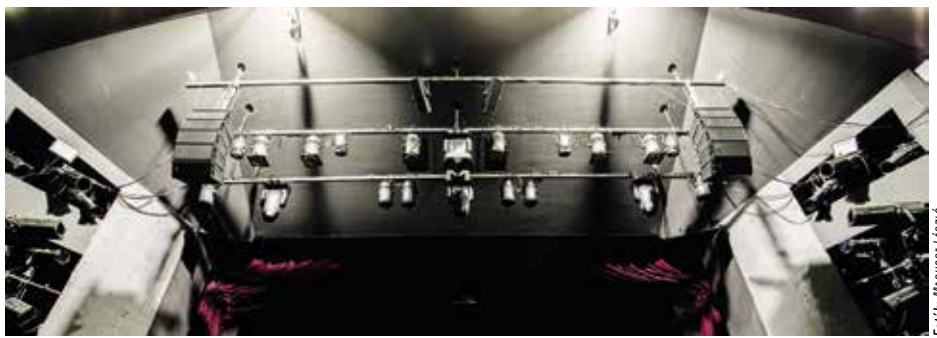
BECKHOFF

Új RCF és TT+ Audio hangrendszerek: egri Gárdonyi Géza Színház és veszprémi Gyárkert

Pauli Jánossal, az egri színház hangtárvezetőjével számos közös pontra leltünk az egyeztetések és az installáció közben. Több szempontból is személyes a kötődésem Egerhez, ezen belül az itteni színházhoz, mivel első meghatározó színházi élményem e falakhoz kötődik.

A Dynacord MXE5 processzor munka közben

A Gárdonyi Géza Színház újdonsült fő PA rendszere

Kezdjük az első lépésekkel a mostani témával kapcsolatban. Mivel a ház hangtechnikai felszerelésében az utolsó felújítás óta eltelt több mint tíz év alatt több olyan probléma keletkezett, amelyek felújítási költségei szinte vetekedtek értékükkel – ami mellett nem tették volna korszerűbbé a technológiai szintet sem –, a megbízásunkban újabb hangtechnikai eszközök szállítását és a meglévő technika használható eszközeinek felhasználását kaptuk feladatként.

A rendelkezésünkre bocsátott felsorolásból, amely a házban fellelhető hangtechnikai állományt takarta, több tétel is további használatra került. Nézzük, mik voltak a legkritikusabb problémák a teremben! Az egyik leginkább orvosolandó feladat a mélytartomány igazán visszataszító „fésűszűrőses” megszólalása volt. Ennek következtében például a karzat ülőhelyeinek egynegyedében szinte egyáltalán nem volt 120 Hz alatti tartományban hallható hang a középső székeken, ami az alsó szinten is előfordult több mély frekvenciával, szétszórt helyeken. Emellett az első sorok nagy része közép magas tartományból nem kapott kielégítő hanginformációt. Az erkély alatti terület sem kapott megfelelő hangot kiegészítő hangforrások nélkül. Mi okozta a mélyhang fésűt? A két aktív 18"-os mélysugárzó pozíciója a színpadnyílás két oldalán található, a színpad felett 2 méterrel, egymástól több mint 15 méterre. Ez már önmagában indok a mélyhangok kellemetlen kioltásaira és túlzott összeadódásaira. Azt a megoldást választottuk, ami egy processzor

A Gyárkert Kulturpark impozáns színpada és a frissen felhúzott GTX fűrtök

alkalmazásával az ilyen L-R szub-elrendezést az előnyünkre fordítja. Nyilván, ha ez csupán ennyiből állna, nem lett volna szükség az MXE5 Dynacord szabad architektúrával rendelkező processzorára, mert hasonló megoldást el lehet érni egy normál, soksávós grafikus EQ-val is, de a legjobb megoldást javasoltuk, ezért választottunk szabadon tervezhető készüléket. Így egyrészt sikeresen létrehozhattunk váltakozó mélytartomány-sávokban maximális kioltásokkal rendelkező L-R szub hangforrásokat, aminek az eredménye tökéletes mélyvisszaadás a teljes nézőtéren. Másrészt a front és kiegészítő hangrendszer időbeliségét is processzálni tudtuk a szükséges frekvencia korrekciókkal egyetemben.

A jelenleg üzembe helyezett hangrendszer oldalanként tartalmaz egy aktív 18"-os szubládát, melyek az előző felújításkor kerültek beszerzésre. A fő Array-t leváltotta 2x5 darab RCF HDL6A hangmodul, ezen készülékek belső FIR szűrővel rendelkeznek, melyek üzemé garantáltan javította a kihangosítás minőségét. A fő Array-t kiegészíti két darab centersugárzó, melyek RCF TT515A hangfalak. Utóbbiak rendelkeznek belső szabályozható DSP-vel, melyet az RCF RDNet rendszerfelügyeleti szoftverrel lehet processzálni. Mindkét készülék széles kiegészítő választékkal rendelkezik, így az installálás is egyszerűen tervezhető és kivitelezhető, végül, de nem utolsósorban, összegző és

jelfeldolgozó struktúrájának kihasználásával az MXE5 gond nélkül „kézben tartja” a teljes hang-rendszert.

Eme belsőtéri plasztikázás után végrehajtottuk az első közép-kelet-európai TT+ GTX telepítést, méghozzá az ország második legnagyobb, 6000 fő befogadóképességgel rendelkező állandó nyári fesztivál helyszínén, a veszprémi Gyárkert Kultúr-parkban. A felszerelés tulajdonosa a ZOLAMÉDIA Kft. Ezt a beruházást több évnyi folyamatos RCF rendszer üzemeltetés előzte meg a befektetőnél a kultúra megannyi területén, reprezentatív kis létszámú rendezvényektől kezdve a nagy formátumú fesztiválokig. A döntés, hogy az olasz gyártó csúcskategóriás készülék-együttesére esett a választás, nem volt tehát véletlen. A GTX merőben új irányú fejlesztést képvisel az RCF TT+ rendszerek között, ugyanis aktív, utanként hajtott passzív hangfalak kerültek az új szériába.

Így érték el, hogy a dupla 10"-os mélysugárzóval és az 1 db 4"-s középmagas hangszóróval szerelt, 143 dB max SPL hangnyomásra képes szélessávú Line Array modul csupán 31,5 kg súlyú, tehát egy oldalnyi, a Gyárkertben installált 12 darab GTX10, kábelezéssel, függesztő vasalattal kevesebb mint

450 kg-ot nyom. A modul egy új fejlesztésű RCF szabadszabályú (TRW-4PATH) waveguide-dal van szerelve, amely konstans Q-vel rendelkezik. A tökéletes megszólalás sikeréhez aktív crossoverek és FIR szűrők (4 sáv, melyből 3 sáv 2 kHz feletti tartományban dolgozik, utóbbiak az RNet-en keresztül változtatható karakterekkel rendelkeznek) alacsony frekvencia sávától (280 Hz-20 kHz) dolgoznak a végfok DSP-kben. A rendszer szubsugárzója, név szerint a GTS29, dupla 19"-os mélysugárzókkal szerelt modul, mely infra szub tartományban is falrengetően teljesít, erről a 144 dB max SPL gondoskodik, mára rendelkezésre áll a szimpla 19"-os változat is, és a hangfalcsalád bővítése a gyártó nyilatkozata szerint folyamatos, érkezik majd pontsugárzó, lábmonitorok, a típusok diverzitására az RCF eddigi portfóliója a garancia. A végfokrendszer már kimondottan TT+ fejlesztés, 4x4000W full processzált rendszervégfok, elérhető DANTE network-kártyával szerelt változat is. A „jövőálló” végfok kimenetein 4000 ms a delay, hogy a hang időben szólaljon „majd” meg, AD/DA konvertálása 40-bit, lebegőpontos processzálas 96 kHz-en, RMS limiter, thermal limiter, multiband kompresszor, keresztváltók, FIR szűrők vannak

benne, minden rendelkezésre áll, ami a professzionális munkavégzéshez szükséges. A navigálást és a kezelést megkönnyítendő, érintőképernyőt kapott a frontlapon.

Minden olyan eszköz, ami a komplikált rendszerbeállítási számításokat készen a kezünkbe adja, súlyos órákat ad vissza más munkafolyamatoknak, és ezzel az idővel minőségibb eredményhez juthatunk. A TT+ Audio GTX és az RNet megfelel ennek az igénynek, mivel a vezérlő szoftver tartalmaz egy pontos mérőrendszert, az adatok importálása után több kritikus beállítási paramétert automatizáltan is kezelhetünk.

E két helyszínre adott két eltérő megoldással szeretnénk bemutatni, hogy a Chromasound képes a legkülönbözőbb igényekre a legmegfelelőbb hangrendszerek megtervezésével és telepítésével választ adni. Amennyiben a kedves olvasónak is van olyan helyszíne, eseménye, amelyre hangtechnikai megoldást keres, forduljon hozzánk bizalommal, kérje díjmentes tanácsadásunkat, specialistáink és mérnökeink segítenek a legjobb hangrendszer megtalálásában!

Konez Gábor

www.chromasound.hu

ÚJ!
MAVERICK
SILENS

NÉMÁN A SZÍNPADON

Két **ÚJ** modell, amely folytatja a **díjnyertes**, innovációval kikövezt utat. Ventilátor nélküli, **hihetetlenül halk** üzemelés!

További részletekért
olvasd be a QR kódot!

 chromasound

MAVERICK
Silens X2 Profile

MAVERICK
Silens X1 Profile

Újdonságok a Pelyhe és Társa Kft. kínálatából

A „Mindent a felhasználók kegyéért” verseny késhegyre menő küzdelmében a Claypaky a művészszínházak és hangversenytermek rendkívül kritikus szakembereinek igényeit vette alapul az új Rhapsodya nevű profil spotjával. Nem kevesebb, mint 8 olyan újítást építettek a lámpába, ami a színpadi magasművészet minden igényét kielégíti.

Claypaky Rhapsodya

Színkeverése öt alapszínből áll, amihez számtalan módosítási lehetőség is társul. A színmódosítási lehetőségek segítségével nincs olyan telített vagy pasztell árnyalat, amit ne lehetne elérni a megszokott színzöfólia gyártók kínálatából – azzal az extrém kiegészítő tulajdonsággal, hogy a rendelkezésre álló virtuális színkezelő csatornák segítségével a Lee kód alapján gyárilag definiált színeket lehet akár öregíteni is, mintha a halogén lámpák előtt fáradt volna el a szín. További, színekkel kapcsolatos képessége a színkeverő rendszer által létrehozott színek közötti átúsztatási lehetőségek széles palettája, amivel izlés szerint tudunk váltani, úsztatni a gyári és saját kevert színeink között. Szintén a színezéshez kapcsolódik, de már inkább az effekt kategóriába sorolható a Colorstring-nek nevezett LED Engin kezelés, amely a fényforrás LED-jeit bontja négy független szekcióra, amitől a vetített gobók, és animált effektek eddig nem látott érdekes fényjátékkal jelennek meg a felületeken. A színkeverő rendszerek korlátjainak áttörését segíti a három telített alapszín tartalmazó

társa, amellyel a mély tónusú színek is elérhetővé válnak. Hála az 1200 W-os fényforrásnak, ezek a sötét árnyalatok is értékelhető megvilágítást biztosítanak. Teljesen új fényvágókés-kezelési rendszert is kapott a színházbarát Claypaky. Ez az új megoldás negyvenszer precízebb és 100%-kal pontosabb késelést garantál, mint bármelyik hasonló eljárás. Ezt a precizitást támogatja az új „Absolute Position” Pan-Tilt mozgatósi megoldás, amivel a fej pozicionálása immáron reset-mentessé válik bekapcsoláskor, valamint a pontossága 30 méter távolságról mérve 2-3 milliméterben meghatározható eltérést („tévesztést”) eredményez csupán. Díszítő legyen a talpán, aki ilyen pontosan be tudja állítani a díszletet előadásról előadásra. Fejlesztettek egyet a Frost funkció is. Az átalakított megoldás két „erősségű” mosó filtert kapott, amelyekkel a vetített ábrák elmosása sokkal egyenletesebben valósítható meg, mint a többi gyártó hasonló szolgáltatású eszközén. Megemlíthetném az abszolút ventilátorraj nélküli működést is, amely már nem újdonság, de ennél a lámpánál zaj nincs, viszont fény azért marad, nem is kevés. A némasághoz hozzátartozik a mechanikai mozgatók hangnélkülisége is, ami szintén fontos tudás a visszafojtott lélegzetű előadások alatt.

Claypaky Mini-B Sparky Aqua

Az iparág többi szegmense sem maradt új Claypaky nélkül: bővült az IP66 Shield AQUA vízmentes széria. Jelenleg 16-féle viharálló készülékből áll a kínálat, amiből egy új mozgófejes, a Mini-B Sparky Aqua, és két új effekt, a Tambora Rays és a Tambora Stormy csatlako-

Claypaky Tambora Rays

Claypaky Tambora Stormy

zott a vizesekhez. Mindhárom új jövevény RGBW színkeveréssel és a Claypakyra jellemző több effekt rétegen futtatható osztott világító felületekkel rendelkezik. A Sparky Aqua egy mozgófejes strobként definiálható egység, 4 szín keveréssel és 10 függetlenül vezérelhető gyűrűvel kápráztat. A 120 fokos nyílásszög mellé társul 14000 lm fényáram igazán ütős érték, igaz, hogy ez RGBW kombinációban robban le a Mini-B-nél éppencsak nagyobb fejről. A rendelkezésre álló fényerő 16 bites felbontással adagolható, ami megeáfolja a stroboszkóp kategorizálását a lámpának, igaz aki szeretné, akár ki is kapcsolhatja a karakterisztikák szerinti szabályozást. A színpadi látvány létrehozásában a mindent vivő, vakító, sziluettező LED-falak után újabban nagy szerepet kapnak a mappingolható (mozgó szegmentált vezérlésű) effektek. A Tambora családnevű Pakyzt ezt a trendet szolgálják ki. A függőlegesen és vízszintesen is egymáshoz illeszthető IP66-os elemek – szám szerint 5-féle – tetszés szerinti formációban összekapcsolhatók. A fűzhető Ethernet vezérlés egyszerű konfigurálhatóságot és korlátlan vezérelhetőséget biztosít. Az így futtatható fényeffektek jól

kiegészítik a koncertek és fesztiválok láthatóvá tételét, megkímélve a közönség retináját.

További információ:
www.pelyhe.hu

Ha minden kívánságom így teljesülne...

A cikk megírásának apropóját az Audio-Technica harmadik generációs 5000-es sorozatú, vezeték nélküli rendszerével való találkozásom adta. Nagy örömmel osztom meg veletek első benyomásaimat és az éles bevetés alatt tapasztaltakat. Először hadd áruljam el, hogy hol is vagyunk. A helyszín Budapest 13. kerülete, a Kárpát utca 23. szám alatti Radnóti Miklós Művelődési Központ (RAM). A 13 évvel ezelőtt nyitott, virágszirmokat formázó épületben található többek között étterem, könyvtár, a MagyaRock Hírességek Csarnoka, és nem utolsósorban ez ad otthont a RaM-Art Színháznak is, ahová a fentebb említett vezeték nélküli rendszert telepítették. 2018-ban jöttem az épületbe egy másik kőszínházból, ahol egészen más színvonalú eszközökkel dolgoztunk. Már az első benyomásom is az volt – ami a mai napig kitart –, hogy ilyen eszközökkel könnyű lesz jól csinálni. Akkor egy Yamaha M7CLT volt a frontkeverő, és az

azóta is remek szolgálatot teljesítő L'Acoustics elemekből felépülő PA hangrendszer. Az L'Acoustics Kiva SB18-ből felépülő LR-Center-Sub-ként hajtott rendszer első hallásra igen szimpatikus volt. Mivel színházból érkeztem, a Center jelenlétének külön örültem, véleményem szerint ez teszi igazán különlegessé a színházterem megszólalását.

ATW R5220 vevők rackben

Egy kis időre másfelé sodort a szél, ám néhány év elteltével meglepődve tapasztaltam, hogy a PA-n kívül gyakorlatilag minden lecserélődött, ráadásul a színházterbe újabb hangforrások települtek. Igazán izgalmas volt az első pár előadás, mert a jól ismert és bejáratott színházi darabokat ugyanazon a helyszínen egy számomra akkor ismeretlen keverővel kellett megszólaltatni. A frontkeverő egy Allen & Heath Avantis lett egy GX4816-os és egy DX012-es Box kíséretében.

Talán az első pár alkalom volt az, ami igazán megszerettette velem az új keverőt. Gyorsan kellett dolgozni, mert nem volt újabb próbalehetőség csak azért, mert másik eszköz volt a keverőállásban. Volt idő az előkészületekre, és izgalmas lehetőségeket rejtett a keverő; végre úgy építhettem fel az előadást, ahogyan én szerettem volna. Nem köti meg az ember kezét, hogy adott számú és típusú kijáratokkal gazdálkodhat. Szabadon konfigurálható, hogy miből mennyit szeretnél. A 64 csatornás, 42 buszos keverőn két, egyenként 15,6" kapacitív érintőképernyőn szabadon elérhető bármilyen funkció egymástól függetlenül. Volt is rá példa, hogy ketten ültünk előtte, és míg a kolléga a felvételt keverte, én az élt. A kijelzőkön pár

lépésben minden funkció elérhető, villámgyorsan lehet vele dolgozni, ami rendkívül komfortos a hangbeállításokhoz, illetve meggyorsítja előadás közben is a korrekciót. A 96 kHz-en dolgozó pult jól hallható változást jelentett a már megszokott előadások hangképében. Részletgazdagabb és teljesebb lett a hangkép, így a PA is megmutathatta,

mit tud igazán. Kikerült a rendszerből egy szűk keresztmetszet, és szerencsére azóta nem ez volt az épületben az utolsó fejlesztés. Itt jöhetne is az új vezeték nélküli rendszer, de van még más is. Az Avantissal egy időben telepítésre került a már korábban említett Surround rendszer, mely két darab 8XT-ből és tizenegy darab 5XT-ből épül fel, 6 úton hajtva. Ebből 2-2 db 5XT a nézőtér és az erkély jobb-bal oldalán, 3 db a nézőtérén hátra, valamint 2 db 8XT felülről hozza rád a „parát”. Legalábbis ez volt az első éles bevetésén. Egy színházi előadás során próbáltam ki először, ahol a darab első órájában a megszokott módon szólalt meg a rendszer. A darabban egy rémálom megjelenítése során, mikor az ember saját álmaiban éppen a menekülést kezdené, a színpadról egyszer csak kijött a hang a nézőtérre, és a néző már nem csak szemlélője volt az eseményeknek. A jelenetben feltűnő hatalmas alakok hangjai minden irányból megszólaltak különböző effektek kíséretében, miközben a jelentős teljesítményű rendszer megremegtetta a nézőteret. Majd a felébredés pillanatától újra a szokásos módon folytatódott a darab. Azt gondolom, ha nem is vette észre mindenki, hogy technikailag mi is

történt valójában, minden bizonyosan nagy hatással volt valamennyi nézőre az audiovizuális élmény. Az épület építetője és fenntartója a 13. kerületi önkormányzat. Örülök, hogy a minőség és a jövőbe mutató fejlesztés egyaránt szívügye a kerületnek. Mindez a hangtechnikai fejlesztés nem jöhetett volna létre Kupcsik Bertalan közreműködése nélkül, aki nemcsak megálmodója a rendszernek, de a telepítésénél és a hangzskép kialakításánál is az első perctől fogva szorosan együttműködött az Audmax Kft.-vel, mint a fenntartó önkormányzat rendezvénytechnikai vezetője. Azóta is napi szinten figyelemmel kíséri a RAM meglévő technikai eszközparkját, folyamatosan bővíti és fejleszti azt.

Kézi- és zsebadók kofferben

Zsebadók és headset mikrofonok kofferben

Egészen a kezdetektől az Audio-Technica 3000 sorozatú vezeték nélküli rendszere teljesített szolgálatot, mely mára egyrészt nem tesz eleget a megnövekedett nézői és előadói igényeknek, másrészt a beépült rendszerrel szemben a szűk keresztmet-

szetet jelenti. Azért fontos megjegyezni, hogy mind a 12 csatorna a mai napig működik. A zsebadók műanyag háza nincs összetörve, a kijelzők nincsenek megnyomódva, a csatlakozók nincsenek kiszakadva. Talán 1-2 gomb hiányzik már, de ez a működést nem befolyásolja. Kiállták az idő és a használat próbáját. Szerencsére a fejlesztésekért felelős személy figyelmét nem kerülte el, hogy a vezeték nélküli rendszer fejlesztésével hallható változást lehetne elérni.

Mielőtt megszületett volna a döntés, az Audmax Kft. jóvoltából egy próbafolyamat során valódi körülmények között tesztelhetjük a 3000-es széria analóg és digitális, valamint az 5000-es széria kézi- és zsebadóit. Elsőre hallható volt, hogy nagy a különbség az eddigi rendszerhez képest, az 5000-es széria már akkor kitűnt a többi közül. Az volt a benyomásom, hogy olyan, mintha csak hangosan beszélne valaki mikrofon nélkül.

Úgy tartom, a hangosító feladata, hogy azt adja vissza a néző számára, ahogyan az adott próza szereplő, énekes vagy hangszer valójában megszólal. A teszt alapján azt kívántam, hogy ha kevesebb darabszámban is, de a legjobbra essen a választás. Nagy örömmre és meglepetésemre végül az 5000-es széria 10 csatornája került beépítésre. Igazán imponáns látvány a mostanra teljesen beépített nagy álló rack, benne a régi és új vevőkkel. Szerencsére könnyű volt a meglévő rendszer mellé beilleszteni, mert a vevő 230 MHz-es sávzélességet biztosít. Az adók két sávban fedik le ezt a tartományt: DE1 (470–590 MHz) és EG1 (580–700 MHz).

Talán kevésbé érdekes, de üzemeltetői szemmel mégis fontos, hogy a vevőkhöz nincs szükség antenna jelosztóra. Egyszerűen egymásba fűzhető, így kevesebb eszköz és kevesebb kábelezés teszi átláthatóbbá a zsúfolt racket. Az 5 vevőegység mellé két hordtáska érkezett, egészen egyedi megjelenéssel. Úgy gondolom, erre még maga a gyártó is felfigyelne. Igazán igényes testet

öltött az egyébként csak tárolási funkciót betöltő 8 darab kézi mikrofont, valamint 10 darab zsebadó és headset mikrofonokat rejtő két táska.

A vezeték nélküli hálózat figyelő és vezérlő Wireless Manager szoftver különösen hasznos, mert gyakran előfordul, hogy egy kisebb eseményt egyedül kell megvalósítani. Sok lépcsőzést megspórol, hogy távolról, a keverőállásból is rá lehet nézni a rendszerre.

Mind a kézi-, mind a zsebadó fémházas matt festést kapott, ami igényes megjelenést ad.

Az eszközben található dual-com-pander sokat tesz azért, hogy minden körülmények között minél hasznosabb hang érkezzon a mikrofonból. Valahogy azt érzem, hogy bármennyire is gyakorlatlan fellépő kezébe kerül, „a mikrofon valahogy megoldja”. A keverőállásban ülve sokkal kevesebb munkát ad. Egészen nagy zenekari hangerőnél is végig könnyedén a zene fölött lehet tartani az éneket vagy beszédet. Érdekes módon kevésbé tűnik fel, ha valaki egy mélyebb tónust nem tud akkora hangnyomással énekelni, vagy fejhangon old meg egy magasabb részt.

Jelenleg 10 MW-tal üzemelnek az adók, és magabiztosan érzékelik a hang nemesak a színpadról. 50 MW-tal valószínűleg a szemközti boltban vásárló feledékeny felportozott művész is remekül lehetne hallani. A beüzemelés óta sikerült teljes valójában, egész estés előadáson meghallgatni a mikrofonokat. Ritkán fordul elő, hogy az általam beállított monitor hangja, illetve hangszíne minden fellépő tetszését egyaránt elnyeri. Sőt még ritkább, hogy valaki azt kéri, lehetne-e kevesebb is. Fontosnak tartom, hogy a fellépők minél komfortosabban érezzék magukat a színpadon, mert ez meglátszik az előadáson, miközben mindig nagy a harc, hogy ne legyen túl hangos a színpad, mert az a nézőtéri hangzást kifejezetten negatívan befolyásolja. Egészen bravúrosan adja vissza a hasznos hangtartományt a mikrofon, ezért különösen előnyös,

COLORado Solo Bar

hogy kevesebb hangerő is elég a színpadra. A kevesebb néha több. Kíváncsian várom, hogy milyen meglepetéseket tartogat még a rendszer a közeljövőben.

Rácz Dániel

Audmax Kft.

További információ:

www.audmax.hu

COLORado Solo Bar: a professzionális fénytechnika új dimenziója

Számos sikeres és innovatív LED bar fényvetőjének megjelenését követően a Chauvet Professional folytatja a sort a legfrissebb Solo Bar családdal. A fényvető három különböző méretben került kialakításra, 4, 16 és 24 cellás változatban. RGBwWL fényforrásának köszönhetően, amely a sztenderd RGB-n kívül egy hideg- és egy melegfehér, valamint egy lime LED-et is tartalmaz, a teljes spektrumot képes tökéletesen finomhangoltan megjeleníteni. Emellett magas minőségben produkálja a fokozatmentesen vezérelhető fehér tartomány megjelenítését 2800K és 8000K közötti színhőmérséklet értékekkel.

Egyik kiemelkedő tulajdonsága a négyzetesen kialakított celláin megjelenő, teljesen egyenletes eloszlású, minden színárnyalatot tökéletesen megjelenítő fénye, kiküszöbölve ezzel a négyzetben megjelenő kör hatást. Mindezt 18 bites, ultrafinom dimmeléssel valósítja meg. A +/- green funkciója és a halogén emulációt megvalósító Red Shift funkciója mellett az állítható LED frekvenciája kiemelten kamera-baráttá teszi. Zajmentes működé-

sének köszönhetően alkalmazható a legigényesebb stúdió és színházi körülmények között is.

A tervezők a hardver kialakításánál a legapróbb részletekre is odafigyeltek. A lámpatesten egy csúsztható nyílás található, amely a különféle tartozékok és szűrők, illetve egy káprázásgátló lemez tárolására alkalmas. A fényvető két végére szerelt vezetőtűskék megkönnyítik a végponttól végpontig történő illesztést, így megőrizve a cellatávolságok folytonosságát.

Az IP65 védettséggel ellátott fényvető minden időjárási körülmény között használható, valamint védett a portól, ködtől és párától, ezáltal beltéri és kültéri használatra egyaránt alkalmazható. Vezérlése DMX-en, ArtNet-en vagy sACN-en keresztül történik. A továbbfejlesztett és egyszerűsített rögzítési lehetőségeivel, a gyakorlatilag csendes működéssel és a hibátlan élő vagy kamerás teljesítménnyel a COLORado Solo Bar család új sokoldalúságot hoz a turnékra, fesztiválokra, televíziós és színházi produkciókba.

A DiGiCo bemutatta a kompakt Quantum326 keverőpultot

Négy évvel ezelőtti bemutatása óta a Quantum338 a DiGiCo legnépszerűbb keverőpultja. Sokaknak ez az első számú választása, ám egy fontos igény merült fel a felhasználók körében: ugyanazt az erőt és teljesítményt megkapni egy kisebb pultban, ami sok installban és zsúfolt FOH-ban helyet találhat.

A DiGiCo mérnökei pedig szokás szerint hallgattak a kívánságokra: szeptemberben a londoni PLASA Show-n bemutatták az új Quantum326-os modellt, amely, bár egy képernyővel és egy tuca faderrel kevesebbet kínál, de a motorháztető alatt ugyanaz a kompromisszummentes teljesítmény lapul. 128 bemeneti csatorna 64 busszal, egy 24x24 mátrix, mind teljes processzállással, 32 bites "Ultimate Stadium" ADC és DAC konverzióval, hat MADI-kapcsolattal, két DMI bővítőkártlyahellyel és minden egyéb lehetőséggel el van látva, ami a nagytelvérnél is megtalálható. A Quantum338-hoz hasonlóan a két képernyős modellhez is elérhető a Pulse szoftver update, amely tovább bővíti a teljesítményt: 156 bemeneti csatorna, 72 busz, 48 Mustard processzor és 72 Nodal processzor valamint a Mix Minus lehetősége. Hasonlóképpen elérhető a Quantum326T-verzió, a gyártó színház specifikus szoftvercsomagjával, amely már magában foglalja a Pulse upgrade-et és mindezek mellett 36x36 mátrixot kínál.

További információ: www.chromasound.hu

Quantum326

Populizmus a művészetben

Amikor közel ötven évvel ezelőtt egy dunántúli kereskedelmi iskolában Ábrahám tanár úr arra tanított bennünket, hogyan tette tönkre a művészetet a sematizmus, még nem gondoltam volna, hogy fél évszázad múlva mindenféle kényszer nélkül, önmagam függetlenségének bizonyítására – és egyben írásvágyból – a populizmus jellemvonásáról fogok írni. Már most hangsúlyozom: cikkem nem művészeti, művészetelméleti vagy művészettörténeti írás, nem törekszik azok fogalmi rendszerének pontos használatára, netalán fejlesztésére. A szerző szabad gondolkodónak tartja magát, így ha ez megjelenik írásában, az nem a véletlen műve, hanem a valóságé.

A populizmus

A jelen cikkben használt szónek alapvetően két jelentése van. Mindkettő a latin 'nép, népszerű' szóból származik, azzal a különbséggel, hogy a jelentések különböző etimológiai utat jártak be.

Első jelentése a pop-artban mutatkozott be a 20. század közepén. Fiatal dadaista és szürrealista művészek alkották az első műveket, oly módon, hogy felhasználták a lakás, az utca hétköznapi tárgyait (plakátok, képregények, hirdetések). „Ez a művészet mind a tartalmát, mind kifejezés-módját tekintve érthető az emberek számára.”¹ Ma is kedvelik az emberek, hiszen könnyen befogadható műveket tár a nagyközönség elé, annak tudatában, hogy lám-lám, a művészet nem valami esoda.

A mű leírása

A populista színház² szereti az egyszerű történeteket – mondhatjuk úgy is, hogy a populáris sztorikat jobban kedveli, mint a gubancos, választásra készített forgatókönyveket. A nézőbarát színház preferálja az olyan történeteket, amelyekben a főhős megjavul, és jutalmul megkapja a helyi kormánypárt vezetőjének lányát. Az egyszerű történetekhez nem illenek rafinált, bonyolult szerepek és színészi játék. Helyette inkább szerény, visszafogott színészi játék legyen a meghatározó. A színészeknek erős és bársnyos hangjuk legyen, ezzel is utalva a hagyományokra és a főurakról alkotott nézői elképzelésekre, vágyálmokra. Alapkövetelmény férfiaknál az ércesség, nőknél az enyhe negédség!

Az alkotás háttérben gyönyörű táj legyen. Ha nem is mindig, de jól felismerhető legyen, hol is játszódik a mű. Zöld mezőben, havas csúcsokra látva a magyar tévésorozatok színvilága az osztrák tévésorozatok főcímére kezd hasonlítani. Több szempontból is hasznos lehet, ha ismeretlen vagy kevésbé ismert színészt választunk. A megszokott hanghoz és arcképhez szerepek, vélemények kapcsolódhatnak, amelyek eltéríthetik a nézőt a tárgyalt színház missziójától. A történetnek és a színészi játéknak el kell juttatnia a nézőt egy olyan, giccsig menő érzelmességhez, amely kontroll nélkül megsirat ifjút és öregot egyaránt.

A műfaj leírása

A populizmus leggazdagabb eszköztárával a média produkálja.³ Nem véletlenül, mivel a populáris zene a legnagyobb piaci szegmenst, és így a legtöbb pénzt biztosítja. A populáris zene internetes tartalomként naponta és kéretlenül letámadja érzeinket. Gondoljunk a bevásárlóközpontokra, a mellékhelyiségekre, liftekre, taxikra és így tovább.⁴ Az utolsók között lehetjük fel a költészetet. Jobban mondva, a könyv vagy füzet formában megjelenő költészetet és prózát. Olvasottságuk⁵ egyre kisebb, ma már csak néhányan haladják meg a legendás *Nyugat* 600 fős előfizetői listáját. Az írók és költők megpróbálják felvenni a versenyt a közönséggel: felolvasóesteket tartanak, honlapot működtetnek, szponzorok után ácsingóznak, törődnek a könyv szépségével, olesó változatot is adnak ki, könyvfesztiválokra és könyvheteket rendeznek, és így tovább. Az irodalom azonban csak alig-alig képes olyan eszközöket használni, amelyek populistának mondhatók, és amelyek ebből következően pénzt teremtenének.

A populizmus és a művészet között keskeny az út. Csak kevés művésznek sikerül a művészetet és a populizmus eszközeit összehangolni. „A pop-art alapmagatartása hangos, sokszor brutális tiltakozás a modern társadalom elidegenedettsége, a közhelyek uralma, az eleséptel művészi formák ellen.”⁶ Egyik ilyen bevallott harcoss Kovács Ákos zenész, énekes, költő, felolvasó, aki szinte minden műfajban megpróbálkozik a popularitás és a művészet házasításával.

A média legnagyobb népszerűségét a televíziók és rádiók jelentik. Közülük a legtöbbet nézettek és hallgatottak a szappanoperák, amelyek alig hihető nagyságú sikert arattak és aratnak a nézők legszelebb rétegeiben egyaránt.⁷

A kiállítótermek formai és tartalmi átalakulása

A populizmus kedveli az utcai művészeteket. Legerősebb spontán megjelenési formája az úgynevezett falfrka, amellyel kapcsolatban a hivatalok mérceével bír: egyrészt támogatja mint mű-

vészeti momentumot, másrészt tiltja mint épület-rongálást.⁸

Az utcai művészet legjelentősebb és legtartósabb megjelenési formája a szobrászat, annak is a legkönnyebben megismerhető és értelmezhető alfaja, a realista szobrok. Az emberek szeretik az embernagyságú és ember alkatú szobrokat, különösen akkor, ha lehetőséget kap a néző, hogy fizikai kapcsolatba kerüljön a műalkotással.⁹

Az utcai művészetektől eltérően a kiállítások, múzeumok csak alig dőlnek be a populizmus szellemének.

Magatartás, magaviselet, testbeszéd

Általában a média nem szokott foglalkozni a művészek külső megjelenésével és akcióival, ám a populizmus olyan direkt módon fejezi ki magát, hogy nem mehetünk el anélkül, hogy néhány mondattal ne rajzolnánk meg a popularitás lényegét. A rendszerváltás idején, 1990 környékén egy híres plakáton röhögött a fél ország: Brezsnyev és Honecker¹⁰ csóolták egymást szájról-szájra. Határozottan ölelték egymást, és látható, hogy a vállon- és hátonveregetés (úgynevezett lapogatás) sem maradt el.

A felső politikai rétegekben lényeges, hogy a vezetők a néphez közeli módon öltözködjének. Még az is belefér, hogy hasonlóan rosszul legyen szabva a zakó: hátul felemelkedő farkokkal, elől feszülő pocakkal. Ez a figura szinte minden városban és nagyközönségben megtalálható, azzal a különbséggel, hogy köt-e nyakkendő, vagy sem. Gyakran kell igazítani (felhúzni) a nadrágszíjat, mivel a pocak legyűri az övet a derékról.

A populizmus jellegzetes öltözködési és viselkedési rétege az újjgazdagok rétege.¹¹ A lényeg az, hogy a gazdagság szinte minden eszközben látható legyen: ékszerek, órák, mobilok, smink, fodrászat. A szerénység és visszafogottság nem tartozik a népszerű érények közé. Nem tudni, miért, de csak 10-15 éve terjedt el az a szokás, hogy kormánypárti középvezetők (főosztályvezetőtől helyettes államtitkárokig) a közösségi médiában büszkélkedve megköszönik a kitüntetést, akár a magasabb munkakörbe való kinevezést is.

Sokkal többen szeretnék hordani, de pénzügyi okokból nem tudják megvásárolni az úgynevezett magyar nemzeti stílusú ruhákat (mentéket, atillákat stb.) Ünnepi alkalmakkor kiürülnek a kölesönzök raktárai, amelyen csak a színházi jóbarátok közreműködése segíthet.¹²

A vezetők csak ritkán sétálnak. Látszik, hogy si-etnek. Aggódó arccal fordulnak a média felé, azzal is kifejezve, hogy lám-lám, mennyi munkánk van az ország igazgatásában.

Ma még csak néhány helyen terjedt el, hogy egy párt tagjai saját házukra zászlót tűznek ki,¹³ ezzel jelezve, hogy ők képviselik a zászló jelentését és üzenetét. Arra jó, hogy ebben a szegmensben nagyjából meg tudjuk becsülni a választás várható eredményét.

A vezetők és úgazdagék közlekedése egyre nyilvánosabb és egyre kirívóbb lett. Helikopterek, repülőgépek, luxusautók szállítanak kiváltságosokat az Adriára, focimeccsekre, síelésre, akiknek csuklóján 12 millió forintos óra mutatja viselője pontos pozícióját.¹⁴

Sematizmus és populizmus

A „művészi” ábrázolásnak leegyszerűsített, vázlatosan elnagyolt, illetve kész, elkoptatott formákat, mintákat használó, sematikus volta. A sematizmus elsősorban a szocializmus első évtizedében uralkodott, ám ritkábban néhány műben is megmutatta magát. Kedvenc műfaja az irodalom volt. A magyar irodalom színe-java áldozott a sematizmus oltárán,¹⁵ de a film és a képzőművészet művészei is erősen buzdólgokdtek, hogy megfeleljenek a felettesek elvárásainak.¹⁶

„A populizmus többjelentésű fogalom, napjainkban általános értelemben véve az a politikai tendencia vagy stratégia, amely célja a dolgozó osztály (a tömeg) megnyerése. A kevésbé fejlett országokban inkább ideológia, míg a fejlettebb országokban nem annyira ideológia, inkább politikai stílus, magatartásmód, amely egyaránt felbukkanhat a jobb- és baloldalon, és középen is.”¹⁷

Populizmus a színházban

Közel négy évtizedet töltöttem a magyar színházi világban, így elegendő tapasztalatom van ahhoz, hogy írjak a sematizmus és a populizmus színházi megjelenéséről. Könnyű volt a dolgom, hisz olyan művészekkel dolgozhattam együtt, mint Ascher, Ács, Babarezy, Gazdag, Jordán, Sztarenki, Lukáts, Rajhona és így tovább.¹⁸ Ennek ellenére az elmúlt években mintha nőtt volna a populista művek, jobban mondva a populista színjátszás aránya. Egyik „szép” példája az az amerikai követelményrendszer,¹⁹ amely szerint: ne legyen vallási motívum a műben, legyen a darabban felvonulás, az egyik főszereplő legyen afroamerikai, a szerelmesek

vegyes bőrszínűek legyenek, egy vagy több, fontos szereplő „zöld” legyen, és talán a legfontosabb: a műnek ne legyenek politikai megnyilvánulásai.

Szerencsém volt tehát, hogy olyan színházakban és filmstúdiókban dolgozhattam, amelyek nem éltek a sematizmus és a populizmus eszközeivel. Mindehhez olyan áldozatkész művészekre és szakemberekre van szükség, akik számára a művészeti koncepciók megvalósítása többet ér, mint a saját jövedelmük nagysága.

Mind a televíziók (szappanoperák), mind a színjátszás egy bizonyos stílusirányzatának vezető személyiségei felismerték, hogy a kiadásokkal és a bevételekkel való gazdálkodás elvezeti az előadóművészetet is azokhoz a dollármilliárdokhoz, amelyek biztosítani képesek a populizmus további pénzügyei alapjait.

Néhány példa a populizmus gazdaságából

Nyilvánvaló, hogy minden olyan gazdálkodási mód, amelyben sablon, minta alapján állítjuk elő a terméket, illetve a szolgáltatást, lehetővé teszi a költségek és a bevételek optimalizálását. Következik ez a sorozatgyártás adta lehetőségekből, amit alátámaszt a híres amerikai pszichológus elmélete, amely szerint a be nem fejezett történetek iránt jóval nagyobb az érdeklődés, mint a befejezettek után.²⁰

A sztárkultusz kialakulása szintén a populizmusnak köszönhető. Magyarországon Horváth Sándor közgazdász tanár foglalkozott behatóan e témával, bebizonyítva, hogy a sztárság kialakulása gazdaságossági szempontból szükségszerű.²¹

A kulturális sorozatok terjedése szinte minden kulturális piacon megfigyelhető. A könyvsorozatok megjelenhetnek önállóan, de más kulturális ágazat részeként is. A kultúrközgazdászok sokáig úgy vélték, hogy a televíziós sorozatok elterjedése után megszűnnek a tematikus regényfüzetek,²² ám nem így történt.

Az interneten megjelenő populista eszközök az elmúlt évtizedben elképzelhetetlen sikert értek el a felhasználók és fogyasztók között. A különféle megjelenési lehetőségekkel rendelkező közösségi hálók egyre hatékonyabban biztosítják a növekvő szabadidő felhasználását.

Önálló eszköznek tűnnek (ám csak tűnnek) a mobilok által nyújtott alkalmazások, amelyek ma már szinte minden platformon képesek a szinkronitást biztosítani.

Befejezésül néhány mondattal köszönti Önöket a Mesterséges Intelligencia:

ChatGPT: „A populizmus olyan politikai irányzat vagy retorika, amely az egyszerű megoldásokat és az »átlagemberek« érdekeit hangsúlyozza, gyakran az elittel vagy a hatalommal szemben.

A populizmus gyakran kiemeli a népszerűséget és az érzelmi hatást, és gyakran egyszerűsített, fekete-fehér világnézetet képvisel. A populista vezetők gyakran igyekeznek a tömegek támogatását megszerezni azzal, hogy a közérzetet és a közvéleményt manipulálják.”²³

dr. Venczel Sándor

színházi közgazda

1 Pop-art, lásd: Wikipédia

2 Színház alatt értünk minden előadóművészeti intézményt.

3 Médian értjük a televíziók, rádiók és internetes eszközök tartalom-szolgáltatását.

4 Hetente megérkezik mobilomra internetes felhasználásom ideje.

Már régóta napi 3 óra felett vagyok.

5 Egyik kedvenc irodalmi periodikám, az Apokrif bevallottan 500 példányban jelenik meg.

6 <https://hu.wikipedia.org/wiki/Pop-art>

7 Szinte hihetetlen, de a szerző maga is évek óta nézi A hegyi doktor című sorozatot.

8 2024. április 14-én a magyar jog szerint bűncselekmény a falfirka.

9 Az ölbeülés, a kézfogás, a vállvergetés a leggyakoribb ilyen kapcsolattartás.

10 Akik nem tudnák, kit takar a két név: Leonyid Brezsnyev a szovjet pártelnök, Erich Honecker az NDK pártelnöke volt.

11 Az Operaházban a kilenvenes évek elején még dívott a sötét öltönyhöz a fehér zokni.

12 Érdekes fellapozni és összehasonlítani a múlt század első felének képes újságjait a mai nemzeti stílus jegyeivel.

13 2008 tavaszán meglepődve vettem észre Kaliforniában, hogy zászlórengeteg hirdette és bizonygatta, hogy a ház tulajdonosa vagy bérelője melyik párthoz tartozik.

14 Külön gondolkodást kívánna a sport és a populáció társadalmi, politikai és pénzügyi összefüggése.

15 Számomra Eörsi István pályafutása a legszebb példa témánkoz.

16 Szinte minden jelentősebb művész bejárta Aczél Györgyhöz, aki akkor a művészet közvetlen irányítója volt. Keszler Pál az Operaház igazgatója mesélte, hogy Aczél kedélyesen így hívta magához: Hogy van grófom? Meglátogat mostanában?

17 A Magyar Nyelv Értelmező Szótára

18 Kaposváron a premier előtti hétfőn volt az úgynevezett megnézés, amelyen a kollégák őszintén, elfogulatlanul mondtak véleményt.

19 Szabó István Oscar-díjas filmrendező mesélte mindezt az Objektív Filmstúdióban.

20 A jelenséget először Bluma Zeigarnik litván pszichológus írta le, annak nyomán, hogy tanára, a gestaltpszichológiával foglalkozó Kurt Lewin észrevette, hogy egy pincér jobban visszaemlékezett azokra a számlákra, amiket még nem fizettek ki.

21 Lásd: Értékek és választások a közgazdaság gondolkodásában. Műhely, 1999. 1. szám

22 Romantikus történelmi, Delfin, regényes-történelmi, Manó Könyvek, Sárga regények és így tovább.

23 2024. április 15.

Színházépítészet és scenika a miskolci színházmúzeumban

Bár a miskolci színházmúzeum annak idején az elhunyt miskolci teátristák emlékhelyeként jött létre, az intézmény a színházi múlt széleskörű bemutatására vállalkozik. Ezt a törekvést szolgálják a közművelődési programok mellett a kamarakiállítások is.

Az első játékszintől a színházi negyedig

A miskolci színházmúzeum 200 éves jubileumára készült el tavaly ősszel „...a kezdet megvolt” című kiállítás, amely a város két színházának érdekesekkel teli építéstörténetét foglalja össze korabeli dokumentumok, tervrajzok, illusztrációk, fotók segítségével. Mindkét épület különleges helyet tölt be, hiszen az 1823-as teátrum a Magyar Királyság első magyar nyelvű kőszínháza (melynek falmaradványait, lépcsőházát őrzi a színházmúzeum), az 1857-es intézmény pedig ma Magyarország legrégebbi működő színházépülete.

Az első kisterem a teátrumok felépítését foglalja össze, itt kapott helyet többek között a színházi tűztorony mutató óraszerkezete. A budapesti Nemzeti Színház művészeitől kapott jubileumi ezüst serlegei is tanúsítják a 19. század sokoldalú díszletfestő-színésze, Telepi György jelentőségét, aki fellépett az első kisszínházban, a második átadásánál pedig többek között színpadi festőként működött közre. A bemutatott dokumentumok egyik legérdekesebbje a színház napi működését tükröző házirend.

A második terem a Cassano József tervezte 1857-es épület felújításain vezet végig: láthatók többek között Vágó László 1925-ös modernizálásának tervrajzai. Az 1956-os, illetve 1992–1996-os átépítések monumentalitását pedig a tervek mellett gazdag fotósorozat is bizonyítja: a rekonstrukciók során épületeket bontottak, emeltek, s a működési rend is gyökeresen átalakult a különböző egységek más helyre kerülésével. Az érdekességek között kapott helyet Agárdi Gábor színművész tervrajza, amely a modern sűgőlyuk megvalósítását célozta az ötvenes évek elején.

A nagy érdeklődésre és sikerre való tekintettel az időszakosnak hirdetett tárlat az állandó kiállítás része lett, a látogatók ennek megtekintése után kapnak képet a művészeti törekvekről, két évszázad fellépő művészeiről.

Egy képzőművész Thália szolgálatában

A múzeum pincéjében kialakított kiállítótér, a Veres Attila terem névadójára emlékeznek 2024 őszén: születésének 90. évfordulóján a színházi

Felújítási tervek a „...a kezdet megvolt” c. tárlaton

„...a kezdet megvolt” c. tárlat részletei az Egressy-teremben

festőtár vezetőjének, a város elismert képzőművészének munkásságát idézik meg.

Veres Attila az Iparművészeti Főiskola elvégzése után a Szegedi Nemzeti Színház díszletfestője lett, ahol a szabadtéri játékok újraindításánál is aktívan közreműködött. Erre az időszakra emlékeztetnek grafikus plakátjai. 1959-ben Szegedről szerződött Miskolcra, s élete végéig hű maradt a teátrumhoz, munkásságát Déryné-díjjal ismerték el. Fél évszázadon keresztül mindegyik színházi előadás magán viselte a keze nyomát, a látványtervek az ő irányításával és kétkezi munkájával valósulhattak meg. 1975 és 1983 között színházi fotózással is foglalkozott: a Novi Sad-i seregszem-

lén aranyplakettel jutalmazták Major Tamás *Lear király*áról készített fotósorozatát, mely a tárlaton is helyet kapott. Díszlettervei közül *A víg özvegy* c. operetthez készített látványterve tekinthető meg, melynek különlegességét az adja, hogy szabadterre, a miskolcetalpolcai nyári színház részére készült.

A tárlat megmutatja az alkotói sokszínűséget: legkedvesebb festményei bemutatásával a festőművészt, plakátterveivel a grafikusot, fényképeivel a fotográfust, díszletterveivel a scenikust idézi meg. A színház szakszervezeti bizottságának elnökeként, a színházi szakszervezet országos elnökségi tagjaként aktívan próbált segíteni nehéz helyzetben lévő pályatársain. Gyarmathy Ferenc színművész kezdeményezését támogatva részt vett a miskolci színházmúzeum alapításában, s a kezdetektől fogva vezette, szervezte az intézményben a színház nyugdíjasainak baráti körű programjait. Ez az aktív közéleti tevékenység is hozzájárult népszerűségéhez, halála után pedig emlékének megőrzését tekintik fontos feladatnak tisztelői.

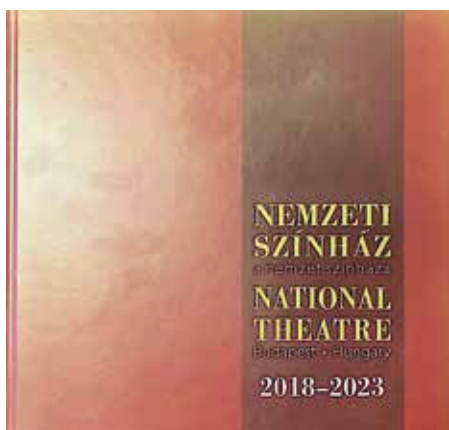
Mikita Gábor

Veres Attila emlékkiállításának megnyitója

Nemzeti Színház – a nemzet színháza

2018–2023 évadkönyv

Rendkívül impozáns, kétnyelvű (magyar-angol) albumban foglalta össze a Nemzeti Színház az utóbbi öt évadjának eseményeit. A 2018 és 2023 közötti korszak, amely Vidnyánszky Attila második ötéves igazgatói ciklusát jelentette, súlyos válságokat hordozott a világban, Európában, Magyarországon és a színházi életben egyaránt. A Covid egy teljes évadban zárva tartotta a színházak kapuját, majd az energiaár-emelkedés, a szomszédunkban több mint két éve zajló háború és annak nyomán a gazdasági világválság olyan kihívások elé állította a színházi szférát, amilyenekkel évtizedek óta nem találkozott – különösen nem ilyen rövid időszak alatt egyszerre.

Ennek ellenére az átgondolt szerkesztői munkát tükröző és nem utolsósorban gyönyörűen megformált album nem kudarcokról szól, hanem egy erős, sokoldalú és a színjátszáson túl sokféle feladatra kész társulat komplex munkájáról. Előadásokról és színházi találkozókról, ifjúsági programokról és vendégjátékokról, szakmai kapcsolatokról, a nézők megszólításáról – a kortárs színházi világ teljességéről.

A kötet elsődleges szándékának megfelelően a Nemzeti Színház öt évadjának összefoglalását kínálja, rengeteg fotóval – a remek előadásfelvételek Eöri Szabó Zsolt munkái –, évadonkénti bontásban. De előbb a társulat tagjait mutatja be, a színészeket – a színház „areait” – és a háttérben dolgozókat egyaránt. Kitér az öt évben elnyert díjakra és kitüntésekre, a vendégművészekre, a Nemzet Színésze címet kapott tagokra. Majd az egyes évadokban bemutatott előadásokat tekinti át, rövid leírásokkal és az alkotók felsorolásával, illetve a vendégelőadások adataival. De kitér a Nemzetiben fellépő színésznövendékekre, a szín-

háznak a hazai színészképzésben betöltött szerepére is.

Külön fejezetet kapott „A megértés kultúrája” cím alatt a Nemzetinek a világ színházi kultúrájában való folyamatos részvétele, a 2014-ben megalapított Madách Nemzetközi Színházi Találkozók (MITEM) sora, és a Nemzeti Színház rendezésében 2023-ban megvalósult X. Színházi Olimpia, amely Európa egyik legfontosabb kulturális és színházi eseménye volt, 58 országból 400 meghívott társulattal, 750 előadással, több mint 100 helyszínen. Ez volt az első olyan Színházi Olimpia, amely az egész országot bevonta, és amelyben az olimpiák történetében először a báb- és tánművészet is szerepet kapott. Az egyes fesztiválok mellett a szakmai programok, könyvbemutatók, kiállítások, beszélgetések, workshopok is fontos részei voltak, ezeket is részletesen felsorolja az album.

Az utolsó fejezet a színház kulturális és társadalmi feladatait összegzi, nagy hangsúlyt helyezve a jövő színházlátogatóit kinevelő programjaira, az iskolákban rendezett színháztörténeti vetélkedőktől a drámapedagógiai foglalkozásokon keresztül a Lázár Ervin Programig, amelynek keretében kisebb településeken élő gyerekek juthattak el a Nemzeti egy-egy előadására: 2018 és 2023 között mintegy 75 ezer diák. A fejezet vége a befogadott kulturális eseményeket és együttműködéseket, valamint a Nemzeti gondozásában megjelent könyveket tekinti át, végül a havonta kiadott, ingyenes Nemzeti Magazin évadonkénti szerzőit is megemlíti.

Miért fontos, hogy egy ilyen album megjelenjen, milyen pluszt adhat a közönségnek a színházi élmény mellé? Végiglapozva a több mint 300 oldalt, a fotók révén az olvasók újra átélhetik egy-egy emlékezetes előadás pillanatait – a szerkesztőket dicséri, hogy hosszabb tanulmányok helyett inkább rövid bevezető szövegekkel és a képek hatásával éltek, az album háromnegyede valójában egy csodálatos fotóösszé a kortárs színházról, a fejezeteket elválasztó, egészoldalas felvételek pedig önmagukban is rendkívüli atmoszférával vezetnek be az egyes évadokat és témákat. A színháztörténeszek számára jól összefogott, hasznos tezaurusz a Nemzeti egy jelentős korszakáról. A színház számára pedig méltó önarckép, amelyet büszkén adhat a következő nemzedék kezébe.

G. E.

TÜCHLER®

Ahol a nagy dolgok születnek...
...mi ott vagyunk.

**NÁLUNK
A TÖKÉLETES
RÖGZÍTÉS
GARANTÁLT!**

Ragasztóink termékpalettája kifejezetten a színpadi igényekhez lett kialakítva. Ha jelölőragasztót keres, vagy akár fixáláshoz, táncpadlóhoz van szüksége megbízható megoldásra, nálunk mindent megtalál!

Széles és keskeny változatok, nagyon erős és gyengébb változatok, egyoldalas és kétoldalas ragasztók egyaránt elérhetőek. Sőt, ha maradék nélkül eltávolítható ragasztóra van szüksége arra is van javaslatunk!

Böngésszen választékunkban, és ha további információra van szüksége, keresse kollégáinkat, akik magyar nyelvű ügyféltámogatással állnak rendelkezésére.

■ info@tuechler.at
■ +43 1 40010
■ 1220 Bécs/Ausztria,
■ Rennbahnweg 78

SAKÉRTELEM 1968 ÓTA...

László Ferenc: Operettország

A 19. század közepén megszületett operett története azóta is szakadatlan sikersztori, amelyhez kitűnő zeneszerzők, primadonnák, táncoskomikusok, szövegírók, színházigazgatók és impresszáriók hosszú sora kapcsolódik. És noha azóta már több korszerűbb zenés színpadi műfaj is helyet kért magának, az operett örök életűnek bizonyult: kiderült, hogy a csacska kis történetek, a könnyen befogadható dallamok és az önfeledt kacagás mögött a 21. század kérdéseire is reagálni képes, eleven művészet rejlik.

László Ferenc kritikus, történész, színház- és zeneimádónak a Jaffa Kiadó gondozásában 2023-ban megjelent kötete az operettjátszás bécsi-budapesti vonulata legendás alakjainak pályáját mutatja be, Johann Strausstól Rátanyi Róbertig. Nem műfaj történetet kap kézbe az olvasó, de az egyes életrajzok mentén feltárul a Monarchia társadalmi és művészeti élete, a kiegyezés utáni Magyarország hangulata, ahogyan az ötvenes évek munkásoperettjeinek bizarr vonulata, vagy éppen a hetvenes évek budapesti színházi élete is. Kiderül, kiről kapta a nevét a Girardi kalap, hogyan született meg negyven szövegíró munkájából Strauss egyik – mára már elfeledett – sikerdarabja, mivel nyugtázta le a 17 éves Blaha Lujza a bécsi impresszáriót, ki kapott ezüst serleget „a magyar operett bajnoka” felirattal, és mit viselt Pálmay Ilka, amikor egy döbbs kritikus így írta le jelmezét: „tetőtől talpig meztláb”.

A szerző előző századfordulót idéző kifejezésekben tobzódó, könnyed, szinte csevegő stílusa és mély műfajismerete olyan világba viszi az olvasót, melyben az operettszínpad csillogása, profizmusa és dévaj vonzása mindennél erősebbnek bizonyul. Lebilincselő otthonossággal ábrázolja nem csupán a színpadon álló sztárokat – mint Alexander Girardi, Blaha Lujza, Pálmay Ilka, Rátkai Márton, az örökifjú Honthy Hanna, vagy az álarszerű mosolyát éjjel-nappal viselő Rátanyi Róbert –, de a zeneszerzőket is reflektorfénybe állítja. Így válik a műfaj hősévé a bécsi operett „apja”, Franz von Suppé, a „kis Offenbachnak” becézett, de ma már alig ismert Konti József, és az operettisták hazai nagyjainak egész sora: Lehár Ferenc, Huszka Jenő, Kálmán Imre, az amerikai siker kapujában hirtelen elhunyt Jacobi Viktor, vagy a esodakamaszból slágergyárossá lett Fényes Szaboles, aki az operettek mellett számos magyar film emlékezetes zenéjét szerezte, de Zorán és Zalatnay Sarolta is neki köszönheti az első sikereit. Egyetlen személy „lóg ki” a sorból: az Operettszínházat 1949 és 1956 között igazgató Gáspár Margit, akinek szintén egy fejeze-

tet szentelt László Ferenc, ezzel is bizonyítva elkötelezettségét az operett iránt. Gáspár Margit hithű kommunista újságírónót a párt helyezte a színházi vonalra, és ebből a pozícióból tudta megcsinálni a „balkanyart”: a rendszeridegen operettből szocialista zenés színházat hozott létre, de ez volt az ára annak, hogy a műfaj fennmaradjon a legkeményebb pártirányítású években is. Az operett „kommunista védangyala” tehát átmentette egy következő korszakba a polgári zenés, táncos színpadi hagyományokat, még akkor is, ha azon a színpadon időről időre szovjet elvtársak librettóját kellett követni.

Az élvezetes pályaképek, sztorik, korabeli kritikából válogatott részletek mellett a szerző zenei jártassága is felesillan, ahogyan a számára különösen kedves operetteket is megemlíti – akár ismerjük őket, akár azóta a feledésbe merültek. Mert a biztos befutók mellett még óriási tartaléka van a műfajnak, amit érdemes időről időre átnézni, egy-egy darab bizony váratlanul újra aktuális lehet, ha értő kezekbe kerül. László Ferenc kötete ekképpen magát az operett-irodalmat is új megvilágításba helyezi. Sőt, az egyes fejezetek szerkezete maga is az operett műfaji sajátosságaira rímelt: a figyelemfelkeltő cím után egy „nyitány” következik, amelyben a szerző néhány mondattal összefoglal-

ja a tárgyalt alkotó jelentőségét, a fejezet végén pedig egyfajta „finálé” gyanánt zeneajánlást kínál az életműből, amitől az olvasó úgy érzi, szinte közös zenehallgatásra invitálják – és ezzel a zenés műfaj szinte meg is szólal.

Götz Eszter

Honthy Hanna és Rátanyi Róbert, 1962

Foto: FORÉNY / BAIER SZÍNHÁZ

4 Dear Reader! (ESZTER GÖTZ)

SEASON OPENING

5 National Theatre Season Opening

This year Szeged hosted the opening of the National Theatre Season Opening, which took place on 30 August at the Szeged National Theatre.

6 Safe Operation of Performing Arts Venues

The National Centre for Circus Arts, the Budapest Circus Arts and Contemporary Dance College, the Hungarian Theatre Society, the Hungarian Theatre Technical Association and the OISTAT Hungarian Centre have collaborated to create a 30-hour training course aimed at providing performing arts professionals with a thorough understanding of the technical, technical and legal aspects of stage and theatre safety.

CONGRATULATIONS

7 Várkonyi Zoltán Award 2024: Ákos Illyés

NEW VENUES

10 Architectural Reflections on the Realisation of the Ernő Dohnányi Music Centre (MARCELL SAS)

The Dohnányi Ernő Music Centre, the new home of the Hungarian Radio Orchestras, was inaugurated in the autumn of 2024.

13 The New Home of the Kabóca Puppet Theatre

In 2023, the Kabóca Puppet Theatre in Veszprém will have its own venue. Interview with Pál Kocsis, the theatre's artistic director, about his experiences of the first season.

16 The Víg Színház Opened its Fourth Venue, the Víg Salon (ÁKOS ILLYÉS)

NEWS

21 News from the World of Hungarian Theatre

23 In Memory of Árpád Hegyi Jutocsa (1955–2024) (GÁBOR MIKITA)

Árpád Jutocsa Hegyi, former director of the Miskolc National Theatre and Opera House, passed away on 22 September at the age of 69.

24 The 12th Theatre Architecture Competition (TAC) of OISTAT

24 Bucharest Scenography Biennale

25 INTER-NOISE 2024

25 Ayrton Presents the Veloce Profile IP65 Lamp

26 Neighbouring. MEET 2024 Event Technology Exhibition and Conference in Vienna (SÁNDOR BÖRÖCZ)

29 PLASA Show 2024, London

30 Elvis Again. Elvis Evolution London's new super-production

STAGE DESIGN

33 "You can never sit back!" (TAMÁS JÁSZAY)

In the series initiated by the Hungarian Society of Visual, Set and Costume Designers (MALÁT), designers Lili Izsák and Ilka Giliga share their experiences and thoughts on visual design with each other and with the readers.

38 Movers on the Catwalk (RÉKA DOROTTYA SZABÓ)

THEATRE ARCHITECTURE

41 An Oasis of Chamber Music: The Casals Forum in Kronberg (ANNA ZÖLDI)

THEATRE TECHNOLOGY

44 "What shall I call you?" Or I'd love to, but I'd love to talk to the constructor! (OTTÓ SIMON)

47 INTERTON University 2024 (ISTVÁN BOGÁR)

49 Professional Sound in a Puppet Theatre: The Vaskakas Puppet Theatre and QSC L-Class (ATTILA GERGICS)

51 Beckhoff Technology Day 2024

PR

53 Exhibiting Artifacts in China with a Modern Museum Layout Using PC-based Control

56 New RCF and TT+ Audio Sound Systems: the Gárdonyi Géza Theatre in Eger and the Gyárkert in Veszprém (GÁBOR KONCZ)

TECHNICAL NEWS

58 News from Pelyhe and Co, Audmax and Chromasound

THEATRE ECONOMY

61 Populism in the Arts (SÁNDOR VENCZEL DR)

EXHIBITIONS, BOOKS

63 Theatre Architecture and Stage Design in the Miskolc Theatre Museum (GÁBOR MIKITA)

64 National Theatre: the Theatre of the Nation. Book of the 2018–2023 seasons (E. G.)

65 Ferenc László: Operetta Land (ESZTER GÖTZ)

HIRDETŐINK

AudMax	32. o.	INTERTON Group	48. o.
AVL Trade Kft.	20. o.	Lisys-Proiect Kft.	68. o.
Beckhoff Automation Kft.	55. o.	Luminis Kft.	24. o.
Chromasound Zrt.	57. o.	Pelyhe & Társa Kft.	67. o.
DP Music Kft.	40. o.	Színpad Automatika Kft.	15. o.
Elimex Kft.	9. o.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	2. o.
Gépbér Színpad Kft.	31. o.	Tüchler GmbH	64. o.
Gépbér Színpad Kft.	43. o.		

PELYHE KFT

Light - Sound - Stage

1033 Budapest, Huszti út 34. | Tel.: +36 1 368 92 35
www.pelyhe.hu | pelyhe@pelyhe.hu

*Minőség, megbízhatóság.
Ez mind megtalálható nálunk.*

amun

OSRAM

PLS

Light · Power · Motion

CLAYPAKY
AN ARRI COMPANY

LEE Filters

A PANAVISION COMPANY

SWE **FOG**

A.T.C.

AUSTRIAN TRUSS CONSTRUCTIONS

coemar
LIGHT EMOTION

**Look
Solutions**

Fog machines made in Germany

SPOTLIGHT

professional lighting for the performing arts

Bemutatkozik az új XMT-500

DMX/RDM és Ethernet mérőeszköz és teszter

20 év fejlesztés az igényeidhez igazítva

- DMX jel adó / vevő
- Fejlett RDM vezérlő
- DMX jel elemző eszközök (jel monitorozása, csatorna követés, hibakeresés)
- DMX kábel tesztelése
- Ethernet kábel tesztelése
- Külön csatlakoztatható kiegészítő a DMX és Ethernet kábelek teszteléséhez

- Art-Net + sACN adó / vevő
- Hálózat tesztelés
- Ultrafényes IPS képernyő
- Integrált, tölthető akkumulátor
- USB-C csatlakozó a villámgyors töltéshez
- Neutrik XLR és Ethercon csatlakozók
- Masszív, ellenálló külső borítás
- Bővíthető funkció készlet
- És még sok más funkció...

+SWISSON

swisson.com

